

**ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΜΗΜΑ ΤΞΓΜΔ**

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ
ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«ΜΥΘΟΙ, ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΙΣΧΥΣ ΣΤΙΣ
ΕΠΕΤΕΙΑΚΕΣ ΟΜΙΛΙΕΣ ΤΟΥ ΤΑΓΙΠ ΕΡΝΤΟΓΑΝ.
ΥΠΕΝΘΥΜΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟ ΜΕΓΑΛΕΙΟ ΤΟΥ
ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΟΣ»**

**ΤΟΥ
ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΗ ΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Μέλη της Τριμελούς Επιτροπής Εποπτείας:

- 1. Καθηγητής Δρ. Γεώργιος Μιχαλακόπουλος
(Επιβλέπων)**
- 2. Καθηγήτρια Δρ. Αναστασία Παριανού**
- 3. Επισκέπτης Καθηγητής Δρ. Διονύσης
Αναστασόπουλος**

27 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2024

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου σε όλους εκείνους που διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στην πραγματοποίηση και ολοκλήρωση των σπουδών μου στο μεταπτυχιακό στην πολιτική, γλώσσα και διαπολιτισμική επικοινωνία. Αρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή μου Δρ. Γεώργιο Μιχαλακόπουλο για την πολύτιμη βοήθεια και την άριστη συνεργασία μας τόσο κατά το στάδιο εκπόνησης της διατριβής μου όσο και κατά τη διάρκεια του κύκλου προγράμματος σπουδών.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω και όλους τους καθηγητές του μεταπτυχιακού, για τη συμβολή τους στην απόκτηση πολύτιμων γνώσεων και εφοδίων.

Πάνω απ' όλα, θα ήθελα να εκφράσω την αγάπη και την ευγνωμοσύνη μου στην οικογένειά μου και να την ευχαριστήσω για την ανιδιοτελή αγάπη και την αμέριστη συμπαράσταση και στήριξη που μου προσφέρει σε όλη μου τη στρατιωτική ζωή.

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

«ΜΥΘΟΙ, ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΙΣΧΥΣ ΣΤΙΣ ΕΠΕΤΕΙΑΚΕΣ ΟΜΙΛΙΕΣ ΤΟΥ ΤΑΓΙΠ ΕΡΝΤΟΓΑΝ. ΥΠΕΝΘΥΜΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟ ΜΕΓΑΛΕΙΟ ΤΟΥ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΟΣ»

Οι επετειακές ομιλίες ήταν μια αποτελεσματική μέθοδος χαλιναγώγησης του έθνους ή άλλων εθνών σε όλες τις χώρες του κόσμου. Αν και τα πρώτα ίχνη τους στην Ανατολία μπορούν να παρατηρηθούν στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, είναι γνωστό ότι ομιλίες τέτοιου τύπου έγιναν στην Αμερική σε παλαιότερες ημερομηνίες. Στην Τουρκία, οι ομιλίες αυτές ήταν μια πρακτική που έκανε ο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν μετά το 2007 ο οποίος κρατά τα ηνία της χώρας του, για 21 χρόνια και συγκεκριμένα 11 χρόνια ως πρωθυπουργός από το 2003 μέχρι το 2014 και 10 χρόνια ως πρόεδρος από το 2014 μέχρι το 2024 όπου και συνεχίζει ως πρόεδρος της τουρκικής δημοκρατίας. Οι ομιλίες, οι οποίες έχουν γίνει παραδοσιακές μετά το 2007, είναι μία σημαντική ενέργεια για να σταλεί ένα μήνυμα στον λαό, το έθνος και στη διεθνή κοινότητα. Στη μελέτη, αναζητήθηκε μια απάντηση στο ερώτημα «Πώς χρησιμοποιώντας μύθους, την ταυτότητα και την ισχύ της Τουρκίας, υπενθυμίζεται το μεγαλείο του παρελθόντος, υπό την ηγεσία του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν επεξηγώντας τις επετειακές του ομιλίες». Σε αυτό το πλαίσιο, αναλύθηκαν τα κείμενα και το περιεχόμενο τριών ομιλιών που έκανε ο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν στις 30 Αυγούστου 2022 και το 2023, στα πλαίσια του εορτασμού της «ημέρας της νίκης» όπως την ονομάζουν, καθώς και της ομιλίας της 29 Οκτωβρίου 2023 για τα 100 χρόνια από την ίδρυση της Τουρκικής Δημοκρατίας. Για την ανάλυση χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος ανάλυσης περιεχομένου κειμένου. Στη συνέχεια, ως αποτέλεσμα της ανάλυσης, εξετάστηκε ο σκοπός για τον οποίο ειπώθηκαν συγκεκριμένες λέξεις αλλά και η συχνότητα τους και εξήχθησαν συμπεράσματα σχετικά με τον τρόπο χρήσης αυτών των λέξεων και τον σκοπό της χρήσης τους. Οι λέξεις ταξινομήθηκαν ανάλογα με το βάρος τους στο κείμενο. Έτσι, σύμφωνα με τις ομιλίες που χρησιμοποίησε ο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν στις ομιλίες του και τα θέματα που τόνισε, διαπιστώθηκε

για άλλη μια φορά πόσο κεντρικής σημασίας είναι οι λέξεις που χρησιμοποιούνται σε ένα παιχνίδι δόμησης εξουσίας. Είναι ακριβώς αυτή η τέχνη του να μπορείς να πλαισιώνεις, να περικλείεις, να ορίζεις, έτσι ώστε κάποια πράγματα να μπορείς να τα περιλαμβάνεις και άλλα να τα αποκλείεις.

Λέξεις Κλειδιά: Ατομική-Συλλογική-Πολιτιστική μνήμη, Εθνική-Πολιτιστική ταυτότητα, Κοινωνική μετάδοση και επικοινωνία, Πολιτική ρητορική, Ανάλυση λόγου.

ABSTRACT OF DIPLOMATIC WORK

"MYTHS, IDENTITY AND POWER IN TAGIP ERDOGAN'S ANNIVERSARY SPEECHES. REMINDERING THE GREATNESS OF THE PAST"

Anniversary speeches have been an effective method of reining in the nation or other nations in all countries of the world. Although their first traces in Anatolia can be seen in the Ottoman Empire, it is known that speeches of this type took place in America at earlier dates. In Turkey, these speeches were a practice made by Recep Tayyip Erdogan after 2007 who has held the reins of his country for 21 years, namely 11 years as prime minister from 2003 to 2014 and 10 years as president from 2014 until 2024 where he continues as president of the Turkish republic. The speeches, which have become traditional after 2007, have become an important action to send a message to the people, the nation and the international community. In the study, an answer was sought to the question "How using myths, the identity and power of Turkey, the greatness of the past, under the leadership of Recep Tayyip Erdogan based on his anniversary speeches, is recalled." In this context, the texts and content of three speeches made by Recep Tayyip Erdogan on August 30, 2022 and 2023, in the context of the celebration of the so-called "Victory Day", as well as the speech of October 29, 2023 on the 100th anniversary of the founding of the Turkish Republic. The textual content analysis method was used for the analysis. Then, as a result of the analysis, the purpose for which certain words were said as well as their frequency was examined and conclusions were drawn about the way these words were used and the purpose of their use. Words were sorted according to their weight in the text. Thus, according to the speeches that Recep Tayyip Erdoğan used in his speeches and the topics he emphasized, it was found once again how central the words used are in a game of power building. It is precisely to be able to frame, to enclose, to define, so that some things can be included and others excluded.

Keywords: Individual-Collective-Cultural memory, National-Cultural identity, Social transmission and communication, Political rhetoric, Discourse analysis

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Εισαγωγή</u>	1
1.1 Προσδιορισμός του υπό μελέτη θέματος	1
1.2 Επισκόπηση υφιστάμενης γνώσης	3
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Ανασκόπηση σχετικής βιβλιογραφίας</u>	6
2.1 Συλλογική μνήμη και ταυτότητα	6
2.2 Διαμόρφωση και κοινωνική μετάδοση μνήμης και ταυτότητας	9
2.3 Πολιτιστική ταυτότητα, μύθοι και κατασκευή θέσεων	11
2.4 Παραδείγματα παραλείψεων και κατασκευών, στον καθορισμό εθνικής ταυτότητας των Τούρκων	19
2.5 Αποτελεσματική επικοινωνία και πολιτικός λόγος	23
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Παρουσίαση της έρευνας και των αποτελεσμάτων της έρευνας</u>	28
3.1 Ανάλυση επετειακών κειμένων – ομιλιών	28
3.2 Δομή επετειακών κειμένων – ομιλιών	29
3.3 Ανάλυση ομιλιών Ερντογάν σε επίπεδο εθνικιστικής ρητορείας	34
3.4 Ανάλυση ομιλιών Ερντογάν σε επίπεδο θρησκευτικής - πολιτικής ρητορείας	39
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Συμπεράσματα</u>	44
4.1 Ερμηνεία των αποτελεσμάτων της έρευνας	44
4.2 Επίλογος	48
<u>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ:</u>	
«Α» Πηγές-Βιβλιογραφία	52
«Β» Ομιλία Ερντογάν για την 100 ^η επέτειο της «Ημέρας Νίκης» της 30 Αυγ. 2022	58
«Γ» Ομιλία Ερντογάν για την επέτειο της «Ημέρας Νίκης» της 30 Αυγ. 2023	64
«Δ» Ομιλία Ερντογάν για την 100 ^η επέτειο της ίδρυσης της δημοκρατίας της 29 Οκτ. 2023	69

«Ε»	Ομιλία Ερντογάν για την 100 ^η επέτειο της «Ημέρας Νίκης» της 30 Αυγ. 2022 (μεταφρασμένη στα Ελληνικά)	75
«ΣΤ»	Ομιλία Ερντογάν για την επέτειο της «Ημέρας Νίκης» της 30 Αυγ. 2023 (μεταφρασμένη στα Ελληνικά)	81
«Ζ»	Ομιλία Ερντογάν για την 100 ^η επέτειο της ίδρυσης της δημοκρατίας της 29 Οκτ. 2023 (μεταφρασμένη στα Ελληνικά)	86
«Η»	Πίνακας λέξεων «κλειδιών» στις ομιλίες Ερντογάν	95
«Θ»	Δήλωση εκπόνησης διπλωματικής εργασίας (εγκρίθηκε με αρ. πρωτοκόλλου 1480/10-7-2023)	96

Χριστοδουλίδης Αντώνιος
του Τηλέμαχου
Λεμεσός, 26 Φεβ. 2024

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«ΜΥΘΟΙ, ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΙΣΧΥΣ ΣΤΙΣ ΕΠΕΤΕΙΑΚΕΣ ΟΜΙΛΙΕΣ ΤΟΥ ΤΑΓΙΠ ΕΡΝΤΟΓΑΝ. ΥΠΕΝΘΥΜΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟ ΜΕΓΑΛΕΙΟ ΤΟΥ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΟΣ»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Εισαγωγή

1.1 Προσδιορισμός του υπό μελέτη θέματος

Τί είναι ο ηγέτης και πόση σημασία έχει ο λόγος του για την ανάδειξη κάποιου ως ηγέτη; Ο ηγέτης και ο λόγος είναι από τα πιο σημαντικά θέματα της πολιτικής επιστήμης και της πολιτικής επικοινωνίας. Ειδικά με την εγκαθίδρυση του δημοκρατικού συστήματος, η αύξηση της σημασίας των προτιμήσεων του κοινού έχει οδηγήσει σε αύξηση της σημασίας των παραγόντων και των εργαλείων που θα επηρεάσουν την επιλογή του κοινού στο πολιτικό κατεστημένο και αυτό επειδή ο κύριος σκοπός της πολιτικής είναι να πείσει τους ανθρώπους, να τους επηρεάσει και να αλλάξει την προτίμησή τους, προς όφελός τους. Φυσικά, είναι

γνωστό ότι ο ηγέτης και ο λόγος είναι τα κύρια εργαλεία προς αυτή την κατεύθυνση. Επιπλέον, η παγκοσμιοποίηση και οι εξελίξεις στις τεχνολογίες επικοινωνίας έχουν φέρει τον ηγέτη και τον λόγο του από την επικοινωνία στο τοπικό και εθνικό επίπεδο, σε μια διεθνή διάσταση. Με αυτές τις εξελίξεις, φαίνεται ότι η αποτελεσματικότητα των ηγετών και του λόγου σε διεθνές επίπεδο, ο οποίος έχει βρει ένα πεδίο μελέτης σε πολλούς τομείς όπως η πολιτική επιστήμη, η πολιτική επικοινωνία και η πολιτική ψυχολογία, έχει αυξηθεί. Σε αυτό το πλαίσιο, αναλύθηκαν τα κείμενα και το περιεχόμενο τριών ομιλιών οι οποίες λήφθηκαν από την ιστοσελίδα της Τουρκικής προεδρίας (www.tccb.gov.tr), που έκανε ο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν στις 30 Αυγούστου 2022 και το 2023, στα πλαίσια του εορτασμού της «ημέρας της νίκης» όπως την ονομάζουν, καθώς και της ομιλίας της 29 Οκτωβρίου 2023 για τα 100 χρόνια από την ίδρυση της Τουρκικής Δημοκρατίας. Στόχος αυτής της έρευνας είναι να αναλύσει τις αναλογίες και τις μορφές κάλυψης με εμφύτευση ψεύτικων αναμνήσεων ή και απόκρυψη άλλων χρησιμοποιώντας τη μέθοδο της λήθης, στις προαναφερόμενες επετειακές ομιλίες του Προέδρου Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν. Σε αυτή τη διαδικασία μελέτης, χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος ανάλυσης περιεχομένου κειμένου, η οποία συχνά προτιμάται στις κοινωνικές επιστήμες. Η μέθοδος ανάλυσης περιεχομένου προτιμήθηκε σε ό, τι αφορά την ελευθερία που προσφέρει στη διαδικασία της «επεξεργασίας της έρευνας» και την εστίαση στην αντιμετώπιση μόνο των συγκεκριμένων επετειακών ομιλιών που εξετάστηκαν και σχετίζονται με το ερευνητικό αντικείμενο. Από αυτή την άποψη, οι τρεις αυτές ομιλίες που επιλέχθηκαν ως δείγμα των ομιλιών του Τούρκου προέδρου, εξετάστηκαν στο πλαίσιο του ερευνητικού προβλήματος. Ως αποτέλεσμα της μελέτης, διαπιστώθηκε ότι χρησιμοποιώντας την δύναμη της θρησκείας και του λαϊκισμού ως βασική στρατηγική καταφέρνει να ενώσει διαφορετικούς πολίτες, ως προς την θρησκεία, το αίσθημα της εθνικής ταυτότητας και τις πολιτικές τους πεποιθήσεις υπό μία οντότητα, την Τουρκική δημοκρατία, όπως φαίνεται και στην δήλωση του στην ομιλία των 100 χρόνων δημοκρατίας: «Αρκεί να συνεχίσουμε να είμαστε ένα, να είμαστε μεγάλοι, να είμαστε ζωντανοί, να είμαστε αδέρφια, να είμαστε Τουρκία όλοι μαζί».

1.2 Επισκόπηση υφιστάμενης γνώσης

Στο αμέσως επόμενο κεφάλαιο και των υποκεφαλαίων του, θα ασχοληθούμε με την βιβλιογραφική ανασκόπηση των δεδομένων της έρευνας που θα ακολουθήσει, αναλύοντας και παρουσιάζοντας απόψεις που αφορούν τη συλλογική μνήμη, την εθνική ταυτότητα, την επικοινωνία και τον πολιτικό λόγο, τα οποία θα βοηθήσουν τον αναγνώστη να αντιληφθεί καλύτερα τους κοινωνιολογικούς όρους που θα ακολουθήσουν.

Η συλλογική μνήμη είναι μια κοινή αναπαράσταση του παρελθόντος, που μοιράζεται μια ομάδα ανθρώπων και διαμορφώνει την ταυτότητά τους. Η συλλογική μνήμη συγκροτείται από δύο τμήματα. Το πρώτο είναι η επικοινωνιακή μνήμη, η οποία αντιστοιχεί σε όλες τις αναμνήσεις που υποστηρίζονται από πράξεις κοινωνικοποίησης. Το δεύτερο είναι η πολιτιστική μνήμη, η οποία αντιστοιχεί σε όλες τις αναμνήσεις που διατηρούνται από την πρόσβαση σε αρχεία (Assmann, 2008).

Αν έχουμε μάθει κάτι για τη μνήμη, είναι ότι είναι εύθραυστη και επιρρεπής σε σφάλματα (Schacter, 2001), (Loftus, 2005). Μακριά από το να είναι μια κατά λέξη καταγραφή του παρελθόντος, η μνήμη είναι κατανοητή ως μια διαδικασία συγκρότησης αναμνήσεων, γεμάτη παραμορφώσεις και μερικές φορές, χονδροειδείς ανακρίβειες (Wells & Olson, 2003), (McNally & Geraerts, 2009). Οι ατέλειες της μνήμης αν και συχνά συνδέονται με αρνητικές συνέπειες, υπάρχουν αυξανόμενες ενδείξεις που υποδηλώνουν ότι μπορεί επίσης να είναι και αρετή. Η ευκαμψία της μνήμης μπορεί επίσης να μετατρέψει τις αρχικά ανόμοιες αναμνήσεις σε κοινές αναμνήσεις (Schacter, 2012).

Η έννοια της πολιτισμικής ταυτότητας με την οποία έχει καθοριστεί η ιδιότητα των ατόμων να αποτελούν μέλη πολιτισμικών ομάδων, διερευνά επίσης και εν συντομία τη σχέση μεταξύ πολιτισμικής και αφηγηματικής ταυτότητας. Η ανθρώπινη μνήμη εννοιολογείται σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο και

διακρίνεται σε συλλογική μνήμη μικρής και μεγάλης κλίμακας. Η πολιτισμική ταυτότητα υλοποιείται, όταν ανακτούμε και κατασκευάζουμε συλλογικές μνήμες ενσωματώνοντας πληροφορίες από τη βιολογική μας μνήμη (Michaelian & Sutton, 2017).

Αναλύοντας τις σκόπιμες ή ακούσιες παραλείψεις στην κατασκευή της εθνικής ταυτότητας των Τούρκων, διαπιστώνουμε τον θεμελιώδη ρόλο που παίζει η λήθη και η κατασκευή θέσεων στη διαμόρφωση της εθνικής ταυτότητας. Μπορούμε να συναγάγουμε, όπως θα αναλύσω και στις επετειακές ομιλίες αργότερα ότι, σκόπιμες ή ακούσιες παραλείψεις της κυρίαρχης ιστοριογραφίας αποκαλύπτουν μια συλλογική ανάγκη να ξεχαστούν ορισμένα γεγονότα και να υπερτονιστούν άλλα. Το ίδιο συμβαίνει και με την προφορικά μεταφερόμενη μνήμη της καθημερινής ζωής. Αναπόφευκτα η ιστορία εξωραϊζεται με ένα αποστειρωμένο διακριτικό κενό. Αρκετές θεωρητικές προσεγγίσεις υπογραμμίζουν την υποτιθέμενη πάντα υπάρχουσα αιτία για την έλλειψη και κατασκευή μνήμης στην Τουρκία και το γεγονός ότι υπάρχει μια πανταχού παρούσα επίσημη ιστορία που διαθλά συστηματικά την πραγματικότητα.

Μεγάλοι ηγέτες απευθύνθηκαν τόσο στο κοινό-στόχο τους, στις χώρες στις οποίες ανέλαβαν την εξουσία, όσο και στον κόσμο, με τις «επετειακές τους ομιλίες», όπως ο πρόεδρος των ΗΠΑ Φράνκλιν Ρούσβελτ, ο Ιταλός ηγέτης Μπενίτο Μουσολίνι, από τον Βλαντιμίρ Λένιν τον αρχιτέκτονα της Σοβιετικής Επανάστασης, μέχρι τον Πρόεδρο της Βενεζουέλας Ούγκο Τσάβες, από τους Ιάπωνες αυτοκράτορες, τον υπερασπιστή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των ΗΠΑ Μάρτιν Λούθερ Κινγκ έως τον πρώην πρόεδρο της Ρουμανίας Νικολάε Τσαουσέσκου, και πολλοί άλλοι πολιτικοί. Ο Ερντογάν πλαισιώνει τις ενέργειές του στην πολιτική ως ωφέλιμες για την Τουρκία και ως «αγάπη» για την εξυπηρέτηση του κοινού στο σύνολό του. Κατά τη διάρκεια των ομιλιών του, ο Ερντογάν δείχνει την αγάπη του για τον λαό επαναλαμβάνοντας τον κώδικα της αγάπης. Ο Ερντογάν εξήγησε την πολιτική φιλοσοφία του και του κόμματός του ως εξυπηρέτηση της κοινωνίας, όπως βλέπουμε ξεκάθαρα στο απόσπασμα: «Υπηρετούμε το αγαπημένο μας έθνος, του οποίου είμαστε περήφανοι που είμαστε μέλη, εδώ και 21 χρόνια, με την πεποίθηση ότι δεν υπάρχει κυριαρχία στο έθνος, υπάρχει μόνο υπηρεσία. Δεν είμαστε αφέντες, είμαστε υπηρέτες, έτσι

συνεχίσουμε σε αυτόν τον δρόμο». Το γεγονός ότι αυτές οι ομιλίες δίνουν στοιχεία για τις πολιτικές, κοινωνικές, πολιτιστικές και οικονομικές εξελίξεις, μετατρέπονται σε προπαγανδιστικό μέσο προώθησης απόψεων, οι οποίες καθιστούν τις επετειακές ομιλίες σημαντικές από άποψη πολιτικής πρακτικής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Ανασκόπηση σχετικής βιβλιογραφίας

2.1 Συλλογική μνήμη και ταυτότητα

Η συλλογική μνήμη είναι η κοινή αναπαράσταση του παρελθόντος που μοιράζεται μια ομάδα ανθρώπων που διαμορφώνει την πολιτιστική τους ταυτότητα (Assmann, 1995), (Hirst & Manier, 2008). Στις σύγχρονες κοινωνίες υπάρχει ένα είδος εμμονής με τη μνήμη. Ποτέ πριν η σχέση μας με το παρελθόν ή η κρίση μας για αυτό, οι εορταστικές εκδηλώσεις μνήμης ή η άρνηση εκδήλωσης μνήμης, δεν υπήρξε τόσο προβεβλημένη στη δημόσια κουλτούρα. Η εδραίωση μιας τέτοιας σχέσης είναι η ουσία της «συλλογικής μνήμης» (Hoskins 2001). Οι κοινότητες διατηρούν τη συλλογική τους μνήμη ζωντανή με δύο διαδικασίες: την επικοινωνιακή μνήμη και την πολιτιστική μνήμη. Η επικοινωνιακή μνήμη, αποτελείται από όλες εκείνες τις αναμνήσεις που διατηρούνται από πράξεις κοινωνικοποίησης και πολιτισμικής μνήμης, δηλαδή όλες τις μνήμες που διατηρούνται από την πρόσβαση σε αρχεία. Με άλλα λόγια, οι συλλογικές μνήμες είναι όλες οι πληροφορίες, οι αναμνήσεις και οι γνώσεις που διατηρούνται από τις κοινότητες (τόσο μικρές όσο μια οικογένεια ή τόσο μεγάλες όσο όλοι οι ομιλητές μιας γλώσσας) και οι οποίες διαμορφώνουν ταυτόχρονα τις ταυτότητες των κοινοτήτων (Hirst & Manier, 2008). Η συλλογική μνήμη, μάς επιτρέπει να οικοδομήσουμε το παρελθόν με διπλό τρόπο. Από τη μια, ως κοινωνική κατασκευή, και από την άλλη μέσα από υπολείμματα, προσωπικές αναμνήσεις, κειμήλια ή αρχεία (Assmann, 1995). Έτσι, η συλλογική μνήμη συμβάλλει στην εύρεση ενός χαρακτηριστικού ταυτότητας του ανθρώπου. Αυτή η ταυτότητα μας επιτρέπει να προσανατολιστούμε στον χρόνο και στο χώρο, σκεπτόμενοι χρονικούς ορίζοντες πολύ πιο μακριά από τη γέννηση ή τον θάνατό μας. Τα άτομα θυμούνται συλλογικές αναμνήσεις στο μυαλό τους από αντιλήψεις και σκέψεις και όχι από φύσεως (αντικείμενα, βιβλία ή μνημεία μεταξύ άλλων) (Assmann, 2011).

Η αναζήτηση και ο εορτασμός της συλλογικής μνήμης δεν γίνεται πλέον μόνο στα πλαίσια μεμονωμένων εκδηλώσεων. Η αναζήτηση της συλλογικής μνήμης γίνεται λιγότερο με γραπτά κείμενα και περισσότερο με προφορικό λόγο, με εικόνες, με «τελετουργίες» (ενέργειες, πράξεις και διεργασίες με κάποιο ιδιαίτερο νόημα, με την χρήση συγκεκριμένων συμβόλων με σκοπό την επιτυχία ενός βαθύτερου επικοινωνιακού ρόλου) και γιορτές, κάτι που άλλαξε την ιστορική εικόνα της συλλογικής μνήμης. Όλη αυτή η μεταστροφή έχει σχέση με μια εμμονή και τον φόβο της απώλειας της μνήμης με ένα είδος συλλογικής αμνησίας. Η μνήμη έχει γίνει προϊόν στην καταναλωτική μας κοινωνία που το εκμεταλλεύονται αναίσχυντα οι έμποροι της νοσταλγίας (Le Goff, 1992). Συνοψίζοντας, η μνήμη δεν μπορεί να γίνει κατανοητή χωρίς να ληφθεί υπόψη η ομάδα στην οποία ανήκουν οι άνθρωποι και τα κοινωνικά πλαίσια μέσα στα οποία εξελισσόμαστε ως άτομα (Halbwachs, 1950). Επίσης, η συλλογική μνήμη είναι δυναμική. Υπόκειται συνεχώς σε μεταμορφώσεις και μεταβάσεις στο πέρασμα του χρόνου. Παραμένει σε συνεχή εξέλιξη λόγω των αλλαγών των γενεών και επειδή οι αναμνήσεις γίνονται όλο και πιο θολές στο μυαλό των ανθρώπων, έτσι παραμορφώνεται και χειραγωγείται με το πέρασμα των χρόνων. Ένας από αυτούς τους μετασχηματισμούς, και ίσως ο πιο προφανής, είναι η μετάβαση από την επικοινωνιακή μνήμη που μας επιτρέπει να κοινωνικοποιούμε και να μεταδίδουμε γνώση, στην πολιτιστική μνήμη που λειτουργεί ως αποθήκη κοινωνικά κατασκευασμένων ιστοριών (Assmann, 2011), (Confinio, 1997), (Nora, 1989).

Με βάση όσα εκτέθηκαν παραπάνω θα παρουσιάσουμε λίγο εκτενέστερα μερικά βασικά σημεία που αφορούν την επικοινωνιακή και πολιτιστική μνήμη. Η επικοινωνιακή μνήμη ορίζεται από τον Assmann ως ένας τύπος συλλογικής μνήμης που βασίζεται στην καθημερινή επικοινωνία, που χαρακτηρίζεται από υψηλή ανεπάρκεια, θεματική αστάθεια και αποδιοργάνωση. Αυτός ο τύπος μνήμης μπορεί να παρατηρηθεί σε οποιαδήποτε καθημερινή συνομιλία, αλλάζοντας από θέμα σε θέμα χωρίς να χρειάζεται να αναφερθούμε σε αυτά τα θέματα σε βάθος ή με γνώμονα τρόπο. Για το λόγο αυτό, ο χρονικός ορίζοντας της επικοινωνιακής μνήμης είναι περιορισμένος. Ωστόσο, μέσω αυτών των επικοινωνιακών πράξεων, είναι δυνατό να δημιουργηθεί μια κοινωνικά διαμεσολαβούμενη μνήμη που σχετίζεται με μια ομάδα, η οποία με τη σειρά της, έχει τον τρόπο να βλέπει το παρελθόν της παρόμοια. Αυτές οι αναμνήσεις

μεταδίδονται μέσω συνομιλιών. Επομένως η επίδρασή τους στον ακροατή εξαρτάται αποκλειστικά από το ποιος λέει την ιστορία και την αναπαράστασή της (Assmann 1995, 2008: 109–118).

Η πολιτιστική μνήμη είναι μια μορφή συλλογικής μνήμης που έχει οριστεί ως η μνήμη που δημιουργείται από τις συνδέσεις μεταξύ των ανθρώπινων όντων που χτίζουν μια κοινή μνήμη (Halbwach, 1992) και μια μνήμη όπου το εμβληματικό είναι και το ουσιαστικό μέρος της μνήμης (Assmann, 2011). Η πολιτιστική μνήμη χαρακτηρίζεται από το ότι απέχει από το σήμερα, δηλαδή η αφετηρία ή ο ορίζοντας της δεν αλλάζει με την πάροδο του χρόνου. Συντηρείται και είναι μόνιμη. Γενικά, αυτές οι αφετηρίες είναι μοιραίες καταστάσεις του παρελθόντος που διατηρούνται «ζωντανές» ως φιγούρες μνήμης. Αυτά τα στοιχεία μνήμης αντιστοιχούν σε σχολικά βιβλία, τελετουργίες, μνημεία, κλπ (Assmann, 1995). Η πολιτισμική μνήμη εξωτερικεύεται, είναι αντικειμενική και αποθηκεύεται σε συμβολικές μορφές που είναι σταθερές και υπερβατικές. Δηλαδή αυτές οι μνήμες είναι ικανές να μεταφέρονται από γενιά σε γενιά, όπως η περίπτωση των βιβλίων, των τραγουδιών ή των ταινιών (Assmann, 2011). Για να θεωρούνται οι μνήμες αληθινές πρέπει να μπορούν να κυκλοφορούν και να ριζώνουν σε μια κοινωνία. Ο στόχος όλων αυτών των συμβολικών μορφών δεν είναι να έχουν μνήμη από μόνες τους, αλλά να μπορούν να επικαλούνται αναμνήσεις σε όσους τις βλέπουν. Έτσι, ενώ αυτή η μνήμη αποθηκεύεται σε συμβολικές, αντικειμενικές μορφές, οι μνήμες που επικαλούνται είναι εντελώς υποκειμενικές και εξαρτώνται από το ποιος κοιτάζει τα σύμβολα.

Η συλλογική μνήμη είναι το κοινό παρελθόν μιας ομάδας ανθρώπων που διαμορφώνει την ταυτότητά της. Επιπλέον, η συλλογική μνήμη μπορεί να παρέχει γνώσεις για τη δημιουργία μοντέλων. Οι παράμετροι των μοντέλων καταγράφουν πολλές διαδικασίες. Ίσως η πιο απλή είναι η ανάπτυξη στη δημιουργία νέων πολιτιστικών προϊόντων που οδηγεί σε συρρίκνωση της συλλογικής προσοχής που εστιάζεται σε συγκεκριμένες πολιτιστικές εικόνες, επειδή η ικανότητα προσοχής των συστημάτων/κοινοτήτων είναι περιορισμένη (Coman, 2019). Ως εκ τούτου, η απαξίωση καθιστά τα παλιά πολιτιστικά προϊόντα λιγότερο ελκυστικά για τους ανθρώπους, σε ότι αφορά την προσοχή. Αναγνωρίζουμε έτσι ότι πιθανόν η συνολική μας προσέγγιση για τον ποσοτικό προσδιορισμό των συλλογικών

αναμνήσεων δεν μπορεί να διακρίνει μεταξύ διαφορετικών μορφών απώλειας μνήμης ή προσοχής, όπως παρεμβολή, καταστολή ή αναστολή. Παρέχει μόνο μια συνολική εικόνα της προσοχής που χάνεται μέσω αυτών των καναλιών.

2.2 Διαμόρφωση και κοινωνική μετάδοση μνήμης και ταυτότητας

Ο Jan Assmann επεσήμανε τις συνδέσεις μεταξύ της πολιτισμικής μνήμης και της ταυτότητας. Σύμφωνα με τον ίδιο, η πολιτισμική μνήμη είναι η μέθοδος που μας επιτρέπει να χτίσουμε μία διηγηματική εικόνα του παρελθόντος και μέσω αυτής της διαδικασίας, αναπτύσσουμε την εικόνα και την ταυτότητα του εαυτού μας. Ο Maurice Halbwachs επεσήμανε επίσης ότι οι συλλογικές αναμνήσεις είναι οι κοινές αναπαραστάσεις μιας κοινότητας του παρελθόντος που βοηθούν στη διαμόρφωση της συλλογικής της ταυτότητας (Halbwachs, 1950). Από αυτή την άποψη, είναι η συλλογική παραλλαγή των αυτοβιογραφικών αναμνήσεων, οι οποίες είναι ατομικές αναμνήσεις που βοηθούν στη διαμόρφωση της προσωπικής ταυτότητας. Η λειτουργία κατασκευής ταυτότητας των συλλογικών αναμνήσεων συνεπάγεται ότι δεν είναι όλες οι κοινές αναμνήσεις συλλογικές. Δηλαδή, μια μνήμη μπορεί να θεωρηθεί συλλογική μόνο εάν μοιράζεται ευρέως και εάν βοηθά στον καθορισμό και τη σύνδεση μιας ομάδας (Assmann, 1995). Για παράδειγμα, οι Αμερικάνοι είναι ως ένα βαθμό, Αμερικάνοι επειδή έχουν κοινές αποδόσεις του παρελθόντος και οι Αμερικάνοι διαφέρουν από τους Ρώσους εν μέρει, επειδή αυτοί οι δύο έχουν διαφορετικές κοινές αναμνήσεις για παρόμοια ιστορικά γεγονότα. Για παράδειγμα, αυτά τα δύο έθνη θυμούνται τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο διαφορετικά. Οι Αμερικανοί τείνουν να θυμούνται την D-Day ως την πιο σημαντική μάχη του πολέμου. Οι Ρώσοι θυμούνται τη σημαντικότερη μάχη ως τη Μάχη του Λένινγκραντ (Wertsch, 2002). Οι διαφορετικές αναμνήσεις τους βοηθούν στη διαμόρφωση του τρόπου με τον οποίο οι Ρώσοι και οι Αμερικανοί βλέπουν τη θέση τους στον κόσμο και πώς αντιλαμβάνονται τον εαυτό τους ως έθνος. Κατά τη διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο οι συνομιλίες διαμορφώνουν τη μνήμη, οι μελέτες μέχρι σήμερα έχουν επικεντρωθεί κυρίως στον αντίκτυπο που έχει ένας ομιλητής στη μνήμη του ακροατή. Ενώ οι Hirst & Echterhoff, έχουν

επικεντρωθεί στην αντανakλαστική επιρροή που μπορεί να έχει ένας ομιλητής στην αναμόρφωση της μνήμης του, οδηγώντας σε μνημονική σύγκλιση μεταξύ ομιλητή και ακροατή, αυτό που αποκαλείται η λεγόμενη κοινή πραγματικότητα, οι ομιλητές μπορεί να έχουν μονομερή επιρροή στη μνήμη του ακροατή, οδηγώντας τον σε μια παρόμοια κοινή πραγματικότητα (Hirst & Echterhoff, 2008).

Έτσι, γίνεται κατανοητό ότι μέσω των πράξεων κοινωνικής μνήμης, τα άτομα γίνονται ευάλwτα στην ενσωμάτωση λεπτομερειών για το παρελθόν που δεν βίωσαν στην πραγματικότητα. Δηλαδή, οι συνομιλίες μπορούν να χρησιμεύσουν ως μηχανισμός που επιτρέπει τη διάδοση μιας μνήμης από το ένα άτομο στο άλλο. Αυτή η διαδικασία αναφέρεται συχνά ως «κοινωνική μετάδοση». Η κοινωνική μετάδοση αναφέρεται εκτενώς στο κλασικό έργο της Loftus (Loftus, 2005). Η Loftus πλαισίωσε τη δουλειά της με διάφορα πειράματα για την κοινωνική μετάδοση και αυτά τα πειράματα έχουν αποδείξει σταθερά ότι οι κοινωνικές αλληλεπιδράσεις (π.χ. τι λέει ένας πειραματιστής σε έναν συμμετέχοντα) μπορούν να είναι ένα αποτελεσματικό μέσο για την εμφύτευση ψευδών αναμνήσεων. Για παράδειγμα, σε αυτές τις μελέτες ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να δουν μια σειρά από διαφάνειες που απεικονίζουν ένα τροχαίο ατύχημα. Μετά την αρχική προβολή, ένας πειραματιστής τους παρείχε πρόσθετες πληροφορίες που περιέγραφαν το ατύχημα, πληροφορίες που κατά καιρούς έρχονταν σε αντίθεση με το περιεχόμενο των αρχικών εικόνων. Αφού δόθηκαν οι πληροφορίες μετά την έκθεση τους στο θέμα, ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να θυμηθούν τι είχαν δει. Σε πολυάριθμες μελέτες η Loftus και οι συνεργάτες της έχουν αποδείξει την ικανότητα ομιλητών να εμφυτεύουν ψεύτικες αναμνήσεις για ένα ευρύ φάσμα γεγονότων (Loftus, 2005).

Σε αρκετές μελέτες ανακάλυψαν ότι οι συνομιλίες είναι ένα αποτελεσματικό μέσο για τη μετατροπή του τρόπου με το οποίο, διαφορετικές εκδοχές του παρελθόντος, μπορεί να συγκλίνουν σε μια πιο ομοιόμορφη μνήμη. Η σχέση που έχει ο ακροατής με τον ομιλητή επηρεάζει αυτό που μεταδίδεται μέσα στη συνομιλία. Τα άτομα είναι επιρρεπή στη συμμόρφωση και δεν έχουν την τάση να παρέχουν νέες πληροφορίες σε μια ομαδική ανάμνηση. Τα άτομα που θυμούνται ακολουθούν το αξίωμα της συνομιλίας του «μην πείτε περισσότερα από όσα χρειάζεται» (Grice, 1975). Οτιδήποτε δεν ειπωθεί στα αρχικά στάδια της

συνομιλίας θα είναι λιγότερο πιθανό να συμπεριληφθεί στην τελική κοινόχρηστη μνήμη. Στην ουσία, η συνομιλία και κατ' επέκταση η μετάδοση της μνήμης είναι μερικές φορές μια δημοκρατική διαδικασία όπου η συχνότητα συμμετοχής καθορίζει πόση επιρροή έχει κάποιος στην ομαδική ανάμνηση. Με απλά λόγια, όσο περισσότερο κυριαρχεί κανείς σε μια συνομιλία, τόσο μεγαλύτερο αντίκτυπο θα έχει στη διαμόρφωση της συλλογικής μνήμης της ομάδας (Cuc & all, 2006), ένας ρόλος που αναφέρεται ως ο «κυρίαρχος αφηγητής». Στην πραγματικότητα, οι κυρίαρχοι αφηγητές φαίνεται να είναι πιο αποτελεσματικοί στη διαμόρφωση της συλλογικής μνήμης από τους αντιληπτούς ειδικούς (Brown & all, 2009).

Όταν οι άνθρωποι αναπολούν συλλογικά το παρελθόν, η πράξη της ανάκτησης έχει τη δυνατότητα να προκαλέσει τη λήθη σε όλα τα άτομα με παρόμοιους τρόπους, και έτσι η κοινωνική μετάδοση μπορεί επίσης να είναι ένα αποτελεσματικό μέσο για τη δημιουργία συλλογικών αναμνήσεων. Έτσι η ικανότητα της μνήμης μπορεί να διευκολύνει την κοινωνικότητα και να μετατρέψει τις ατομικές αναμνήσεις σε κοινές και στη συνέχεια, συλλογικές αναμνήσεις. Ο μετασχηματισμός της ατομικής μνήμης σε συλλογική μνήμη μπορεί να θεωρηθεί ως αναδυόμενο και αναδρομικό σύστημα. Υποστηρίζεται ότι οι μηχανισμοί που καθοδηγούν τη μνημονική σύγκλιση είναι από μόνοι τους κοινωνικοί μεσολαβητές. Η πορώδης φύση της μνήμης βοηθά ένα άτομο να ελίσσεται μέσα σε έναν κοινωνικό κόσμο που αποτελείται από ένα σύνολο αυτοβιογραφικών αναμνήσεων, και με αυτόν τον τρόπο το άτομο ως τέτοιο δημιουργεί τη συλλογική μνήμη (Coman & Hirst, 2012). Διαπιστώνεται επίσης ότι οι μνημονικές επιρροές, όπως η κοινωνική μετάδοση, είναι μεταβατικές και ενισχύονται καθώς διαδίδονται.

2.3 Πολιτιστική ταυτότητα, μύθοι και κατασκευή θέσεων

Η πολιτιστική ταυτότητα μπορεί να χαρακτηριστεί ως η ένταξη σε μια πολιτιστική ομάδα, όπως ένα έθνος, μια θρησκεία, μια πολιτική ομάδα, μια γενιά ή μια οικογένεια. Οι ομάδες αυτές έχουν ιστορικές αφηγήσεις που τις χαρακτηρίζουν με σημαντικούς τρόπους και εξασφαλίζουν τη συνέχειά τους με την πάροδο του χρόνου. Οι κοινωνικές αλληλεπιδράσεις με άλλους ανθρώπους καθώς και οι

πρακτικές που ενσωματώνονται σε πολιτιστικούς θεσμούς και βασίζονται σε τεχνουργήματα, μας υπενθυμίζουν τα γεγονότα αυτών των αφηγήσεων με τρόπο που δεν είναι δυνατός χωρίς εξωτερική βοήθεια. Η πολιτιστική ταυτότητα δεν αποτελεί εγγενή ιδιότητα των προσώπων, αλλά μια σχεσιακή κοινωνική ιδιότητα, καθώς αναπτύσσεται και διατηρείται σε σχέση με τις πολιτιστικές ομάδες. Αυτός ο τύπος ταυτότητας έχει οριστεί ως γνώση ενός ατόμου, ότι ανήκε δηλαδή σε ορισμένες κοινωνικές ομάδες με κάποια συναισθηματική και αξιακή σημασία που έχει για αυτόν η συμμετοχή του στην ομάδα (Tajfel, 1972). Η πολιτιστική μας ταυτότητα έχει πολλές πτυχές, καθώς τα άτομα ανήκουν σε διάφορες πολιτισμικές ομάδες, που έχουν να κάνουν με την εθνικότητα, τη θρησκεία, το επάγγελμα, το χόμπι, ακόμα και τον αθλητισμό, τη μουσική, την τέχνη, το φύλο την κοινωνικοοικονομική τάξη, τις πολιτικές ομάδες, τη γενιά, την οικογένεια και άλλες ομάδες η κάθε μία με τη δική της κουλτούρα. Αυτή η συνολική πολιτισμική ταυτότητα είναι ρευστή και το ένθετο μοτίβο των πολιτισμικών ομάδων με τις οποίες αυτοπροσδιοριζόμαστε μεταβάλλεται με την πάροδο του χρόνου (Jenkins, 2014). Επίσης η ένταξη σε ορισμένες από αυτές τις πολιτισμικές ομάδες δεν είναι αποτέλεσμα συνειδητής δράσης, ενώ η ένταξη σε άλλες είναι. Για παράδειγμα, κανείς δεν έχει επιλογή για το πού, ποτέ ή σε ποια οικογένεια γεννιέται, ενώ η θρησκεία, το επάγγελμα, τα κόμματα, τα χόμπι και οι πολιτικές απόψεις του είναι αποτέλεσμα συνειδητών επιλογών. Αυτές οι ομάδες έχουν ξεχωριστές κουλτούρες, που σημαίνει ότι στηρίζονται από ένα ξεχωριστό σύνολο πρακτικών, αξιών και κανόνων. Η λέξη «cultura» προέρχεται από το cultus και αυτό από το ρήμα colere με την αρχική σημασία της καλλιέργειας και περιποίησης του εδάφους και των φυτών (Agricultura) μεν, αλλά ήδη στην αρχαιότητα την χρησιμοποιούσαν οι Ρωμαίοι και για τους ανθρώπους υπό το νόημα του καλλιεργημένου και εξευγενισμένου ανθρώπου με εκλεπτυσμένους τρόπους συμπεριφοράς. Ο ορισμός της κουλτούρας είναι «το σύνολο των πνευματικών και καλλιτεχνικών εκδηλώσεων μίας κοινωνίας». Στοιχεία που αφορούν την κουλτούρα μίας ομάδας ατόμων διακρίνονται στην συμπεριφορά, τις πεποιθήσεις και πιο έντονα στις αξίες και τον τρόπο σκέψης της ομάδας (σημειώσεις από μάθημα Δρ.Καρά Ιονίου Πανεπιστημίου).

Έτσι, η ένταξη σε ορισμένες από τις πολιτισμικές ομάδες με τις οποίες αυτοπροσδιορίζεται κάποιος, μπορεί να αλλάξουν με την πάροδο το χρόνου. Η

έκφραση της πολιτιστικής ταυτότητας γίνεται μέσω θεσμών, πρακτικών και τεχνουργημάτων. Τα πανεπιστήμια, τα μουσεία, τα αρχεία, τα δικαστήρια, οι εκκλησίες, οι αθλητικές εκδηλώσεις, τα φεστιβάλ, η μουσική, μας επιτρέπουν να εκφράσουμε την ταυτότητά μας. Ειδικά τα αντικείμενα, συχνά διαδραματίζουν βασικό συμβολικό ρόλο στην έκφραση της πολιτισμικής ταυτότητας. Για παράδειγμα ένας τρόπος έκφρασης της τουρκικής εθνικής ταυτότητας είναι μέσω της τουρκικής σημαίας, η οποία βρίσκεται σε περίοπτη θέση σε κυβερνητικά κτίρια, αεροδρόμια εκκλησίες, σπίτια, ενώ χρησιμοποιείτε σε αυτοκόλλητα και ρούχα. Αποτελεί ένα σημαντικό σύμβολο πατριωτισμού και εθνικής ταυτότητας. Όπως έγραψε ο Tajfel η πολιτισμική ταυτότητα δεν είναι μια απλή κοινωνικογνωστική κατασκευή, αλλά έχει και συναισθηματική σημασία. Η συμμετοχή σε κοινωνικές δραστηριότητες και η έκφραση της πολιτιστικής ταυτότητας συχνά μας κάνει να αισθανόμαστε με ένα συγκεκριμένο τρόπο (Tajfel, 1972). Θρησκευτικές τελετές, εκδηλώσεις, πολιτικές συγκεντρώσεις, φεστιβάλ και άλλες δραστηριότητες που εκφράζουν, επιβεβαιώνουν και υπενθυμίζουν την πολιτιστική ταυτότητα του ατόμου, συχνά προκαλούν έντονες συναισθηματικές αντιδράσεις στα άτομα. Κατά τη διάρκεια τέτοιων δραστηριοτήτων μπορεί για παράδειγμα να νιώσουμε υπερηφάνεια, χαρά, θλίψη, θυμό, αίσθημα ενότητας, επιβεβαίωση και άλλες παρόμοιες συναισθηματικές καταστάσεις. Ο Wilson, υποστηρίζει ότι οι συναισθηματικές καταστάσεις είναι μερικές φορές κοινωνικά εκδηλωμένες, πράγμα που σημαίνει ότι τέτοιες καταστάσεις μπορούν να πραγματοποιηθούν ή ακόμα και να εκδηλωθούν όταν συμμετέχουμε σε ομαδικές δραστηριότητες (Wilson, 2001 & 2005). Σύμφωνα με αυτή την άποψη τα άτομα εμπλέκονται σε ορισμένες μορφές συναισθήματος αναλόγως του βαθμού που αποτελούν μέρος μιας κοινωνικής ομάδας. Ο Wilson το ονομάζει αυτό «θέση της κοινωνικής εκδήλωσης».

Είναι σημαντικό ότι η έκφραση της πολιτισμικής ταυτότητας έχει επίσης μια μνημονική λειτουργία, καθώς η συμμετοχή σε αυτούς τους θεσμούς θυμίζει στα άτομα ποιοι είναι και σε ποιες πολιτιστικές ομάδες ανήκουν. Επίσης ακόμα και οι αξίες και οι κανόνες που χαρακτηρίζουν την ένταξη στην ομάδα θα διαμορφώσουν τις συμπεριφορές κάποιου. Αυτό επίσης, θα διαμορφώσει τα είδη των εμπειριών που έχει κανείς και συνεπώς το περιεχόμενο των προσωπικών αναμνήσεων και της αφήγησής του. Όπως τα πρόσωπα, έτσι και οι πολιτιστικές ομάδες έχουν μια

αφήγηση που χαρακτηρίζει την ταυτότητά τους και εξασφαλίζει τη συνέχεια στο χρόνο. Έθνη, περιοχές, θρησκείες, τέχνη, κοινωνικές τάξεις, πολιτικές ομάδες, γενιές και οικογένειες διαθέτουν ιστορικές αφηγήσεις που τις χαρακτηρίζουν με ξεχωριστούς τρόπους.

Η συλλογική μνήμη στην οποία αναφερθήκαμε προηγουμένως επικεντρώνεται σε ομάδες μικρής κλίμακας και σε ομάδες μεγάλης κλίμακας (Michaelian & Sutton, 2017). Οι ομάδες μικρής κλίμακας περιλαμβάνουν για παράδειγμα ένα ζευγάρι, μια οικογένεια, μια ομάδα φίλων ή συνάδελφων. Οι ομάδες μεγάλης κλίμακας περιλαμβάνουν για παράδειγμα μια θρησκευτική ομάδα ή ένα έθνος, με το οποίο θα ασχοληθούμε στη συνέχεια. Η απλή αναζήτηση πληροφοριών για ιστορικά γεγονότα δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί ως γνήσια περίπτωση εκτεταμένης και κατανεμημένης μνήμης. Για παράδειγμα, μπορεί κανείς μελετώντας την ακόλουθη συζήτηση μεταξύ ενός συζύγου και μίας συζύγου σχετικά με το γιατί η Ημέρα της νίκης γιορτάζεται στις 30 Αυγούστου.

A Σύζυγος: Ξέρω ότι η Ημέρα της νίκης γιορτάζεται στις 30 Αυγούστου.

Β Σύζυγος: Σωστά, έχει να κάνει με το πότε οι Τούρκοι κέρδισαν στη μάχη του Ντουμλουπινάρ.

A Σύζυγος: Δεν μπορώ να θυμηθώ πότε ήταν αυτό.

Β Σύζυγος: Δεν ήταν κάπου πριν 100 χρόνια;

A Σύζυγος: Νομίζω ήταν το 1922.

Β Σύζυγος: Ναι, έτσι είναι.

Σε αυτή την περίπτωση, μια συλλογική σημασιολογική μνήμη κατασκευάζεται με την ενσωμάτωση πληροφοριών που είναι αποθηκευμένες σε διαφορετικούς εγκεφάλους. Το μήνυμα που παίρνουμε από εδώ είναι ότι μερικές φορές θυμόμαστε γεγονότα στην ιστορική αφήγηση των πολιτισμικών ομάδων με τις οποίες αυτοπροσδιοριζόμαστε μόνο όταν αλληλεπιδρούμε με άλλους ανθρώπους με έναν συγκεκριμένο τρόπο. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι τα κατανεμημένα και τα διαδραστικά συστήματα μνήμης περιορίζονται σε σχετικά μικρό αριθμό ατόμων. Σε μεγαλύτερες ομάδες, μια τέτοια διαδραστική ανάμνηση γίνεται δυσεπίλυτη, αν και ίσως όχι εντελώς αδύνατη. Η συλλογική μνήμη σε μεγαλύτερες ομάδες παίρνει επομένως διαφορετική μορφή, καθώς κάποιος μπορεί απλώς να

μοιράζεται παρόμοιες σημασιολογικές αναμνήσεις για το παρελθόν της ομάδας, αλλά αυτές δεν είναι κατανεμημένες. Για να ενσωματωθούν πληροφορίες κατάλληλα στα συστήματα μνήμης των χρηστών τους, πρέπει να πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις (Heersmink, 2015). Πρέπει να αλληλοεπιδρούμε αμοιβαία με την πληροφορία καθώς επίσης πρέπει να είναι εύκολα προσβάσιμη. Η σχέση μεταξύ του πομπού και του δέκτη (ατόμων), πρέπει να είναι ανθεκτική και πρέπει να είναι αξιόπιστη. Επίσης πρέπει να εντοπίζεται εύκολα και να ερμηνεύεται εύκολα. Όπως είδαμε, τα αντικείμενα παίζουν ουσιαστικό ρόλο στη μνήμη του πολιτισμικού μας παρελθόντος. Αρχεία, μουσεία, βιβλία ιστορίας, ντοκιμαντέρ, ιστοσελίδες και άλλα μέσα μας βοηθούν να θυμόμαστε την ιστορία των πολιτιστικών μας ομάδων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που συνδέονται με την εθνικότητα, την περηφάνεια, τη θρησκεία, την κοινωνική τάξη, τις πολιτιστικές ομάδες, τη γενιά και λοιπά. Σε επίπεδο συλλογικής μνήμης, μια μνήμη διαγράφεται με την εφαρμογή της επιβολής μιας αντι-μνήμης. Παραδείγματος χάριν, σε ειδωλολατρικούς χώρους, οι Χριστιανοί έχτιζαν εκκλησίες πάνω στα ερείπια ενός αρχαίου ναού. Μάλιστα όριζαν τις ημερομηνίες των χριστιανικών εορτασμών με τρόπο ώστε να συμπίπτουν με αυτές που διεξάγονταν προς τιμή των αρχαίων θεών (Assmann 1998).

Μελετώντας τους μύθους μίας κοινωνίας και συγκεκριμένα για την παρούσα μελέτη την Τουρκική, μπορούμε να μάθουμε πώς οι διαφορετικές κοινωνίες έχουν απαντήσει σε βασικές ερωτήσεις σχετικά με τον κόσμο και τα ανθρώπινα όντα που τοποθετούνται σε αυτόν. Πρέπει να μελετήσουμε τους μύθους για να μπορέσουμε να μάθουμε πώς οι άνθρωποι ανέπτυξαν και αναπτύσσουν ένα συγκεκριμένο κοινωνικό σύστημα με τα έθιμα τους και τον τρόπο ζωής τους και έτσι να κατανοήσουμε καλύτερα τις αξίες τους, που συνδέουν τα μέλη της συγκεκριμένης κοινωνίας σε μια ομάδα. Οι μύθοι μπορούν να συγκριθούν προκειμένου να ανακαλύψουμε πώς αντίστοιχα οι πολιτισμοί διαφέρουν και πώς μοιάζουν μεταξύ τους και γιατί οι άνθρωποι συμπεριφέρονται όπως συμπεριφέρονται (Danesi 2004). Οι μύθοι αποτελούν μέρος της κοινωνικής δομής και με κάποιο τρόπο επιδεικνύουν ή ακόμη και ελέγχουν τις σχέσεις εξουσίας και κυριαρχίας ανάμεσα σε ομάδες. Άρα αυτός είναι ένας τρόπος με τον οποίο κάποιος γνωρίζοντας και μοιράζοντας κοινούς μύθους γνωστούς ή και

κατασκευασμένους μπορεί να επιτύχει μία κοινωνιολογική προσέγγιση με το ακροατήριο – στόχο του.

Η θεωρία της κατασκευής θέσεων είναι σχετικά πρόσφατη προσέγγιση στην εξελικτική βιολογία, η οποία υποστηρίζει ότι ορισμένοι οργανισμοί κατασκευάζουν ενεργά τη θέση τους, η οποία έχει αναπτυξιακά και εξελικτικά πλεονεκτήματα (Odling-Smee & all, 2003). Η κατασκευή θέσεων αναφέρεται σε δραστηριότητες και διαδικασίες των οργανισμών μέσω των οποίων ορίζουν, επιλέγουν, τροποποιούν και εν μέρει δημιουργούν τις δικές τους θέσεις (Laland & all, 2000). Η κατασκευή πολιτιστικών θέσεων αφορά διαδικασίες κατασκευής εξειδικευμένων θέσεων που σχετίζονται με τις πολιτιστικές ταυτότητες όπως κατασκευή μνημείων, μουσείων, έργων τέχνης, εκκλησιών, ιδρυμάτων και άλλα. Με αυτόν τον τρόπο επιβεβαιώνουν και υπενθυμίζουν την πολιτιστική ταυτότητα του ατόμου. Οι άνθρωποι είναι αρκετά καλοί και έχουν αναπτύξει πολλούς τρόπους για να αποθηκεύουν και να χρησιμοποιούν πληροφορίες στο περιβάλλον όπως πινακίδες, βιβλία, εφημερίδες, υπολογιστές, διαδίκτυο και άλλα. Η δημιουργία πολιτιστικών αντικειμένων και θεσμών, τα οποία χρησιμοποιούνται αργότερα για να μας βοηθήσουν να θυμόμαστε γεγονότα στην ιστορική αφήγηση των πολιτιστικών ομάδων, είναι μια πανταχού παρούσα διαδικασία. Μνημεία, αγάλματα, πλάκες και δημόσιοι χώροι κατασκευάζονται από τις κυβερνήσεις για να μνημονεύσουν σημαντικά γεγονότα της εθνικής και περιφερειακής ιστορίας. Οι δημοσιογράφοι γράφουν άρθρα σε εφημερίδες, οι παραγωγοί γυρίζουν ντοκιμαντέρ για σημαντικά πολιτιστικά γεγονότα, πολιτικοί σε ομιλίες με τον ίδιο τρόπο και χρησιμοποιώντας γεγονότα και θέσεις, κατασκευάζουν διάφορες εθνικές θέσεις. Οι κυβερνήσεις δημιουργούν αρχεία, βιβλιοθήκες και μουσεία, γράφονται βιβλία για την ιστορία διαφόρων ομάδων που έχουν να κάνουν με την εθνικότητα, τη θρησκεία, τις πολιτικές ομάδες, τη γενιά και τις οικογένειες. Έτσι υπάρχει ένας πλούτος πολιτιστικών πληροφοριών που υλοποιούνται σε αντικείμενα και θεσμούς που περιέχουν συλλογικές σημασιολογικές μνήμες.

Μόλις κατασκευαστούν αυτοί οι θεσμοί χρησιμοποιούνται από τους ανθρώπους αυτής της γενιάς. Οι πληροφορίες στη συνέχεια μεταφέρονται οριζόντια και μεταβιβάζονται επίσης συχνά στην επόμενη γενιά κάθετα. Με αυτόν τον τρόπο

δεν κατασκευάζεται μόνο η τρέχουσα γνωστική θέση αλλά κατασκευάζεται και η γνωστική θέση της επόμενης γενιάς. Γεννιόμαστε στο πληροφοριακό περιβάλλον που δημιούργησε η γενιά των γονέων μας η οποία γεννήθηκε στο πληροφοριακό περιβάλλον που δημιούργησε η γενιά των γονέων τους και ούτω καθεξής. Αυτό παρέχει τεράστια γνωστικά οφέλη καθώς δεν χρειάζεται να εφεύρουμε, να ανακαλύψουμε ή να αναπτύξουμε τις ίδιες πληροφορίες δύο φορές. Μόλις δημιουργηθεί μια πληροφορία μπορεί να μεταβιβαστεί στην επόμενη γενιά η οποία συχνά βελτιώνει αυτή την πληροφορία. Έτσι δεν κληρονομούμε μόνο γονίδια από τους γονείς μας αλλά και «θέσεις», με αποτέλεσμα να έχουμε διπλά κανάλια κληρονομιάς, ένα γενετικό και ένα πολιτιστικό - πληροφοριακό. Σε ορισμένες περιπτώσεις η πολιτιστική καταγωγή συγκεκριμένων θέσεων μπορεί να χρονολογείται χιλιάδες χρόνια πίσω όπως θα δούμε και στη συνέχεια σε ομιλίες του Τούρκου προέδρου. Σημαντικότατο είναι ότι αυτές οι πολιτικές - πολιτιστικές θέσεις του παρελθόντος, μεταδίδονται επίσης και προφορικά. Διαφαίνεται ότι οι ιστορίες μπορούν να μεταφέρουν πληροφορίες για γεγονότα που πηγαίνουν πολλές γενιές πίσω. Οι προφορικές ιστορίες μπορεί επίσης να περιέχουν πληροφορίες για γεγονότα που βρίσκονται πιο παλιά απ' ό,τι σε αντικείμενα. Για παράδειγμα, θα αναφερθώ σε τρόπους με τους οποίους οι κοινωνίες επιλέγουν να εορτάσουν γεγονότα του παρελθόντος. Η εγκαθίδρυση μουσείων είναι ένας από αυτούς τους τρόπους. Το Τουρκοκυπριακό Μουσείο Εθνικού Αγώνα για παράδειγμα, κτίστηκε το 1978 προς τιμή του αγώνα των Τουρκοκυπρίων εναντίον των Ελληνοκυπρίων με σκοπό το Taksim (Τουρκικός όρος που σημαίνει «διαίρεση», ήταν ο στόχος των Τουρκοκύπριων που υποστήριξαν διχοτόμηση του νησιού σε τουρκικό και ελληνικό κομμάτι. Οι υποστηρικτές του Ταξίμ πίστευαν ότι η διχοτόμηση ήταν ο μόνος τρόπος για να διασφαλιστεί ότι η Κύπρος θα είχε πάντα Τουρκική παρουσία και για να αποφευχθεί η αφομοίωση ή η εθνική εκκαθάριση των Τουρκοκυπρίων, εξαιτίας της Ελληνοκυπριακής πλειοψηφίας), και το Ελληνοκυπριακό Μουσείο Εθνικού Αγώνα ιδρύθηκε το 1961 προς τιμή του αγώνα των Ελληνοκυπρίων εναντίον των Βρετανών με σκοπό την Ένωση (Το αίτημα αλλά και κίνημα του Ελληνοκυπριακού πληθυσμού για ένωση του νησιού της Κύπρου με την Ελλάδα, κατά την περίοδο του αγώνα εναντίον της Βρετανικής αποικιοκρατίας). Ένας άλλος τρόπος είναι οι ετήσιες παρελάσεις, όπως αυτές που πραγματοποιούνται στην Ελληνοκυπριακή κοινότητα κάθε 1η Οκτωβρίου για τον εορτασμό της

Ημέρας Ανεξαρτησίας της Κυπριακής Δημοκρατίας, και τις παρελάσεις που πραγματοποιούνται στην Τουρκοκυπριακή κοινότητα κάθε 19η Μαΐου για τον εορτασμό της έναρξης από τον Κεμάλ Ατατούρκ του Πολέμου των Τούρκων για Ανεξαρτησία. Η προφορική ιστορία καταπιάστηκε με την αλληλεπίδραση μεταξύ συλλογικής μνήμης και ατομικής μνήμης, δηλαδή με τα παρελθόντα που οι άνθρωποι κατασκευάζουν μέσα από τις εμπειρίες τους. Με αυτό τον τρόπο, η προφορική ιστορία αποκάλυψε φωνές που μέχρι πρότινος δεν ακούγονταν και οι οποίες αμφισβήτησαν τις επίσημες ιστορικές αφηγήσεις, όπως αυτές παγιώθηκαν σε δημόσιους θεσμούς και πρακτικές, ενισχύοντας έτσι την πολυπρισματικότητα. Για παράδειγμα, όταν Τουρκοκύπριοι που συμμετείχαν σε συνεντεύξεις ανέφεραν ότι τα γεγονότα του 1974 είχαν σηματοδοτήσει για αυτούς το τέλος των κακουχιών που έζησαν τα προηγούμενα χρόνια, η άποψη αυτή αμφισβήτησε την επίσημη αντίληψη των Ελληνοκυπρίων που θεωρούσαν εκείνα τα γεγονότα ως την αρχή μιας βίαιης και συνεχιζόμενης διαίρεσης της πατρίδας τους, και ταυτόχρονα έφερε στην επιφάνεια εμπειρίες που είχαν, μέχρι εκείνη τη στιγμή, αγνοηθεί. Η πολιτιστική ταυτότητα επομένως είναι μια σχεσιακή και κατανομημένη δομή. Η χρήση όλων αυτών των πολιτιστικών αντικειμένων για την ανάμνηση γεγονότων στην ιστορική αφήγηση των πολιτιστικών ομάδων, γίνεται τόσο σε ατομικό όσο και σε συλλογικό επίπεδο. Κατά τη διάρκεια διαφόρων ομιλιών και τελετών που συχνά πραγματοποιούνται σε πολεμικά μνημεία, γίνονται επιμνημόσυνες ομιλίες, καταθέσεις στεφάνων, τήρηση ενός λεπτού σιγής και οι εθνικοί ύμνοι. Οι τελετές αυτές μεταδίδονται ζωντανά από την τηλεόραση και διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην εθνική ταυτότητα της χώρας. Τέτοιου είδους πρακτικές που ενσωματώνονται σε πολιτιστικούς θεσμούς, αποτελούν αντικείμενα που μας υπενθυμίζουν τα γεγονότα που συγκροτούν αυτές τις αφηγήσεις, με τρόπο που δεν είναι εφικτός χωρίς εξωτερική βοήθεια. Τέλος κατά τη διάρκεια αυτών των θεσμών ακόμα και συλλογικές μνήμες για τους πολέμους ανασύρονται από τη μνήμη, συχνά με πληρωμένες πληροφορίες από μνήμες άλλων ανθρώπων για τον πόλεμο καθώς και προκατασκευασμένες θέσεις οι οποίες εξυπηρετούν συγκεκριμένους σκοπούς.

Οι προαναφερθείσες τέτοιου είδους τελετές, έχουν ισχυρή συναισθηματική σημασία για τους περισσότερους συμμετέχοντες και ιδίως για όσους συμμετείχαν στους πολέμους ή έχασαν ανθρώπους σε πολέμους. Ορισμένες συναισθηματικές

καταστάσεις με την συγκεκριμένη μορφή που παίρνουν εκδηλώνονται μόνο κατά τη διάρκεια τέτοιων τελετών (Wilson, 2001). Τέτοιες συναισθηματικές καταστάσεις είναι κοινές σε όλη την ομάδα με την έννοια ότι οι περισσότεροι συμμετέχοντες θα αισθάνονται παρόμοια. Το μοίρασμα των συναισθημάτων π.χ. θλίψης, λύπης, αίσθηση ενότητας, είναι σημαντική για την αίσθηση της πολιτισμικής ταυτότητας του ατόμου, δημιουργώντας την αίσθηση του ανήκειν.

2.4 Παραδείγματα παραλείψεων και κατασκευών, στον καθορισμό εθνικής ταυτότητας των Τούρκων

Σε αυτό το υποκεφάλαιο θα ασχοληθώ με δύο γεγονότα, που απουσιάζουν από το μυαλό μίας μεγάλης μερίδας της τουρκικής κοινωνίας και όχι μόνο, τα οποία θα αναλύσω διακρίνοντας ηθελημένες ή και ακούσιες παραλείψεις για την οικοδόμηση της εθνικής ταυτότητας. Το πρώτο γεγονός αφορά τα γεγονότα της 6-7 Σεπτεμβρίου 1955 όταν η ελληνική μειονότητα στην Κωνσταντινούπολη και η περιουσία τους δέχτηκε επίθεση. Το άλλο γεγονός αφορά την καταστροφική βύθιση τουρκικού υποβρυχίου τον Απρίλιο του 1953.

Μπορεί εκ πρώτης όψεως οι βανδαλισμοί των περιουσιών της ελληνικής μειονότητας στην Κωνσταντινούπολη στις 06 Σεπτεμβρίου 1955 να μοιάζει με αυτοσχέδια κοινωνική οργή, ωστόσο σήμερα έχουμε πολλές ενδείξεις για να διαπιστώσουμε ότι η σειρά αυτών των ανεξέλεγκτων ταραχών ήταν μέρος μιας καλά σχεδιασμένης μυστικής επιχείρησης που ενορχηστρώθηκε έμμεσα από την Τουρκική κυβέρνηση. Η Τουρκία όπως και οι περισσότεροι σύμμαχοι της φάνηκε τη δεκαετία του 1950 να εγκλωβίζονται σε ένα πολιτικά ενισχυμένο ιδεολογικό κουκούλι. Εν τω μεταξύ, ορισμένες εθνικές υποθέσεις αποκτούσαν την ιδιότητα διεθνών νομικών και πολιτικών προβλημάτων όπου η Κύπρος ήταν ένα από αυτά (Vamık & Norman, 2002). Οι αμοιβαία υποτιμητικές αντιλήψεις των δύο πλευρών προκλήθηκαν με την πολιτική της ένωσης των Ελλήνων, η οποία στόχευε στην εκκαθάριση του νησιού από τους Τούρκους. Το 1955 η πολιτική ατμόσφαιρα που βασιζόταν σε μια γενική έλλειψη εμπιστοσύνης ήταν τόσο ηλεκτρισμένη που μια

απλή πρόκληση μπορούσε να πυροδοτήσει μια ολοκληρωτική σύγκρουση μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας.

Μια τέτοια σπίθα ήρθε με μια άκρως χειραγωγημένη είδηση που ανακοινώθηκε δημόσια σε ολόκληρο τον τουρκικό τύπο ότι το σπίτι του Ατατούρκ στη Θεσσαλονίκη είχε καταστραφεί. Αυτή ή όχι ακόμα επιβεβαιωμένη είδηση μέχρι και σήμερα οδήγησε στην έκρηξη εναντίον της ελληνικής μειονότητας και των μην μουσουλμανικών μειονοτήτων της Κωνσταντινούπολης. Κατά τη διάρκεια της νύχτας της 06 Σεπτεμβρίου 1955 ομάδες διαδηλωτών πήγαν σε συνοικίες Ελλήνων όπου κατέστρεψαν καταστήματα, σπίτια, εκκλησίες, νεκροταφεία, προκαλώντας τεράστιες καταστροφές σε εμπορικά αγαθά και προσωπικά αντικείμενα. Οι διαδηλωτές συμπεριφέρονταν γενικά σαν να είχαν διαταχθεί να μην προκαλέσουν μεγάλες σωματικές βλάβες. Ο ανθρώπινος απολογισμός ήταν 15 θάνατοι, 450 τραυματισμοί και 60 βιασμοί γυναικών. Όπως και σε κάθε λεηλασία πραγματοποιήθηκε αμέτρητος αριθμός ληστειών με βεβηλώσεις και καταστροφές. Μια σειρά από ανακρίσεις και δίκες διεξήχθησαν εναντίον υπόπτων οι οποίοι κατηγορήθηκαν από την κυβέρνηση ως υπεύθυνοι αυτών των γεγονότων με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί ένα χαοτικό περιβάλλον. Κανένας πραγματικός δράστης δεν τιμωρήθηκε και όλοι οι κατηγορούμενοι αθωώθηκαν.

Εκτός της πολιτικής πτυχής του γεγονότος, κοινωνιολογικά δημιούργησε μια σαφή ρήξη στην πολιτιστική κληρονομιά της Τουρκίας με την Ελλάδα. Η θετική μέχρι τότε αντίληψη στηριζόταν σε μία ομοιογενή αντίληψη του έθνους. Ήταν απλή και όπως καθόριζε ο Ατατούρκ, αυτός που αισθάνεται τον εαυτό του ως Τούρκο είναι Τούρκος, χωρίς καμία ατιμωτική χροιά. Αναπόφευκτα ο ορισμός της τουρκικής ταυτότητας απέκτησε εθνική χροιά. Οι τούρκοι εθνικιστές προσανατολίστηκαν ενστικτωδώς και απεγνωσμένα στον ορισμό του τι δεν είναι τουρκικό. Το μόνο και ίσως το πιο σχετικό κριτήριο ήταν η θρησκεία, με τις μη πλειοψηφικές οντότητες που εκπροσωπούνταν από μη μουσουλμανικό, Ελληνικό και ξένο κεφάλαιο, να γίνονται στον πολιτικά χειραγωγημένο δημόσιο λόγο αντικείμενα μίσους, μιας σιγά-σιγά αναδυόμενης τουρκικής εμπορικής επιχείρησης. Η επιχειρηματική δύναμη των Ελλήνων μειώθηκε δραματικά στην εθνική αγορά της Τουρκίας. Στον απόηχο των γεγονότων, αριθμός ατόμων, αγόρασαν σε εξευτελιστικές τιμές ή κατάσχεσαν περιουσίες των δραπτευσάντων

Ελλήνων. Νέοι παράγοντες Τουρκικών συμφερόντων που αισθάνονταν ότι αξίζουν περισσότερο από τις μειοψηφίες, προετοίμαζαν το έδαφος για τη νομιμοποίηση της αναδιαμόρφωσης της αγοράς. Μετά τα γεγονότα ένα μεγάλο μέρος των Ελλήνων και άλλων μη μουσουλμανικών μειονοτήτων, εγκατέλειψε τη χώρα ή έγιναν πιο συνεσταλμένοι, διότι το εμπορικό παιχνίδι ξαναξεκίνησε με νέους ηθοποιούς και νέους κανόνες. Ο βαθμός βίας που χρησιμοποιήθηκε σε αυτά τα γεγονότα είναι επίσης ένδειξη της κρυμμένης διάστασης της σύγκρουσης και έτσι δημιουργήθηκαν νέες σχέσεις ιδιοκτησίας και σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα δημιουργήθηκε μια νέα οικονομική διαίρεση (Dosdogru, 1993).

Αυτός είναι ο κύριος λόγος για τη διαγραφή των γεγονότων από τη συλλογική μνήμη του τουρκικού λαού. Φυσικά ο επίσημος ιστορικός λόγος εξαφάνισε συστηματικά τα σημάδια αυτού του συμβάντος. Όχι μόνο από τα σχολικά εγχειρίδια, που δεν έγραψαν ποτέ τα γεγονότα αυτά, αλλά και οι περισσότερες ανεξάρτητες επανέρευνες δεν είχαν εισέλθει σε αυτό το ακανθώδες πεδίο. Το πιο σημαντικό είναι ότι οι ιδιώτες που υπήρξαν θύματα των γεγονότων αυτών, είχαν την τάση να μη μιλούν αν και τα βαθιά χαραγμένα σημάδια που επέφερε η κρίση αυτή, παρέμειναν σφραγισμένα στο μυαλό τους. Η επίθεση αυτή θάφτηκε στα βαθύτερα στρώματα της τουρκικής συλλογικής μνήμης, όχι επειδή ήταν ένα απάνθρωπο κύμα βίας, αλλά επειδή έφερε μια νέα κοινωνική κινητικότητα και μια νέα ανακατανομή πόρων. Η ντροπή ήταν τόσο συλλογική που η μόνη λύση για να ξεπεραστεί ήταν η συλλογική λήθη.

Οι παραχές αυτές οδήγησαν στην κατάρρευση της πολυεθνικής αντίληψης της κοινωνικής ζωής και οδήγησε σε μια βίαιη αναδιαμόρφωση της οικονομίας της αγοράς με νέους αναπτυσσόμενους φορείς. Είναι έτσι πιο κατανοητή η διάγνωση μιας φαινομενικής φθοράς της συλλογικής μνήμης εξαιτίας ενός ντροπιαστικού γεγονότος. Όμως αυτό που κάνει την κοινωνική αμνησία τόσο διαδεδομένη δεν είναι η ύπαρξη ενός κυρίαρχου επίσημου λόγου, που μπορεί να αναδιαμορφώσει την ιστορία αλλά η ίδια η ρητορική κάλυψη της ιστοριογραφίας η οποία καθιστά το ιστορικό γεγονός αντικείμενο σημασιολογικής υποβάθμισης.

Το δεύτερο γεγονός το οποίο παραθέτω έλαβε χώρα τη νύχτα της 03 Απριλίου του 1953 όπου το τουρκικό υποβρύχιο *Dumlupınar* προσέκρουσε στο σουηδικό

φορτηγό πλοίο Naboland στη μέση του πορθμού των Δαρδανελίων. Μέσα σε μόλις ένα λεπτό το υποβρύχιο Dumlupinar βυθίστηκε παρασύροντας μαζί του 81 ναύτες ενώ μόνο 5 κατάφεραν να διαφύγουν. Πρόκειται για μια μεγάλη εθνική τραγωδία στην ιστορία της τουρκικής δημοκρατίας. Αυτό που έκανε το γεγονός ακόμα πιο τραγικό, ήταν ότι 22 άνδρες είχαν επιβιώσει μετά τη βύθιση του υποβρυχίου στο πρυμναίο τορπιλοφόρο τμήμα του υποβρυχίου το οποίο μπόρεσαν να διαχωρίσουν από τα βυθισμένα τμήματα. Στρυμωγμένοι σε ένα μικρό μεταλλικό φέρετρο αυτοί οι ναύτες εκτόξευσαν τη σημαδούρα επικοινωνίας στην επιφάνεια νωρίς το πρωί. Μια ομάδα του ναυτικού κατάφερε να επικοινωνήσει μαζί τους. Παρά τις προσπάθειες όμως λόγω της θέσης του πλοίου και του συστήματος των ρευμάτων δεν κατέστη δυνατόν να σωθούν και χάθηκαν με τις τελευταίες λέξεις, σύμφωνα με όσους διηγήθηκαν την ιστορία, να είναι «ζήτω η πατρίδα». Αυτές οι λέξεις παρέμειναν το μοναδικό σημαίνον της καταστροφής του υποβρυχίου Dumlupinar.

Λίγες μέρες μετά το ατύχημα, το μεγάλο κοινωνικό ενδιαφέρον ήταν στραμμένο στο γεγονός. Το ναυάγιο και ιδιαίτερα η απώλεια των επιζώντων ναυτικών είχε ήδη προκαλέσει μια γενική κατάσταση εθνικής θλίψης που άφησε βαθιά τα ίχνη της στο μυαλό των ανθρώπων. Επιπλέον το ατύχημα είχε και μεταγενέστερο απόηχο λόγω των δικαστικών υποθέσεων που ακολούθησαν. Κατά την πρώτη δίκη ο καπετάνιος του πλοίου Naboland είχε καταδικαστεί σε 6 χρόνια φυλάκιση, ενώ ο κυβερνήτης του υποβρυχίου είχε αθωωθεί. Σε τέτοιου είδους τραγικά γεγονότα εθνικής κλίμακας, παρατηρούμε μια ανάγκη εξωτερίκευσης του αισθήματος ενοχής μέσω της δαιμονοποίησης των άλλων (σε αυτή την περίπτωση του καπετάνιου του πλοίου Naboland). Πράγματι το εύθραυστο αίσθημα υπερηφάνειας φαίνεται να τροφοδοτείται όχι μόνο από το λόγο περί ανδρείας αλλά και από τη δημιουργία ευθύνης ενός άλλου στην παρούσα περίπτωση. Επιπλέον η μεταβίβαση της ηθικής ευθύνης σε έναν άλλο, εξασφαλίζει ένα γενικευμένο αίσθημα παρηγοριάς, αν όχι και σωτηρίας συνδέοντας το και με τη δύναμη της εθνικής υπερηφάνειας. Αργότερα τροποποιήθηκε η ετυμηγορία και καταδικάστηκε και ο διοικητής του υποβρυχίου με 20 μήνες φυλάκιση. Η διαδικασία αυτή τόνωσε την εθνική συνείδηση και κατά συνέπεια η καταστροφή του υποβρυχίου καλύφθηκε από ένα παχύ στρώμα ρητορείας, περί ανδρείας και μαρτυρίου.

Στην επέτειο των 50 χρόνων από το ατύχημα διάφορα μέσα μαζικής ενημέρωσης μετέτρεψαν σε συναισθηματικό θέαμα το γεγονός, δίνοντας έμφαση στις πτυχές της γενναιότητας και του μαρτυρίου, αντί στην πραγματικότητα του γεγονότος. Μνημονεύτηκε έντονα με θρηνητική μορφή λόγω των επιζώντων που χάθηκαν και αφιέρωσαν τη ζωή τους στη χώρα. Έτσι φαίνεται ότι στο σημερινό δημόσιο διάλογο που επικεντρώνεται στα μέσα ενημέρωσης, το τραγικό γεγονός γίνεται ένας πολλά υποσχόμενος τρόπος για την διαιώνιση μιας πολιτικής πραγματικότητας που βασίζεται αποκλειστικά στη ρητορική. Η διδασκαλία και η παρερμηνεία της ιστορίας ήταν και είναι εξαιρετικά πολιτικά προκατειλημμένα, επιθυμώντας να εδραιώσει μια καλά δομημένη εθνική συνείδηση, βασισμένη σε μια ρητορικά υπερτονισμένη και ως εκ τούτου αναπόφευκτα γελοιοποιημένη αντίληψη της ιστορίας. Η απώλεια της μνήμης στο ιστορικό γεγονός, γεννά την αναδιαμόρφωση μιας πολιτικής μνήμης ως συστατικού μιας αναδυόμενης ταυτότητας για το παρόν. Έτσι με αυτό τον τρόπο εάν η ρητορική περικύκλωση του ιστορικού γεγονότος είναι υπερβολικά ασφυκτική από τις εσωτερικές του υπερβολές, όχι μόνο το ιστορικό γεγονός υποβάλλεται σε μια διαλεκτική εξαφάνιση αλλά δημιουργεί και μια απατηλή εικόνα της πραγματικότητάς του.

Όταν οι άνθρωποι επιθυμούν να εδραιώσουν μια εθνική και θρησκευτική ταυτότητα, όπως προσπάθησαν να κάνουν συχνά οι Τούρκοι και οι Έλληνες στα βιβλία τους, τονίζεται η κατωτερότητα του άλλου και χρησιμοποιούνται ιστορικά θέματα για να προπαγανδίσουν ορισμένα πολιτικά ζητήματα (Theodossopoulos, 2006). Ωστόσο, όταν οριοθετούμε τους άλλους θετικά, είναι επειδή πιστεύουμε ότι είναι καλύτερο για εμάς να είμαστε φίλοι μαζί τους.

2.5 Αποτελεσματική επικοινωνία και πολιτικός λόγος

Στη νέα αντίληψη της ηγεσίας οι ηγέτες, ως πολιτικός παράγοντας, προτιμούν να προσεγγίσουν τους ίδιους τους ψηφοφόρους. Σύμφωνα με την κατανόηση της αποτελεσματικής επικοινωνίας, οι ηγέτες όχι μόνο χρησιμοποιούν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, αλλά πηγαίνουν επίσης στο πεδίο και δημιουργούν στενή

επαφή με τους ψηφοφόρους. Στη διαδικασία αυτή της επικοινωνίας, οι ηγέτες βρίσκονται σε άμεση επαφή με το κοινό-στόχο τους, χρησιμοποιώντας τη μέθοδο επικοινωνίας πρόσωπο με πρόσωπο. Σε αυτό το πλαίσιο, η αποτελεσματική επικοινωνία σχεδιάζεται με μια προοπτική που προβάλλει αξίες και είναι απαλλαγμένη από την τυραννία.

Για να επικοινωνήσει ο/η ηγέτης αποτελεσματικά, τα λεκτικά και μη λεκτικά μηνύματά του/της πρέπει να είναι συνεπή. Η γλώσσα του σώματος και το περιεχόμενο του λόγου, πρέπει να είναι σε αρμονία. Εάν δεν είναι συμβατά, η αντίσταση θα αυξηθεί και θα τον/την βλέπουν ως αναξιόπιστο άτομο (Luecke, 2007). Για να είναι ένας/μία πολιτικός, αποτελεσματικός/η ηγέτης, πρέπει να γνωρίζει τις συναισθηματικές του/της αντιδράσεις σε διάφορες καταστάσεις και με το δεδομένο ότι οι χειρονομίες είναι συναισθηματικές αντιδράσεις, ο/η ηγέτης πρέπει επίσης να ελέγχει τις χειρονομίες του/της, καθώς οι περισσότερες χειρονομίες συμβαίνουν ασυνείδητα. Ο/Η ηγέτης με την πάροδο του χρόνου έχει την ευκαιρία να βελτιώσει την αποτελεσματική επικοινωνία του/της, αναλαμβάνοντας τον πλήρη έλεγχο των χειρονομιών του/της, περνώντας από το επίπεδο της ασυνειδησίας στο επίπεδο της συνείδησης σχετικά με τη γλώσσα του σώματος και τις κινήσεις του σώματος (Morgan, 2009). Οι ηγέτες θεωρούν ότι ο συνδυασμός της ειρήνης με τον μεταμοντερνισμό σε έναν κόσμο που αλλάζει είναι πολύ σημαντικός για τη βιωσιμότητα της αποτελεσματικής επικοινωνίας. Σύμφωνα με όλες αυτές τις εξηγήσεις, οι ηγέτες στην ενεργό πολιτική θα πρέπει να παρακινούν τους εαυτούς τους και να αναπτύσσονται διανοητικά, όχι σύμφωνα με τους σημερινούς κανόνες και συνθήκες, αλλά προς τις δυνατότητες και τις ευκαιρίες του μέλλοντος.

Ο μεταμοντερνισμός αφορά την αλλαγή και κάνει τα πρότυπα που υπάρχουν σχεδόν σε κάθε τομέα να αλλάξουν και να μεταμορφωθούν. Οι γενικά αποδεκτές αντιλήψεις που θεωρούνταν χρήσιμες και σωστές στο παρελθόν καταρρέουν από τα θεμέλιά τους σήμερα. Αυτό δείχνει ότι τα είδη που παράγονται και χρησιμοποιήθηκαν στο παρελθόν δεν είναι πλέον επαρκή. Ακόμη και τα παραδείγματα του πρόσφατου πολιτικού παρελθόντος σύντομα γίνονται παρωχημένα. Αντίστοιχα, οι ηγετικές πρακτικές πρέπει να ανανεώνονται και να συμβαδίζουν με την εποχή. Ο/Η ηγέτης που θέλει να δημιουργήσει έναν

αποτελεσματικό διάλογο με το κοινό του/της και να τον επεκτείνει μακροπρόθεσμα θα πρέπει να εσωτερικεύσει τους κανόνες της νέας περιόδου πιο γρήγορα από οποιονδήποτε άλλον/η και να αποτελέσει παράδειγμα για τους οπαδούς του/της.

Με άλλα λόγια, τα πολιτικά πρόσωπα μπορούν να ερμηνευθούν ως οι αντανakλάσεις των κοινωνιών. Στο πολιτικό κλίμα που εμφανίστηκε στην Τουρκία μετά τη δεκαετία του 2000, ορισμένοι πολιτικοί επικρίνονται για τη χρήση ενός λαϊκιστικού λόγου, όπως στο παρελθόν. Οι αλλαγές και οι μετασχηματισμοί που έχει υποστεί η Τουρκία τα τελευταία χρόνια παρακολουθούνται στενά από διαφορετικούς κύκλους, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό και ερμηνεύονται με εκ διαμέτρου αντίθετους τρόπους. Ο πολιτικός λόγος είναι η έκφραση ιδεολογικής άποψης. Οι πολιτικοί δημιουργούν κυρίως λόγο, για να επηρεάσουν τις μάζες και να τις κατευθύνουν σε μια ορισμένη κατεύθυνση. Η συνέπεια του λόγου και της δράσης των πολιτικών παραγόντων θα εξασφαλίσει την εμπιστοσύνη στην πολιτική και στους πολιτικούς. Ωστόσο, ο καθοριστικός παράγοντας εδώ είναι η σταθερότητα αυτής της αρμονίας και συνέπειας.

Στην αρχαιότητα, η ρητορική διαμορφώθηκε αρχικά, κυρίως από τη μαεστρία των Ελλήνων και Ρωμαίων ρήτορων. Η ρητορική στοχεύει κυρίως στο να πείσει και να δημιουργήσει ένα συγκεκριμένο αποτέλεσμα στο κοινό. Έτσι, έρχεται στο προσκήνιο η μαεστρία του ρήτορα στη γλώσσα (Bati, 2010). Οι ηγέτες προσελκύουν την προσοχή κυρίως με τη ρητορική τους, στις κοινότητες στις οποίες εισέρχονται. Στη διαδικασία του πολιτικού μάρκετινγκ, η διαφορά μεταξύ του ατόμου που θα ηγηθεί μιας οργάνωσης και των μελών της ομάδας στην οποία ανήκει έχει γίνει ρητορική. Για το λόγο αυτό ο/η ηγέτης, ο κύριος παράγοντας της πολιτικής επικοινωνίας, θα πρέπει να επιλέγεται από άτομα με έντονη ρητορική (Aziz, 2007). Η ρητορική χρησιμοποιείται στον τομέα της τέχνης, στη μουσική, τη λογοτεχνία, την ποίηση και τη μυθολογία. Εκτός από αυτά, ρητορική συναντάμε επίσης στην πολιτική, τη θρησκεία και τους δικαστικούς λόγους. Με άλλα λόγια, η ρητορική είναι ένα είδος μεθόδου που χρησιμοποιείται για να πείσει τους ανθρώπους κατά την έκφραση αποτελεσματικών λόγων-λέξεων (Kirlir Barokas, 2011).

Για να είναι κάποιος/α αποτελεσματικός/η ομιλητής, θα πρέπει να είναι εξαιρετικά άνετος/η, ειδικά όταν μιλάει δημόσια, και να προετοιμάζεται για την ομιλία με τον καλύτερο δυνατό τρόπο και η ομιλία να επαναλαμβάνεται αρκετά. Επιπλέον, το γεγονός ότι τα πράγματα που πρέπει να ειπωθούν όταν απευθύνεται στο κοινό είναι νέα και πρωτότυπα κάνει τον λόγο και τον/την ομιλητή προνομιούχο καθότι πάντα κάτι πρωτοποριακό και διαφορετικό προκαλεί στον ακροατή εντύπωση. Οι άνθρωποι που επικοινωνούν αποτελεσματικά αυξάνουν την αυτοπεποίθησή τους στη διαδικασία, μπορούν να έρθουν σε επαφή με άλλα άτομα, ομάδες και οργανισμούς πιο εύκολα και αυτά τα χαρακτηριστικά μπορούν να συμβάλουν σε εταιρείες και πολιτικές δομές, καθώς και σε άτομα στο δρόμο προς την επιτυχία (Yaman, 2016). Κατά την δημιουργία αποτελεσματικής επικοινωνίας, θα πρέπει να αντιμετωπίζονται τα συναισθήματα του άλλου μέρους και να μοιράζονται οι ιδέες που αυτά τα άτομα ή ομάδες θεωρούν πολύτιμες. Θα πρέπει να τονίζονται τα ζητήματα στα οποία οι εταίροι του διαλόγου αποδίδουν σημασία και να εξετάζονται τα θέματα που τους ενδιαφέρουν. Ο ρητορικός λόγος έχει μεγάλη σημασία για τους πολιτικούς και αυτό για να συσπειρώσουν τους πολίτες γύρω από μια συγκεκριμένη ιδέα για διάφορα θέματα. Ωστόσο, στην καθημερινή ζωή, ο ρητορικός λόγος γίνεται αντιληπτός και ως μέθοδος εξαπάτησης των ανθρώπων, ως βερμπαλισμός και ως λόγος χωρίς νόημα και περιεχόμενο (Aziz, 2007).

Η ακόλουθη δήλωση του Νικολό Μακιαβέλι είναι πολύ σημαντική: «Ποτέ μην προσπαθείς να κερδίσεις με τη βία αυτό που μπορεί να αποκτηθεί με πονηριά.» Εν ολίγοις, στον ρητορικό λόγο, τα μηνύματα που δίνονται, πρέπει να δίνονται με ένα πειστικό ύφος. Στην πολιτική ρητορική υπάρχουν η ενθάρρυνση, η αποθάρρυνση, το μέλλον, η καταλληλότητα και η ακαταλληλότητα. Επίσης στους πολιτικούς λόγους, η προσέγγιση του ρήτορα αποδεικνύοντας τις απόψεις του μέσω παραδειγμάτων, είναι εξαιρετικά αποτελεσματική.

Υπάρχουν τρεις βασικές έννοιες που πρέπει να αναλύσουμε για να αντιληφθούμε καλύτερα την ρητορική. Το ήθος, το πάθος και ο λόγος. Το ήθος, στην απλούστερη μορφή του, αναφέρεται στην αξιοπιστία της πηγής. Ο/Η ομιλητής, δηλαδή ο/η ρήτορας, πρέπει πρώτα να είναι αξιόπιστος/η για να πείσει τον άλλον. Ο/Η ομιλητής πρέπει να καθησυχάζει το κοινό όσον αφορά τις ηθικές αξίες. Ο Κικέρων

έχει αναφέρει εκτενώς τη θεωρία της ρητορικής στο έργο του. Στην μελέτη του, ο Κικέρων είχε ως στόχο να συγκεντρώσει τι πρέπει να κάνουν οι ομιλητές ή οι ρήτορες κατά την προετοιμασία των ομιλιών τους. Πάθος σημαίνει ενεργοποίηση συναισθημάτων. Ένας καλός ομιλητής χρησιμοποιεί συχνά πάθος για να προσελκύσει τα συναισθήματα του κοινού. Το πάθος δημιουργεί συμπάθεια. Για την πράξη της πειθούς, το πάθος είναι ένας κινητήριος παράγοντας. Ο λόγος έχει τις έννοιες της εξήγησης του λόγου, της λέξης, της σκέψης και της σημασίας του. Εδώ, έχει στόχο να πείσει το κοινό με λογικά και αποδεκτά στοιχεία. Όσον αφορά την ηγεσία και την επικοινωνία του ηγέτη με το κοινό του, ο πολιτικός ρήτορας πρέπει να δείξει ότι σκέφτεται την ευημερία και την ευτυχία των οπαδών του, ενώ τους κατευθύνει σε μια δράση ή τους αποσπά από ένα θέμα. Τελικά, ο στόχος στη ρητορική είναι να οδηγήσει τους ακροατές και τους θεατές σε μια σαφή απόφαση (Üstünel Keyinci, 2014), (Zeybek, 2016).

Ένας ηγέτης είναι ένας αφηγητής που τοποθετείται ανάμεσα στο παρελθόν και το μέλλον ενός έθνους και αυτός που αναλαμβάνει το ρόλο του ηγέτη, αναλαμβάνει τον ρόλο του καθορισμού της ταυτότητας και του οράματος μιας κοινωνίας ή ενός έθνους. Ερμηνεύοντας και με το να διηγείται ξανά την ιστορία του έθνους του/της, ο/η ηγέτης βλέπει και διατυπώνει την κρίση του παρόντος, τους κινδύνους του μέλλοντος και τις ελπιδοφόρες καταστάσεις» (Guttermann, 2005). Η ισχυρή ηγεσία απαιτεί να ξεπεραστεί η απογοήτευση που εμφανίζεται στην κοινωνία. Οι ιστορίες χτίζουν γέφυρες μεταξύ των ανθρώπων και του πόνου τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Παρουσίαση της έρευνας και των αποτελεσμάτων της έρευνας

3.1 Ανάλυση επετειακών κειμένων – ομιλιών

Μετά από όλα αυτά που αναφέρθηκαν στα προηγούμενα κεφάλαια και τα οποία θα βοηθήσουν τον αναγνώστη να αντιληφθεί καλύτερα τους κοινωνιολογικούς όρους, θα προσπαθήσω να χρησιμοποιήσω τη μέθοδο ανάλυσης κειμένου σε 3 ομιλίες του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, που λήφθηκαν από την επίσημη ιστοσελίδα της προεδρίας της τουρκικής δημοκρατίας (www.tccb.gov.tr) και αφορούν τις επετειακές ομιλίες στις 30 Αυγούστου του 2022 και του 2023 για την «ημέρα της νίκης» (όπως την αποκαλούν), καθώς και την εντελώς πρόσφατη του ομιλία στις 29 Οκτωβρίου το 2023 για τα 100 χρόνια ίδρυσης της δημοκρατίας του τουρκικού κράτους. Τα κείμενα αυτά σας τα παραθέτω και μεταφρασμένα στα παραρτήματα. Το περιεχόμενο των κειμένων των ομιλιών του Ερντογάν έχει μια ενδιαφέρουσα γλώσσα για ανάλυση. Η φιγούρα του Ερντογάν ως Προέδρου της Τουρκίας έκανε αυτή την ανάλυση να έχει τη δική της αξία.

Η «ανάλυση ρητορείας» επικεντρώνεται στη δομή μιας γλώσσας που ομιλείτε από φυσικό ομιλητή σε περιπτώσεις όπως τις συγκεκριμένες επετειακές ομιλίες, η οποία δεν θα γίνει στην συγκεκριμένη εργασία. Η «ανάλυση κειμένου» από την άλλη πλευρά με την οποία θα ασχοληθώ, επικεντρώνεται στη δομή της γλώσσας σε γραπτή μορφή σε περιπτώσεις όπως στις συγκεκριμένες επετειακές ομιλίες. Θα μπορούσαν οι όροι «ρητορεία» και «κείμενο» να είναι συνώνυμοι, καθ' όσον και τα δύο χρησιμοποιούν ως «μέσο» τη γλώσσα και προσπαθούν να μεταδώσουν νοήματα, αλλά η διαφορά τους έγκειται στο ότι με τον πρώτο αναζητείται ο κοινωνικός σκοπός, σ.σ. εξ' ου και το ότι είναι μια «διαδραστική

(interactive) ενέργεια» όπως αναφέρει ο Hawthorn (Hawthorn, 1992), ενώ ο δεύτερος ικανοποιεί την ανάγκη επικοινωνίας και απόδοσης νοήματος.

Ο Fairclough σε έρευνα του, προσπαθεί να διαπιστώσει, πώς οι χρήστες της γλώσσας φέρουν ορισμένες ιδεολογικές αξίες. Η κοινωνική και κριτική γλώσσα είναι μια μορφή δράσης, σε μια διαλεκτική σχέση με την κοινωνική δομή. Επομένως, η ανάλυση πρέπει να διαχωριστεί σε ένα μέρος της γλώσσας που διαμορφώνεται από κοινωνικές σχέσεις και σε συγκεκριμένα κοινωνικά πλαίσια (Fairclough, 1998). Σε αυτές τις συγκεκριμένες περιπτώσεις που εξετάζω χρειάζεται ενδελεχής ανάλυση. Στόχος των συγκεκριμένων ομιλιών είναι η πειθώ και θα πρέπει οι ακροατές να πειστούν (ή ακόμα και να χειραγωγηθούν) μέσω επιχειρημάτων σε συναισθηματικό επίπεδο. Συχνά γίνεται και μίξη των στόχων. Προαπαιτούμενο για όσους επιχειρήσουν «ανάλυση πολιτικού λόγου» είναι η γνώση των κοινωνικών και πολιτικών διεργασιών σε μια κοινωνία ή σε ένα κράτος (π.χ. πολιτικά γεγονότα, σημαντικές «ιδέες» οι οποίες διαμόρφωσαν πολιτικές, κοινωνικές, οικονομικές και άλλες συμπεριφορές, κτλ.).

3.2 Δομή επετειακών κειμένων – ομιλιών

Συνήθως οι πολιτικές ομιλίες αποτελούνται από μια εισαγωγή, για την προσέλκυση της προσοχής του κοινού, όπου μπορεί να αναφέρεται ο σκοπός της ομιλίας, το θέμα της ομιλίας και η σημασία της, να ξεκινά με μια ερώτηση ή μια μικρή ιστορία, να επιδεικνύεται κάτι που αφορά το θέμα της ομιλίας (αντικείμενο, φωτογραφία, στατιστικές, κτλ.). Με το άνοιγμα του κειμένου των ομιλιών, ο Τούρκος πρόεδρος Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν χαιρετίζει τους πολίτες του με μια ευγενική γλώσσα που συνοδεύεται από την ευγνωμοσύνη του προς τον Αλλάχ και τους υποστηρικτές του. Έτσι στις δύο πρώτες συγκεκριμένες ομιλίες το κοινό προσελκύετε με την αναφορά στη νίκη των Τούρκων που επετεύχθη στις 30 Αυγούστου το 1922. Επίσης με τη νίκη δηλώνει το σκοπό των ομιλιών και τη σημασία τους, καθώς και την αναφορά άλλων επιτυχών εκβάσεων μαχών, ως μία μικρή ιστορία που αφορά το θέμα. Στην άλλη ομιλία βλέπουμε ότι η εισαγωγή του

αναφέρεται καθαρά στην ίδρυση της τουρκικής δημοκρατίας και συνεχίζει με μια ευχή για τη συνέχιση της δημοκρατίας στη χώρα για δεύτερη εκατονταετία.

Στο κυρίως μέρος των κειμένων διαπιστώνουμε την ύπαρξη μικρών και ξεκάθαρων προτάσεων και μια ανάπτυξη σκέψεων του Ερντογάν βήμα βήμα με στοιχειοθέτηση των ιδεών του με παραδείγματα, πραγματικά ή κατασκευασμένα. Γίνονται επίσης προτάσεις για το τι επιπλέον μπορεί να γίνει σε όλους τους τομείς της τουρκικής δημοκρατίας.

Στην πρώτη ομιλία αναφέρεται στην αποφασιστική νίκη στις 30 Αυγούστου 1922 καθώς επίσης και στις δύσκολες περιόδους που πέρασε το έθνος, αλλά τονίζοντας τον δυναμισμό των εθνικών τους αγώνων με αποτέλεσμα τη δικαίωσή τους. Δηλώνει ότι βεβηλώθηκαν τα εδάφη τους από τα «βρώμικα πόδια των Ελλήνων καθώς και λοιπόν χωρών», οι οποίες κατά αυτόν, ήταν αυτές που έστειλαν τον ελληνικό στρατό στα βάθη της Τουρκίας. Αναφέρεται επίσης στην καταστροφή των ελληνικών δυνάμεων μέσα σε 2 μέρες, όπως επίσης και σε άλλες νίκες υπέρ άλλων χωρών. Προειδοποιεί τους Έλληνες πολιτικούς να μην κάνουν το ίδιο λάθος που είχαν κάνει πριν 100 χρόνια υπονοώντας ότι θα έχουν την ίδια κατάληξη. Εγείρονται θέματα που αφορούν το ΝΑΤΟ, την αγορά των F16, των S300, των F35 και γενικότερα τα αμυντικά συστήματα και πώς σκοπεύουν να υλοποιήσουν την αγορά και τη διαχείρισή τους. Επίσης δηλώνει ξεκάθαρα ότι «η Τουρκία έκανε, κάνει και θα κάνει, ό, τι την βολεύει κι αν το γνωρίζουν όλοι αυτό».

Στην δεύτερη ομιλία η οποία απευθύνθηκε στον τουρκικό λαό στις 30 Αυγούστου το 2023 αναφέρεται στην καταστροφή της Σμύρνης η οποία «καταστράφηκε και κάηκε από τον εχθρό» όπως αναφέρει. Επίσης βλέπουμε μια προσπάθεια του για υποστήριξη των δικών του θέσεων έναντι των θέσεων άλλων οι οποίοι όπως αναφέρει λένε ψέματα και διαστρεβλώνουν την ιστορία. Και σε αυτή την ομιλία του αναφέρεται στην «Ελληνική βρώμικη μπότα» η οποία καταπατούσε τα εδάφη τους. Τονίζει ότι έχουν επιτευχθεί οι στόχοι του σε ότι αφορά την παιδεία, την υγεία, την ασφάλεια, την δικαιοσύνη, τις μεταφορές, την ενέργεια, την βιομηχανία, το εμπόριο, την γεωργία, τον αθλητισμό και την κοινωνική στήριξη και ότι θα συνεχίσουν βήμα βήμα για την ολοκλήρωση αυτών των στόχων. Γίνεται μια μνεία για την εκατοστή επέτειο της δημοκρατίας επίσης, την οποία θα αναλύσουμε

αμέσως πιο κάτω. Στις πιο πάνω αναλύσεις βλέπουμε ότι το αίσθημα του φόβου και η ανάγκη για άμυνα αποτελούν για τους πολίτες (ή τουλάχιστον προωθείται αυτή η ιδέα στους πολίτες) τα συστατικά για τη συνέχιση της ύπαρξης του κρατικού μηχανισμού. Με άλλα λόγια, αυτού που τους παρέχει το αίσθημα ασφάλειας. Και χάρη ή εξαιτίας αυτών έχουν δομηθεί ή δομούνται οι «ταυτότητες» που εκφράζονται μέσα από τις κοινότητες (torluluk), στο πλαίσιο της τουρκικής κοινωνίας (Μιχαλακόπουλος, 2023).

Στην τρίτη ομιλία του, τόνισε την ιστορική σημασία της δημοκρατίας στην Τουρκία και τη συνέχεια της προσπάθειας για δημοκρατική ανάπτυξη και αναφέρεται στα 100 χρόνια από την ίδρυση της τουρκικής δημοκρατίας κάνοντας μια ιδιαίτερη αναφορά για την ιστορία και τις γενιές οι οποίες πέρασαν τον θησαυρό της δημοκρατίας από γενιά σε γενιά με ισχυρές και βαθιές ριζωμένες αξίες. Η δημοκρατία όπως αναφέρει ανακηρύχθηκε και οικοδομήθηκε με το αίμα, τη ζωή και τη θυσία χιλιάδων γιών της πατρίδας. Αναφέρεται επίσης στην ιδιαίτερη γεωγραφική θέση που κατέχει αλλά και την αποφασιστικότητα με την οποία πρέπει να προστατεύσουν την ανεξαρτησία, τη δημοκρατία και το μέλλον της Τουρκίας. Εδώ θα ήθελα να σχολιάσω κάτι που αναφέρθηκε και συγκεκριμένα στο ότι «δεν είμαστε αφέντες είμαστε υπηρέτες» (αναφερόμενος στον εαυτό του) και τα 85 εκατομμύρια του λαού γίνονται μάρτυρες αυτής της πραγματικότητας στην καθημερινή τους ζωή και αναρωτιέμαι εάν ο υπηρέτης χρειάζεται να ζει και να κατασκευάζει τέτοια κτίρια μεγαθήρια ως προεδρικές εστίες αλλά από την άλλη εξυπηρετεί έναν σκοπό. Επίσης, αναφέρθηκε σε θέματα που αφορούν την εξωτερική πολιτική, όπως η ασφάλεια των συνόρων, η ειρήνη στην περιοχή και οι διεθνείς σχέσεις της Τουρκίας. Έχει ορίσει το σκοπό επίσης, του να ξεπεράσει τα 100 εκατομμύρια ο πληθυσμός της χώρας, να ιδρύσουνε περισσότερες σχολές και κολέγια, δικαστήρια, να αυξήσει τις σιδηροδρομικές γραμμές, να προχωρήσουν σε κατασκευή νέων σπιτιών, να αυξήσουν την παραγωγής σιταριού, της ενέργειας, να καλυτερεύσουν την οικονομία και να ισχυροποιήσουν την βαριά βιομηχανία τους και καταλήγει αναφέροντας, τη μεγάλη ντροπή που υπέστη η δημοκρατία με το πραξικόπημα καθώς επίσης και τους σεισμούς οι οποίοι αναφέρονται ως καταστροφή του αιώνα. Συνοψίζοντας, η ομιλία του Ερντογάν για τα 100 χρόνια της τουρκικής δημοκρατίας αντιπροσώπευσε τη

σημασία της δημοκρατίας στην ιστορία της χώρας και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει στον σύγχρονο κόσμο.

Θεωρώ ότι τα παραπάνω μοιάζουν με μια «ιεραποστολικού» τύπου ομιλία όπου ο πρόεδρος Ερντογάν είναι ο κύριος υποστηρικτής αυτής της ιεραποστολικής πολιτικής. Όταν ξεκίνησε η τρέχουσα οικονομική κρίση, ο Ερντογάν κάλεσε τους ανθρώπους να πολεμήσουν ενάντια στον «οικονομικό πόλεμο» που ξεκίνησαν οι «ξένοι εχθροί», υπονοώντας «τη μη μουσουλμανική Δύση». Επίσης δήλωσε σε μία άλλη ομιλία του ότι «δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ της επίθεσης στην οικονομία μας και της επίθεσης στην προσευχή και στη σημαία μας. Ο στόχος είναι ο ίδιος: να υποδουλωθεί το τουρκικό έθνος» (Erdoğan, 2018). Τέτοιοι ισχυρισμοί έχουν σχεδιαστεί για να δημιουργήσουν την εντύπωση στο κοινό ότι η σημερινή κυβέρνηση έχει εμπλακεί σε έναν διαχρονικό αγώνα πέρα από τις υλικές ανησυχίες της διακυβέρνησης σήμερα. Ορίζει μια ενιαία απάντηση σε αυτές τις «υπαρξιακές απειλές και κρίσεις», μια τελική λύτρωση μέσω ενός ολοένα ισχυρότερου δεσμού μεταξύ του μουσουλμανικού-τουρκικού έθνους και του σεβαστού ηγέτη.

Δεδομένης αυτής της υπαρξιακής κρίσης, ο Ερντογάν ζητά από τους ανθρώπους να ανεχθούν τις τρέχουσες αποτυχίες της καθημερινής διακυβέρνησης σε ό, τι αφορά την οικονομία, την ανεργία, την κοινωνική πρόνοια, το περιβάλλον ή άλλα σημαντικά ζητήματα για χάρη μιας μεγαλύτερης αποστολής που είναι ακόμη υπό κατασκευή. Στην πραγματικότητα, το επιτελεστικό ύφος του Ερντογάν στην πολιτική ως άνθρωπος της αποστολής και η εξατομικευμένη εξουσία είναι ζωτικής σημασίας για τη διατήρηση της κινητοποίησης των υποστηρικτών του. Ο Ερντογάν βασίζεται σε παρόμοιους πολιτιστικούς κώδικες, ιστορικούς ήρωες, εθνικιστικές και θρησκευτικές εικόνες από τη γνωστή ιστορία της οικοδόμησης του έθνους για να δημιουργήσει και να συσπειρώσει μια κοινοτική ταυτότητα. Με αυτόν τον τρόπο, όχι μόνο μεταφέρει αποτελεσματικά ένα εθνοθρησκευτικό μήνυμα στο κοινό, αλλά προκαλεί επίσης μια αίσθηση προνομίου και υπερηφάνειας στους υποστηρικτές του τόσο στο εσωτερικό όσο και στην τουρκική διασπορά, ιδιαίτερα στην Ευρώπη.

Τέλος, βλέπουμε ότι ο Ερντογάν στις δύο πρώτες ομιλίες απευθύνει έκκληση ιδιαίτερα στο συναίσθημα στις δύο πρώτες ομιλίες αναφερόμενος ιδιαίτερα στον θεό και τον Αλλάχ τονίζοντας την θρησκευτική πτυχή των αγώνων με παραστάσεις που συνδυάζουν θρησκευτικό συμβολισμό και πολιτική ατζέντα που είναι κοινές στην πολιτική σκηνή της Τουρκίας. Συνδυάζουν εκκλήσεις στην εθνική ταυτότητα, θρησκευτικά τροπάρια και συναισθηματική ρητορική που χαρτογραφούνται στη συλλογική μνήμη. Τέτοιες εκδηλώσεις κάνουν τη σχέση του με τη θρησκεία περίπλοκη για πολλούς. Διαιρούν επίσης την κοινωνία καθώς για πολλούς κοσμικούς, η αυξημένη ορατότητα της θρησκείας στην πολιτική σημαίνει ότι η Τουρκία έχει αποξενωθεί από τις θεμελιώδεις αξίες της δημοκρατίας, ενώ άλλοι βλέπουν τις αξίες και τον τρόπο ζωής τους να εκπροσωπούνται περισσότερο από ποτέ. Για παράδειγμα, η Αγία Σοφία έχει διαφορετική ιστορική και συμβολική σημασία για διαφορετικά ακροατήρια. Για τους ένθερμους συντηρητικούς και τους ισλαμιστές, είναι σύμβολο ενός «ένδοξου παρελθόντος» κατακτήσεων και φυλετικής - θρησκευτικής υπεροχής. Για τους κοσμικούς Τούρκους, η ιδιότητα της Αγίας Σοφίας ως μουσείου αντιπροσώπευε όχι μόνο την εκκοσμίκευση και τον δυτικό εκσυγχρονισμό της Τουρκίας, αλλά και την παγκόσμια συνδεσιμότητα και την πολιτιστική της κληρονομιά που απευθύνεται σε ένα διεθνές κοινό. Ωστόσο, υπάρχουν περισσότερα στη σχέση του με τη θρησκεία, παρά η συχνά αναφερόμενη κοσμική-ευσεβής διάσπαση. Αυτή η σύντομη ανάλυση στοχεύει να ρίξει φως σε αυτή τη σύνθετη σχέση μέσα από το πρίσμα του εθνικισμού, του λαϊκισμού και της απόδοσης ως μέσο πολιτικής κινητοποίησης. Επίσης κάνει ιδιαίτερη μνεία στους στρατιώτες που έδωσαν μάχες καθώς και σε αυτούς που υπηρετούν ήδη την πατρίδα και στη λογική των ακροατών ιδιαίτερα στην τρίτη ομιλία αναφερόμενος στην πολιτική πτυχή καθώς και στον ιδρυτή της δημοκρατίας κάνοντας περίληψη των κύριων ιδεών και επιχειρημάτων σε μία ή δύο προτάσεις. Όλη η ομιλία του Ερντογάν αφορούσε την ιστορία, για το πώς ήταν η ζωή στην Τουρκία πριν έρθει στην εξουσία και πώς αυτό άλλαξε. Υπήρχε ένα είδος απαισιοδοξίας για αυτό. Υπήρχε ένα είδος απαισιοδοξίας για όποιο πρότεινε κάτι διαφορετικό.

Κάνοντας μία σύντομη αναφορά στο ποιο θα μπορούσε να είναι το αποτέλεσμα μέσα από την ομιλία του διαφαίνεται η ενσωμάτωση εθνοθρησκευτικών αναφορών μέσα στις ομιλίες του, που τον βοηθά να δημιουργήσει μια εναλλακτική

και πιο ζωντανή αίσθηση συμμετοχής μεταξύ των υποστηρικτών του πέρα από την πολύ συνηθισμένη και όχι ποιοτική συμμετοχή των πολιτών ή της πολιτικής. Στην συνέχεια κάνοντας έκκληση στο κοινό να στηρίξουν την ιδέα, το πρόγραμμα, την άποψη του, βλέπουμε ένα σύστημα πεπαιθώσεων, μύθων, τελετουργιών και συμβόλων που «απαιτούν πίστη» στην αποστολή και με αυτόν τον τρόπο ο ηγέτης αντικαθιστά την πολιτική, οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ατζέντα της καθημερινής διακυβέρνησης. Τα προγράμματα του, τα μανιφέστα και οι προτάσεις του είναι λιγότερο σημαντικά από τις προσωπικές υποσχέσεις του ηγέτη. Η πολιτική και η συμμετοχή των πολιτών αντικαθίσταται από «μαζικά θεάματα» όπου το κοινό βλέπει τον εαυτό του στη δράση, συμμετέχει και ταυτίζεται με ένα υποσχόμενο ένδοξο μέλλον εν εξελίξει. Με τα λεγόμενα του στις συγκεκριμένες ομιλίες δηλώνεται ότι ο Ερντογάν δεν θα πετύχει μόνος του τον στόχο του να προωθήσει την Τουρκία. Μαζί με τους Τούρκους, ο Ερντογάν «θα υποστεί τη στενοχώρια και την ευχαρίστηση μαζί τους». Ως εκ τούτου, μπορεί να ειπωθεί ότι ως Τούρκος, όλα τα στοιχεία του έθνους πρέπει να ενωθούν και να συνεργαστούν για να δημιουργήσουν μια καλύτερη Τουρκία.

Καταλήγοντας βλέπουμε ότι οι σχέσεις εξουσίας στις ομιλίες του Ερντογάν διαμορφώθηκαν μέσω της γλώσσας που χρησιμοποιήθηκε. Καθώς άνοιγε τις ομιλίες του και χαιρετούσε το κοινό ο Ερντογάν, τους απευθυνόταν χρησιμοποιώντας μια ευγενική και φιλική έκφραση, όπως «χαιρετίζω ολόψυχα, ευχαριστώ, εκφράζω την ευγνωμοσύνη μου». Όταν χρησιμοποιούσε αυτές τις λέξεις, ο Ερντογάν έθετε τον εαυτό του ίσο με τους ακροατές. Ο Ερντογάν φαίνεται να έχει δημιουργήσει μια «ιστορία επιτυχίας» όσον αφορά την πολιτική. Αυτή η επιτυχία δεν μπορεί να αξιολογηθεί σωστά χωρίς να επικεντρωθεί στην ιστορική διαπλοκή της θρησκείας και του εθνικισμού στην Τουρκία και στον λαϊκισμό που κεφαλαιοποιεί αυτή την ιστορία για να αξιοποιήσει ηθικά «τον λαό και τη θέλησή του» ενάντια σε «ελίτ και εχθρούς».

3.3 Ανάλυση ομιλιών Ερντογάν σε επίπεδο εθνικιστικής ρητορείας

Βασικό στοιχείο, και πάνω απ' όλα, αποτελεί η προσεκτική μελέτη των κειμένων σε συνδυασμό με την επικέντρωση στις λέξεις και εκφράσεις που είναι «κλειδιά» για την ευρύτερη κατανόηση καθώς και στις «ομάδες» λέξεων που συνδέονται νοηματικά μεταξύ τους. Για αυτόν τον λόγο παρατίθεται ως παράρτημα ένας πίνακας με τις χρησιμοποιούμενες λέξεις «κλειδιά» των ομιλιών του Ερντογάν τις οποίες επέλεξα και ομαδοποίησα, καθώς θεωρώ ότι αντιπροσωπεύουν την ίδια περίπτωση έννοια με αυτή που θέλει να δώσει έμφαση ο ομιλητής. Κατόπιν των παραπάνω διαπιστώνουμε ότι χρησιμοποιούνται οι λέξεις «χώρα, Τουρκία, έθνος, κράτος και Ανατολία» σε ένα μεγάλο αριθμό, σε όλες του τις ομιλίες. Ο Ερντογάν έκανε την επανάληψη με τις λέξεις που περιείχαν το ίδιο νόημα, που σημαίνει ότι ο Ερντογάν με τους Τούρκους που τον υποστήριξαν θα αφαιρέσει την ανήθικη πολιτική, τα πραξικοπήματα που απειλούν την ειρήνη, τις βρώμικες σχέσεις, τα ψέματα, την προσομοίωση, τις συκοφαντίες, τις εξαγέρσεις και τις ίντριγκες. Μέσω κάποιων επαναλαμβανόμενων λέξεων που ο Ερντογάν εκφώνησε στις ομιλίες του, μπορεί να ερμηνευτεί και πως είχε κατακτήσει το περιεχόμενο της ομιλίας και δεν είχε επικεντρωθεί πλήρως στο προετοιμασμένο κείμενο της ομιλίας.

Ξεκινώντας την παρουσίαση του «εθνικισμού» στις ομιλίες του, είτε ως αίσθημα είτε ως συμπεριφορά είτε ως επιλογή ρητορείας, πρέπει να σημειώσουμε εξ' αρχής το εξής: ο όρος «εθνικός» (milli) είναι κάτι σαν κωδικός για την νομιμοποίηση πολλών πραγμάτων στην Τουρκία ακόμα από την εποχή ίδρυσής της. Και το τι εννοείται, τι περιλαμβάνει και ποιος μπορεί να «συμμετέχει» σε αυτόν τον όρο, αποφασίζεται από την εκάστοτε εξουσία (Ural, 2021). Όπως αναφέρει πολύ χαρακτηριστικά η Ural: «Όλοι γνωρίζουμε ότι ο Ερντογάν είναι μάστορας. Αλλά όλο αυτό το λεπτό παιχνίδι με τη γλώσσα στην πραγματικότητα μας λέει κάτι για τη δομή της εξουσίας: Μας δείχνει για άλλη μια φορά πόσο κεντρικές είναι οι λέξεις σε ένα παιχνίδι δόμησης εξουσίας. Είναι ακριβώς να μπορείς να πλαισιώνεις, να περικλείεις, να ορίζεις, έτσι ώστε κάποια πράγματα να μπορείς να τα περιλαμβάνεις και άλλα να αποκλείονται (και κατά κάποιο τρόπο να συνδέονται αυτά που έχουν συμπεριληφθεί). Έτσι, ηγεμονική εξουσία είναι η ισχύς να διαχωρίζεις το νόμιμο από το παράνομο, αυτό που μπορεί να ειπωθεί ως σημαντικό από αυτό που δεν μπορεί να ειπωθεί ότι είναι σημαντικό, ακόμη

αυτό που μπορεί να είναι όνειρο από αυτό που δεν μπορεί να είναι όνειρο.» (Μιχαλακόπουλος, 2023).

Ο εθνικισμός είναι βασικός στην Τουρκία λόγω της ιδρυτική ιδεολογίας της Τουρκίας. Η ιδεολογία των Νεότουρκων, είναι μια εθνικιστική ιδεολογία. Πριν από έναν αιώνα, οι Νεότουρκοι είπαν, «Δεν υπάρχει τέτοιο πράγμα όπως οθωμανικό έθνος. Υπάρχει τουρκικό έθνος». Και κατέληξαν σε αυτήν την εθνικιστική ταυτότητα που ζητά από τους Κούρδους τους Εβραίους τους Αρμένιους τους Σουνίτες και τους Αλεβίτες να σταματήσουν να αυτοαποκαλούνται ως τέτοιοι και να αυτοαποκαλούνται Τούρκοι. Αυτή ήταν η εθνικιστική τους πρόταση για πολλές δεκαετίες η οποία παραμένει και ως τώρα η εθνικιστική τους πρόταση.

Ο εθνικισμός του Ερντογάν είναι διαφορετικός. Στη σημερινή του μορφή, προτείνει ότι οι Νεότουρκοι και το Ρεπουμπλικανικό κίνημα ήταν μέρος της οθωμανικής παράδοσης, ότι ήταν στρατιώτες που υπηρετούσαν τον σουλτάνο τους, ήταν θρησκευόμενοι άνδρες, ήταν σουνίτες υποστηρικτές του οθωμανικού χαλιφάτου. Σε αντίθεση με τους εθνικιστές, που λένε ότι έχουνε μια ιστορία αιώνων, λέει ο Ερντογάν, «Λοιπόν, έχουμε μια πολύ μεγαλύτερη ιστορία, που ξεκινάει χίλια χρόνια πριν. Και δεν υπάρχει καμία σύγκρουση μεταξύ θρησκείας και κοσμικότητας. Δεν υπάρχει σύγκρουση μεταξύ θρησκείας και εθνικότητας στη μορφή του εθνικισμού μας».

Αυτή είναι η διαφορά μεταξύ του τουρκικού εθνικισμού και του ισλαμικού εθνικισμού του Ερντογάν. Ο Ερντογάν λέει, ουσιαστικά στην ομιλία του για τα 100 χρόνια ιδρύσεως της δημοκρατίας: «Από τα Βαλκάνια μέχρι τον Καύκασο, από την Ασία μέχρι την Αφρική, από το Τουρκεστάν μέχρι την Παλαιστίνη, όπου υπάρχει ένας καταπιεσμένος, θυματοποιημένος και άπορος που κλαίει, είναι η Τουρκία, αυτό το έθνος, που έρχεται σε βοήθεια, τους κρατά τα χέρια και τους σηκώνει και θεραπεύει τα προβλήματά τους» δηλώνοντας με αυτόν τον τρόπο ότι τα σύνορα του πολιτισμού μας δεν περιορίζονται στα σύνορα της Τουρκίας. Νομίζει ότι έχει ευθύνη απέναντι στις πρώην περιοχές της αυτοκρατορίας και πρέπει να φροντίζει τους ανθρώπους σε αυτές. Αυτό είναι το μήνυμά του. Οι Τούρκοι εθνικιστές λένε, «Δεν έχουμε καμία σχέση μαζί τους. Έτσι κι αλλιώς δεν

μας αρέσουν οι Άραβες. Δεν μας στήριξαν κατά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο. Γιατί ξοδεύουμε όλους τους κρατικούς μας πόρους σε αυτούς τους ανθρώπους;».

Η χώρα αυτή δεν θα μπορούσε να υπάρξει παρά μόνο μετά από την υποχρεωτική αποδοχή εκ μέρους των πολιτών της ενός συγκεκριμένου πολιτειακού μοντέλου που ουσιαστικά στηρίζεται σε δύο βάσεις: την αποδεκτή παράδοση για ένα ισχυρό κράτος-προστάτη και στην ανάγκη, ενδόμυχη ή όχι, εκπνεφρασμένη ή όχι, των πολιτών του για την παρουσία ενός ισχυρού ηγέτη/αρχηγού (Μιχαλακόπουλος, 2023). Η Τουρκία συχνά περιγράφεται ως μια χώρα χωρισμένη μεταξύ κοσμικών και θρησκευτικών πληθυσμιακών ομάδων, μεταξύ πόλης και υπαίθρου, μεταξύ μιας ευρείας αντίληψης για ένα «σύγχρονο κράτος» και κάτι που προϋπήρχε. Είναι αυτή η ακριβής εικόνα της σύγχρονης Τουρκίας; Νομίζαμε ότι αυτές οι διαιρέσεις δεν ίσχυαν πλέον, ότι δεν εξηγούσαν την τουρκική ζωή. Αλλά, νομίζω σε μεγάλο βαθμό, εξακολουθούν να το κάνουν. Η τουρκική κοινωνία αποτελεί ένα πολύπλοκο ψηφιδωτό του οποίου κύριο χαρακτηριστικό αποτελεί η σύγχυση των κάθε είδους ορίων: εθνοτικών, εθνικών, θρησκευτικών, ταξικών, οικονομικών με αποτέλεσμα να δημιουργούνται οι λεγόμενες «πολώσεις» οι οποίες σύμφωνα με το Κέντρο Νεοελληνικής Γλώσσας δηλώνουν «κατάσταση που χαρακτηρίζεται από την επικράτηση ακραίων αντίπαλων θέσεων, αντιλήψεων ή συμπεριφορών, από την έλλειψη (κλίματος) διαλόγου, συνεννόησης μεταξύ δύο ή περισσότερων πλευρών σε κάθε επίπεδο». Εν συντομία δείχνουν, μια κοινωνία με έντονα αισθήματα διαχωρισμού (θρησκευτικής, κοινωνικής τάξης, εθνικής, πολιτισμικής φύσης) μεταξύ των ομάδων που την αποτελούν. Όμως η κοινωνία αυτή επιθυμεί την παρουσία ενός ισχυρού ηγέτη, κάτι απόλυτα φυσιολογικό και την άμβλυνση των «εντάσεων» και των «ανισοτήτων». Με άλλα λόγια, μιλάμε για μια κοινωνία που νοιώθει ότι απειλείται η ύπαρξή της και γι' αυτό αναζήτησε, και είναι πολύ πιθανό να αναζητήσει, λύση στα επικρατώντα σε αυτή εθνικιστικά-ατατουρκικά-συντηρητικά χαρακτηριστικά. (Μιχαλακόπουλος, 2023).

Ο εθνικισμός μπορεί επίσης να γίνει κατανοητός με αναφορά στην Πολιτική Ψυχολογία. Στην Πολιτική Ψυχολογία, ο εθνικισμός έχει μελετηθεί σε σχέση με τη θεωρία της κοινωνικής ταυτότητας, τις στάσεις, τα συναισθήματα και ούτω καθεξής, που αφορά το πώς «το άτομο» γίνεται παθιασμένο μέλος μιας

«εθνικιστικής ομάδας». Έχοντας μελετηθεί από τον Henri Tajfel (Tajfel, 1972) η θεωρία της κοινωνικής ταυτότητας, προτείνει κάποιες έννοιες για την κατανόηση του σχηματισμού εσωτερικής ομάδας. Η θεωρία της κοινωνικής ταυτότητας δηλώνει ότι τα άτομα έχουν γίνει μέλη εσωτερικών ομάδων που σχηματίζονται από αυτά και αντιλαμβάνονται τις άλλες ομάδες ως εξωτερικές ομάδες ακόμα κι αν δεν υπάρχει στόχος για συνεργασία ή ανταγωνισμό που να είναι αντίθετος με τη ρεαλιστική θεωρία σύγκρουσης. Η απουσία οποιουδήποτε ανταγωνισμού ή δέσμευσης μεταξύ των μελών της ομάδας ορίζεται ως ένα ελάχιστο ομαδικό παράδειγμα. Ακόμη και σε αυτές τις συνθήκες, ο Tajfel συμφώνησε ότι μπορεί να παρατηρηθεί ευνοιοκρατία εντός της ομάδας και διακρίσεις εκτός ομάδας σε σχέση με μια σειρά πειραμάτων που πραγματοποιήθηκαν.

Ενώ ο Tajfel απαντούσε στην ερώτηση «γιατί τα άτομα ευνοούν την ομάδα τους και κάνουν διακρίσεις στις εξωτερικές ομάδες με κίνδυνο να ενεργήσουν άδικα;» τονίζοντας τη σημασία των κινήτρων, σύμφωνα με τη θεωρία της κοινωνικής ταυτότητας, διαπιστώθηκε ότι η αίσθηση του ανήκειν στην εσωτερική ομάδα έχει αρκετές επιπτώσεις στα μέλη. Αυτά είναι η ατομική κινητικότητα, η κοινωνική δημιουργικότητα και ο κοινωνικός ανταγωνισμός. Όταν πρόκειται για αυτές τις κοινωνικές στρατηγικές, πρέπει να σημειωθεί ότι οι προκαταλήψεις παίρνουν σημαντική θέση.

Μετά τα πειράματα, φάνηκε ότι τα άτομα με υψηλές εθνικιστικές συμπεριφορές ήταν πιο πιθανό να δημιουργήσουν προκαταλήψεις έναντι των εξωτερικών ομάδων σε σύγκριση με άτομα με χαμηλή εθνικιστική στάση. Δείχνει ότι οι εθνικιστές ως εσωτερικές ομάδες τείνουν να αναπτύσσουν πολύ περισσότερες προκαταλήψεις, ενώ η εσωτερική τους ομάδα παρέχει τη βάση για τη μετατροπή αυτών των προκαταλήψεων σε στερεότυπα. Σε αυτό ακριβώς το σημείο συναντά τη θεωρία της εικόνας. Σύμφωνα με τη θεωρία της εικόνας, οι εικόνες λειτουργούν ως στερεότυπα με παρόμοιο τρόπο. Εν συντομία, ο εθνικισμός δεν επιταχύνει απλώς την ενδοομαδική ευνοιοκρατία και τις διακρίσεις εκτός ομάδας, αλλά επίσης ανοίγει το δρόμο για τη μετατροπή των προκαταλήψεων σε στερεότυπα.

Σαν παράδειγμα των προαναφερθέντων παραθέτω την οργάνωση των Γκρίζων Λύκων (ή Bozkurt) η οποία είναι μια τουρκική οργάνωση νεολαίας ακροδεξιών

εθνικιστών. Είναι μια ριζοσπαστική πτέρυγα του Κόμματος Εθνικιστικού Κινήματος (MHP). Συμμορφώνεται με την ιδεολογία του παντουρκισμού (ενοποίηση των τουρκικών μουσουλμανικών λαών) και του νεοφασισμού. Σκοπός της οργάνωσης ανακηρύχθηκε η δημιουργία του Μεγάλου Τουράν με βάση την τουρκική εθνική παράδοση, τον πολιτισμό και την κοινωνική τάξη. Για την επίτευξη αυτού του στόχου, η οργάνωση χρησιμοποιεί ενεργά μεθόδους βίας. Σκοπός είναι να επιτύχει την ένωση όλων των Τουρκικών λαών σε ένα κράτος, το Μεγάλο Τουράν, από τα Βαλκάνια μέχρι το Βερίγγειο Στενό, στο οποίο η Τουρκία θα παίξει τον κύριο ρόλο. Αυτή η προσέγγιση τους διακρίνει από άλλες εξτρεμιστικές ομάδες στην Τουρκία. Τα μέλη των Γκρίζων Λύκων αποδίδουν ιδιαίτερη αξία στο να ανήκουν στο τουρκικό έθνος, το οποίο θεωρούν ότι είναι η ανώτερη φυλή. Το Ισλάμ είναι επίσης ένας από τους ιδεολογικούς πυλώνες της οργάνωσης: «Το Ισλάμ είναι η ψυχή μας, η Τουρκία είναι το σώμα μας». Ο νέος εθνικισμός της σύγχρονης Δημοκρατίας της Τουρκίας είναι ένα σύνολο ιδεών και αξιών, συγκεντρωμένων για μεγάλο χρονικό διάστημα. Ο τουρκικός εθνικισμός έχει αλλάξει και είναι σε μεγάλο βαθμό διαφορετικός από αυτό που ήταν στην αυγή της Δημοκρατίας. Έτσι, σε αντίθεση με τον εθνικισμό εκείνης της εποχής, που στόχευε κυρίως στον πληθυσμό της ίδιας της Τουρκίας, ο σύγχρονος εθνικισμός, εκτός από τις προηγούμενες μορφές του, συνεπάγεται μια ενωτική επέκταση σε σχέση με τα τουρκικά κράτη της Κεντρικής Ασίας, της Υπερκαυκασίας και της Μέσης Ανατολής, Αν. Μεσογείου. Ταυτόχρονα, για ορισμένους από αυτούς, ιδίως για την Ελλάδα και Κύπρο, αυτού του είδους η τουρκοκεντρική ολοκλήρωση αποτελεί απειλή για την εθνική ασφάλεια.

3.4 Ανάλυση ομιλιών Ερντογάν σε επίπεδο θρησκευτικής - πολιτικής ρητορείας

Τι έδειξε ο Ερντογάν στις ομιλίες του; Ότι ήταν ο σωτήρας τους, ότι ήταν το γεράκι τους και ότι γερνούσε. Όλες οι φωτογραφίες του καθώς και της επίσημης ιστοσελίδας της Τουρκικής Προεδρίας, από όπου πήρα και τα κείμενα προς ανάλυση, ήταν ενός ηλικιωμένου που κοιτούσε πολύ μελαγχολικά μέσα από τα

μάτια: «Είμαι ένας γέρος σουλτάνος και θέλω την πίστη σου, γιατί μόνο εγώ μπορώ να σε προστατέψω από τους εχθρούς μας και να συνεχίσω την οθωμανική παράδοση που μας αρέσει τόσο πολύ». Ποιο ήταν όμως το τραύμα που συγκέντρωσε τους υποστηρικτές του;

Πώς επηρεάζει η θρησκεία την τρέχουσα κατάσταση διακυβέρνησης στην Τουρκία; Κατά τη διάρκεια των δύο δεκαετιών στην εξουσία του, έχει διαμορφώσει τις σχέσεις μεταξύ διαφορετικών κοινωνικών ομάδων με βάση τη θρησκευτική συμμετοχή. Άλλαξε τις αντιλήψεις των ανθρώπων για την εθνική ταυτότητα καθιστώντας το «να είσαι μουσουλμάνος Τούρκος» πιο ελκυστικό για πολλούς στο εσωτερικό και στο εξωτερικό και δημιούργησε νέες συλλογικές μνήμες διανθισμένες με εθνικό ηρωισμό που ο ίδιος ιεροποιείται από θρησκευτικές αναφορές. Η αυξανόμενη προσφυγή του σε θρησκευτικές- εθνικιστικές εκκλήσεις και σύμβολα την τελευταία δεκαετία έχει μετατρέψει την πολιτική του σε εκδήλωση μιας θρησκευτικής αποστολής χτισμένης, εκτός από την οθωμανική νοσταλγία, σε μια συνεχή κατάσταση κρίσης που τροφοδοτείται από συνωμοσίες.

Ενώ υπονόμει τα συνταγματικά δικαιώματα, τους δημοκρατικούς θεσμούς (διαδικαστικούς/διαβουλευτικούς και συμμετοχικούς) και τα ανεξάρτητα μέσα ενημέρωσης και το δικαστικό σώμα με σταδιακά αλλά αποφασιστικά βήματα, ο Ερντογάν δημιούργησε ένα μοναδικό επιτελεστικό στυλ στην πολιτική του βασιζόμενος στην θρησκεία που κράτησε μια μεγάλη εκλογική περιφέρεια δεσμευμένη μέσω αυτής της επιρροής. Όλες οι πολιτικές και οι πολιτικοί συμμετέχουν σε αυτή την παράσταση σε κάποιο βαθμό, ακόμη και στις φιλελεύθερες δημοκρατίες (Jeffrey, 2011:85).

Πιο συγκεκριμένα, και για να δώσουμε το χωρο-χρονικό εξελικτικό και εννοιολογικό πλαίσιο πάνω στο οποίο βασίζονται οι ομιλίες, η εμφάνιση της σύγχρονης Τουρκίας συχνά απεικονίζεται μέσα από έναν αυστηρό ανταγωνισμό μεταξύ μιας κοσμικής ρεπουμπλικανικής κεμαλικής ελίτ που απέρριψε κάθε ρόλο του Ισλάμ στη δημόσια ζωή και των ευσεβών μαζών. Ωστόσο, η σχέση μεταξύ του Ισλάμ και της εγκεκριμένης από το κράτος κοσμικότητας ήταν πάντα περισσότερο μια συμβίωση και αμοιβαία προσαρμογή. Στο δεύτερο μισό του 19ου αιώνα, η Οθωμανική Αυτοκρατορία αντιμετώπισε την απειλή της αργής

αποσύνθεσης λόγω πολλών εθνικιστικών κινημάτων. Η αρχική απάντηση ήταν η προώθηση του «οθωμανισμού», μιας νέας κρατικής ιδεολογίας που είχε ως στόχο να καλλιεργήσει μια γενική οθωμανική ταυτότητα για να διατηρήσει ανέπαφα τα διάφορα στοιχεία της αυτοκρατορίας. Καθώς οι μη μουσουλμάνοι υπήκοοι της αυτοκρατορίας ήταν οι πρώτοι που κέρδισαν την ανεξαρτησία, εποχή του Abdulhamit II (1876-1909), υπήρξαν μάρτυρες της εμφάνισης του πρωτοϊσλαμισμού ως εργαλείου για τη νομιμοποίηση της πολιτικής εξουσίας στην καταρρέουσα αυτοκρατορία, η οποία αργότερα υποστηρίχθηκε από τους συνταγματολόγους της επανάστασης των Νεότουρκων το 1908 (Eissenstat, Miller & Berger, 2014). Σε αυτή τη νέα ιδεολογία, ο μουσουλμανισμός έγινε η βασική πτυχή που καθορίζει την ταυτότητα και την ιθαγένεια.

Μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο και τη διάλυση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, το πιεστικό καίριο θέμα για τις δημοκρατικές ελίτ ήταν να «εφεύρουν» ένα σύγχρονο έθνος και τις παραδόσεις του, πράγμα που δεν κατάφεραν εκτός από μια σύντομη και αποτυχημένη αναζήτηση για τον καθαρά κοσμικό εθνοεθνικισμό που έδινε έμφαση στην προ-ισλαμική τουρκική κοινωνία και κουλτούρα. Η σύγχρονη προσπάθεια οικοδόμησης εθνών στην Τουρκία βασίστηκε στα θρησκευτικά ήθη και την παράδοση ως αναφαίρετο μέρος της εθνικής ταυτότητας και πολιτισμού. Οι κυρίαρχες ελίτ και οι φιλοδημοκρατικοί διανοούμενοι της εποχής έδωσαν στο Ισλάμ ένα νέο πολιτιστικό και πολιτισμικό νόημα. Σύμφωνα με αυτή την πολιτιστική προοπτική του Ισλάμ, οι Τούρκοι έχουν λάβει τα χαρακτηριστικά ενός πραγματικού έθνους υπό το Ισλάμ. Ταυτόχρονα, οι διανοούμενοι της εποχής ισχυρίστηκαν επίσης ότι ο προ-ισλαμικός τρόπος ζωής και η κουλτούρα των Τούρκων ήταν κατάλληλοι για τις ισλαμικές απαιτήσεις, επομένως οι Τούρκοι βρήκαν τον «αληθινό εαυτό τους» και συνειδητοποίησαν τις δυνατότητές τους ως «μεγάλος λαός» μόνο αφού αποδέχτηκαν συναινετικά το Ισλάμ. Κατά την άποψη αυτή, ο εκσυγχρονισμός του Ισλάμ επρόκειτο να συμβάλει στη νέα εθνική ενότητα. Πιστεύεται επίσης ότι ένα εθνικοποιημένο και εκσυγχρονισμένο Ισλάμ στην Τουρκία θα καθοδηγούσε ή θα οδηγούσε τον ισλαμικό κόσμο ως παράδειγμα.

Αυτή η κατανόηση του Ισλάμ ως πηγής εθνικής ταυτότητας είχε τρεις μακροχρόνιες συνέπειες. Πρώτον, μια αυστηρά διοικούμενη δημόσια θρησκεία η

οποία αναδύθηκε σε δύο πυλώνες: το κρατικά οργανωμένο «Diyanet» (Η Διεύθυνση Θρησκευτικών Υποθέσεων στην Τουρκία είναι ένας επίσημος μόνιμος κρατικός θεσμός που ιδρύθηκε το 1924 με εντολή του Μουσταφά Κεμάλ Ατατούρκ σύμφωνα με το άρθρο 136 του Συντάγματος της Τουρκίας) και την καταπίεση ιδεών έξω από την επίσημη γραμμή του κρατικού Ισλάμ. Δεύτερον, συνεπαγόταν την επανερμηνεία της «Δύσης» ως τεχνολογικού και επιστημονικού προτύπου προς μίμηση, αποκηρύσσοντας ταυτόχρονα τη (μη μουσουλμανική) πολιτιστική πλευρά της. Το κίνητρο ήταν να καταφέρουν να επιτύχουν τις επιστημονικές και οικονομικές προόδους μιμούμενοι τη «Δύση», ενώ «ο αυθεντικός πολιτισμός και οι παραδόσεις» των μουσουλμάνων Τούρκων θεωρούνταν ανώτεροι σε όλες τις πτυχές της κοινωνικής ζωής το οποίο όπως παρακολουθούμε το επιτυγχάνουν με τις πρόσφατες κατασκευές πολεμικών αεροπλάνων, πλοίων καθώς και ντρόουν που μάλιστα μεταπωλούν. Τρίτον, αυτή η πρώιμη εφεύρεση του έθνους ως εθνοθρησκευτική κοινότητα δημιούργησε εχθρότητα προς τις εναπομείνουσες μη σουνιτικές μουσουλμανικές και μη τουρκικές μειονότητες ως «αιώνιους εχθρούς» και δικαιολογούσε την κρατική και κοινοτική βία εναντίον τους (Bora, 1998).

Αυτές οι τρεις μακροχρόνιες συνέπειες έχουν διαμορφώσει μέχρι σήμερα συντηρητικές και δεξιές πολιτικές ιδεολογίες στην Τουρκία. Η μετάβαση σε ένα πολυκομματικό σύστημα οδήγησε σε νέους παράγοντες που προώθησαν «μια εθνικιστική-συντηρητική ιδεολογία» από τη δεκαετία του 1950 και μετά. Τα ισλαμιστικά κόμματα της Τουρκίας, καθώς και τα ακροδεξιά εθνικιστικά κόμματα, εξουσιοδοτήθηκαν από αυτή τη συγχώνευση εθνικιστικού-συντηρητικού. Λόγω της καχυποψίας του κοσμικού κράτους για τον «ριζοσπαστικό ισλαμισμό» ως πρόκληση για την κοσμική δημοκρατία, ο κύριος τουρκικός ισλαμισμός έχει αναπτυχθεί όχι ενάντια αλλά έξω από την κρατικιστική παράδοση που ορίζει το Ισλάμ με πολιτιστικούς όρους ως μέρος της εθνικής ταυτότητας. Εξίσου ενδιαφέρον, την ίδια περίοδο, είναι ότι οι υπερεθνικιστές (ülkücüler όπως αυτοαποκαλούνται) έδιωξαν τους «καθαρούς Τουρκιστές», τους υπερασπιστές της Τουρκοκρατίας με βάση φυλετικούς και εθνοτικούς καθοριστικούς παράγοντες και αυτοπροσδιορίστηκαν ως «ασυμβίβαστοι μουσουλμάνοι και συνειδητοί Τούρκοι εθνικιστές». Ταυτόχρονα, τα ισλαμιστικά κόμματα προώθησαν τον «ισλαμικό εθνικισμό» κάνοντας αναφορές στην Τουρκία ως «το μεγαλύτερο και

πιο ένδοξο έθνος» του Ισλάμ. Το πραξικόπημα του 1980 εδραίωσε περαιτέρω την εθνικιστική-συντηρητική ιδεολογία μέσω μιας πολιτικής που είναι γνωστή ως σύνθεση Τουρκο-Ισλάμ (Akin & Karasapan, 1988: 18). Μια ελεγχόμενη από το κράτος κατήχηση της κοινωνίας με την σύνθεση Τουρκο-Ισλάμ εισήγαγε την υποχρεωτική θρησκευτική διδασκαλία στα δημόσια σχολεία, την επέκταση της εθνικιστικής ιστοριογραφίας και του Κορανίου και τη χρήση των τζαμιών. Η στρατιωτική επέμβαση του 1997 που απομάκρυνε τον δεξιό συνασπισμό από την εξουσία δεν ήταν εξαίρεση στο ιδεώδες ενός εθνοθρησκευτικού έθνους, αλλά μια προσπάθεια υπεράσπισής του ενάντια στην αντιληπτή απειλή διαφορετικών και πιο ριζοσπαστικών ερμηνειών του Ισλάμ. Αυτό το διαθέσιμο σενάριο μιας συγχώνευσης μεταξύ του εθνοτικού εθνικισμού και του Ισλάμ παρείχε μια ισχυρή συζήτηση και πολιτική ατζέντα που θα είχε εύκολα απήχηση σε μεγάλα τμήματα της κοινωνίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.

Συμπεράσματα

4.1 Ερμηνεία των αποτελεσμάτων της έρευνας

Η Πολιτική Ψυχολογία ως επιστήμη προσπαθεί να εξηγήσει την αλληλεπίδραση μεταξύ του πολιτικού και του ψυχολογικού, και ως εκ τούτου περιλαμβάνει ολοκληρωμένα θέματα όπως η πολιτική συμπεριφορά, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, τη γενοκτονία, τον εθνικισμό, την τρομοκρατία κ.λπ. Μπορεί να φανεί ότι η Πολιτική Φιλοσοφία που παίζει βασικό ρόλο στη διαμόρφωση της πειθαρχίας της Πολιτικής ενσαρκώνει «το ανθρώπινο» στον πυρήνα των επιχειρημάτων της. Σε ό, τι αφορά τώρα την σύνθεση, τα χαρακτηριστικά και το τί περιλαμβάνει ο κώδικας του εθνικισμού, μπορεί να ειπωθεί ότι μια μοντερνιστική προσέγγιση καταλήγει στο συμπέρασμα ότι «ο εθνικισμός προηγείται του έθνους». Με άλλα λόγια, η ιδέα του εθνικισμού χρησιμοποιείται για τη συγκρότηση του έθνους, παίρνοντας τον κυρίαρχο ρόλο. Με τον τρόπο αυτό, διευκρινίζει την ευνοιοκρατία εντός της ομάδας, ενώ αναφέρεται στο έθνος με συγκεκριμένη ταυτότητα ως μια εθνική ομάδα στην οποία συγκεντρώνονται ομοιογενείς ταυτότητες. Όπως δηλώνει ο Calhoun, ο εθνικισμός δεν είναι κάτι που αναδύεται μόνο σε περιόδους κρίσης και συγκρούσεων. Αποτελεί τη βασική μονάδα της συλλογικής συνείδησης της σύγχρονης εποχής και της κρατικής δομής που άφησε το στίγμα της στους δύο τελευταίους αιώνες. Είναι οι τρόποι ομιλίας, σκέψης και δράσης που βασίζονται σε αξιώσεις κινητοποίησης ανθρώπων για συλλογικά έργα και αξιολόγησης ανθρώπων και πρακτικών (Calhoun, 1997: 2-7). Το έθνος, αναφέρει σε άλλο σημείο ο Calhoun, φιλοξενεί επίσης διαφορετικές αντιλήψεις για τον εθνικισμό λόγω της δομής του, που περιλαμβάνει διαφορετικές κοινωνικές ομάδες. Η ύπαρξη κοινωνικών ομάδων με διαφορετικές προσδοκίες και διαφορετικούς στόχους έφερε φυσικά εναλλακτικές ερμηνείες του εθνικισμού. (Μιχαλακόπουλος, 2023).

Υπάρχει μια ανησυχητική αύξηση πίστης στη θρησκεία και του καπιταλισμού στην Τουρκία. Και είναι ένα είδος δύναμης μπροστά στις αντιξοότητες, αλλά και μια μορφή δύναμης που μας φαίνεται παράλογη και δύσκολο να αποκρυπτογραφηθεί. Έτσι, στην Τουρκία, τη δεκαετία του '70, υπήρχαν ισχυρά αριστερά κινήματα, ισχυρά μαρξιστικά κινήματα, που αιχμαλώτιζαν τη φαντασία της εργατικής τάξης. Και αυτά τα επαναστατικά κινήματα συντρίφθηκαν από το στρατιωτικό πραξικόπημα του 1980, μετά από το οποίο εμφανίστηκε μια εθνικιστική θρησκευτική ταυτότητα για την Τουρκία, που επιβλήθηκε από τις ένοπλες δυνάμεις. Ένα είδος ταυτότητας που εμπνεύστηκε από τη Ρεπουμπλικανική Αμερική, ένα είδος ταυτότητας «πιστεύουμε στον Θεό, πιστεύουμε στον καπιταλισμό».

Προσπαθώντας να εξηγήσουμε αυτή η ρητορική, σχετικά με τον Ερντογάν που εκπροσωπεί τους αγροτικούς, τους θρησκευόμενους και αυτούς στην περιφέρεια, και την αντιπολίτευση που εκπροσωπεί το κοσμικό και το σύγχρονο, νομίζαμε ότι ήταν ρητορείες του παρελθόντος. Επειδή ο Ερντογάν έκανε περισσότερους ανθρώπους πλουσιότερους, μπορούσαν πλέον να μετακομίσουν στις πόλεις. Τώρα είναι αυτοί η αστική τάξη, έχουν λεφτά, έχουν τον έλεγχο, είναι σε θέση να επιβάλλουν τη θέλησή τους. Δεν έχουν πια παράπονα, άρα δεν έχουν πλέον τίποτα για να παραπονεθούν. Έπειτα υπήρχε η αίσθηση της απαισιοδοξία από μία άλλη ομάδα πληθυσμού, η οποία έλεγε ότι οι άνθρωποι στις αγροτικές περιοχές της Τουρκίας, θρησκευόμενοι, γυναίκες που φορούσαν μαντίλια, υπέστησαν τραύματα, λόγο του κακομεταχειρισμού τους από τους Κεμαλιστές και τους Ρεπουμπλικάνους, για δεκαετίες. Αυτό το τραύμα είναι πολύτιμο για να χρησιμοποιηθεί σωστά από έναν λαϊκιστή ηγέτη πολιτικό. Τα ωραία λόγια, οι καλοί πολιτικοί και οι νέες πολιτικές δεν θα το αλλάξουν. Διατηρώντας το τραύμα τους, θέλουν να αισθάνονται ότι μια σουλτανική φιγούρα είναι αυτό που τους φέρνει κοντά και θα τους προστατεύει. Διαφορετικά, θα δεχτούν ξανά επίθεση από τους κεμαλιστές, από τις δυτικές δυνάμεις, που θα τους αφαιρέσουν τη μαντίλα, τον θρησκευτικό τρόπο ζωής, τις θρησκευτικές τους ελευθερίες, καθώς και όλα αυτά τα υλικά αγαθά που κατάφεραν να συγκεντρώσουν.

Το κοινό υποστηρίζει αυτό το πάντρεμα λαϊκισμού, Ισλάμ και εθνικισμού; Αναμφίβολα, ο Ερντογάν έχει δημιουργήσει μια σημαντική ομάδα περήφανων «Μουσουλμάνων Τούρκων» δημιουργώντας μια αίσθηση νοσταλγίας και υπερηφάνειας με αναφορές σε μια δοξασμένη «εθνική ιστορία». Διεκδικεί μια ιστορική παράδοση, τη σχέση εθνικισμού και θρησκείας, και τη στεφάνωσε με λαϊκισμό. Εξακολουθεί να χρησιμοποιεί επιδέξια τις στοχευμένες ανησυχίες προς όσους/ες είναι μη μουσουλμάνοι/νες Τούρκοι, για να ενισχύσει ή και να δημιουργήσει την κοινωνικοπολιτική πόλωση. Εθνοθρησκευτική ταυτότητα, εικόνες, σύμβολα και αφηγήσεις περιθωριοποιούν, ακόμη και ποινικοποιούν ομάδες και άτομα που δεν ταιριάζουν στον ιδανικό μουσουλμάνο-τουρκικό πολίτη. Πέρα από την αναζήτηση οικονομικών και υλικών οφελών, η συναισθηματική δύναμη των εθνικιστικών -θρησκευτικών εκκλήσεων και η ιεραποστολική πολιτική που εκτελεί ο Τούρκος ηγέτης διατηρεί τον ενθουσιασμό των Τούρκων.

Ο Τούρκος πρόεδρος έχει καταστήσει βασική στρατηγική να ενώσει διαφορετικούς πολίτες με την «ένεση» του λαϊκισμού. Ο λαϊκισμός είναι μια πολιτική στρατηγική που διεκδικεί έναν αδιάκοπο ανταγωνισμό μεταξύ «του λαού, των ελίτ και των εχθρών». Εκτιμά ηθικά τους ανθρώπους, οι οποίοι θεωρούνται μια ομοιογενής και οργανική κοινότητα. Ωστόσο, έχει μια «χαμαιλεοντική» φύση που επιτρέπει την προσαρμογή στις μεταβαλλόμενες πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες (Taggart, 2002). Ανάλογα με τις μεταβαλλόμενες συνθήκες, διαφορετικές κοινωνικές, εθνοτικές, ταξικές και θρησκευτικές ομάδες με τη συγκεκριμένη, επιθυμητή εθνοθρησκευτική ταυτότητα, μπορούν να «τοποθετηθούν» και να «αφαιρεθούν» από την «λίστα των πιστών». Ωστόσο, ο τρόπος με τον οποίο χρησιμοποιούνται οι εθνοθρησκευτικές αναφορές για τον προσδιορισμό των «πιστών» άλλαξε. Αρχικά, ο Τούρκος πρόεδρος ξεκίνησε με την «πολιτική συνεργασίας» και στη συνέχεια μεταπήδησε στην «πολιτική του αποκλεισμού». Με την «πολιτική του αποκλεισμού», εστιάζει τώρα περισσότερο στο «ποιοι δεν ανήκουν στους πιστούς» μέσω εθνοθρησκευτικών κριτηρίων. Αντί να αναφέρεται στο Ισλάμ ως ενοποιητικό στοιχείο μεταξύ εθνοτικών και σεχταριστικών γραμμών, το Ισλάμ αποκτά έναν εθνικιστικό χαρακτήρα στον ορισμό του «πιστού» ή του ιδανικού πολίτη. Το στίγμα πλέον του λόγου της κυβέρνησης, είναι «ένα κράτος, ένα έθνος, μια σημαία και μια θρησκεία» το οποίο

σηματοδοτεί τη μετάβαση από την πολιτική της συνεπιλογής στην πολιτική του αποκλεισμού. Το πιο σημαντικό, έχει καταφέρει να δημιουργήσει και να διαχειριστεί τον ιδανικό πολίτη, πιστό τόσο στην εθνική ενότητα όσο και στην πίστη. Αυτή η προσέγγιση λειτουργεί με μεγάλη αποτελεσματικότητα στις πολιτικές για τη νεολαία και την εκπαίδευση καθώς και στις πολιτικές που αφορούν τις γυναίκες και την οικογένεια. Η πολιτική αυτή για τη νεολαία έχει αποκρυσταλλωθεί στον στόχο της που είναι καθαρά η «καλλιέργεια θρησκευτικών γενεών».

Αυτό το πρότυπο έχει καλή απήχηση στο εθνικιστικό και συντηρητικό κοινό που αποτελεί την πλειοψηφία. Για τους ένθερμους υποστηρικτές του, τους εθνικιστές και τους ισλαμιστές, τα εθνοθρησκευτικά όρια του έθνους είναι φυσικά και καθορίζουν την πραγματικότητα του ανήκειν στην Τουρκία. Τον υποστηρίζουν όχι απαραίτητα λόγω πελατειακών δεσμών όπως η συντηρητική επιχειρηματική ελίτ. Αντίθετα, η πλειονότητα των πολιτών και των διαφόρων ομάδων, παρακινούνται από μια συναισθηματική προσκόλληση στην εθνοθρησκευτική φαντασία του έθνους που βασίζεται σε ένα φανταστικό παρελθόν, όπως διαφαίνεται και στο επόμενο απόσπασμα της ομιλίας για τα 100 χρόνια της δημοκρατίας: «Σήμερα, η Δημοκρατία της Τουρκίας είναι μια χώρα που βοηθά τα ορφανά στην περιοχή της και στον κόσμο, όπως ακριβώς ήθελε ο Μουσταφά Κεμάλ. Από τα Βαλκάνια μέχρι τον Καύκασο, από την Ασία μέχρι την Αφρική, από το Τουρκεστάν μέχρι την Παλαιστίνη, όπου υπάρχει ένας καταπιεσμένος, θυματοποιημένος και άπορος που κλαίει, είναι η Τουρκία, αυτό το έθνος, που έρχεται σε βοήθεια, τους κρατά τα χέρια και τους σηκώνει , και θεραπεύει τα προβλήματά τους». Το πάντρεμα θρησκείας, εθνικισμού και λαϊκισμού, ωστόσο, δεν είναι χωρίς όρια. Ένας ισχυρός αστικός χώρος είναι ζωντανός και κλωτσά, ανοίγοντας νέους διαύλους κινητοποίησης και συμμαχιών, παρά τη βία και τη δικαστική παρενόχληση που στοχεύουν την κοινωνία των πολιτών και τον ακτιβισμό.

4.2 Επίλογος

Σε μια συντηρητική κοινωνία όπως αυτή της Τουρκίας, η θρησκεία είναι μία πολύ σημαντική αξία, που παίζει καθοριστικό ρόλο στην συμπεριφορά των ανθρώπων. Στην πρόσφατη ιστορία της Τουρκίας, φαίνεται ότι οι ψηφοφόροι είναι θρησκευόμενοι ή έχουν θρησκευτικές ευαισθησίες με τις οποίες σέβονται τις συντηρητικές αξίες. Για το λόγο αυτό τα προγράμματα των ομιλιών του Τούρκου προέδρου είναι σχετικά με τις θρησκευτικές τους συνήθειες και ο θρησκευτικός λόγος γίνεται ορατός σε όλους τους πολίτες με κάθε ευκαιρία.

Η πολιτική ηγεσία είναι επίσης μια από τις σημαντικές πραγματικότητες που καθορίζουν τον οδικό χάρτη της τουρκικής πολιτικής. Η δύναμη, το χάρισμα και το στυλ χάραξης πολιτικής κάθε πολιτικού ηγέτη, τόσο για το μέλλον μιας χώρας, όσο και για την επιτυχία της είναι και αυτά κρίσιμα χαρακτηριστικά. Ο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν είναι ένα πρόσωπο που μπήκε μόνιμα στην τουρκική πολιτική την δεκαετία του 1990, όταν διετέλεσε δήμαρχος Κωνσταντινούπολης. Ήδη από την αρχή της δημαρχίας του, προκάλεσε έντονα και αντιφατικά συναισθήματα. Από το 2002 επιδεικνύει στη Δύση, τη ιδιαιτερότητα του κρατικού μοντέλου και της πολιτισμικής ταυτότητας της Τουρκίας. Το σύστημα εξουσίας έχει γίνει όλο και πιο ξεκάθαρα, παρόμοιο με τη φύση της προσωπικής διακυβέρνησης του Ρετζέπ Ερντογάν, το οποίο διαπιστώνεται λαμβάνοντας υπόψιν τα αποτελέσματα των τελευταίων εκλογών. Για ένα σημαντικό μέρος των Τούρκων, ο Ερντογάν εξακολουθεί να είναι ένας «αγαπημένος ηγέτης» και ένα πρόσωπο, στο οποίο θεωρούν ως κάποιον που μοιάζει με τον εαυτό τους. «Μπορεί να υποστηριχθεί ότι ο Ερντογάν είναι ο μέσος Τούρκος και αυτόν βλέπει όταν κοιτάζει στον καθρέφτη» (Bekdil, 2017).

Τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του Ερντογάν είναι αναμφίβολα η εμφάνισή του, η ρητορική του, η ευχέρεια έκφρασης του και η προφορά. Ο τόνος της φωνής του, οι χειρονομίες και οι εκφράσεις του προσώπου του αυξάνουν την επίδραση των λόγων του. Με τον μετασχηματισμό των αξιών ή των πεποιθήσεων, σε αξίες αποδεκτές από τους υποστηρικτές του (και όχι μόνο), είναι η ικανότητα του να ασκεί μια πολύ μεγάλη επιρροή και να τους προσανατολίζει προς την ίδια

κατεύθυνση. Ένας χαρισματικός ηγέτης εντυπωσιάζει τους υφισταμένους του, κερδίζοντας την υπακοή τους, ιδιαίτερα σε άγνωστες, προβληματικές και κρίσιμες καταστάσεις. Αυτό το διαπιστώσαμε καθαρά στην κρίση που παρουσιάστηκε στους πρόσφατους μεγάλους σεισμούς της Τουρκίας τον Φεβρουάριο του 2023 με 43.000 θανάτους. Στη συνέχεια, δίνοντας καθοδήγηση και δείχνοντας την έξοδο από το αδιέξοδο, οι υφιστάμενοι είναι έτοιμοι να υποτάσσονται στις οδηγίες ενός ατόμου που έχει ένα πειστικό πρόγραμμα δράσης. Αυτό είναι που εφαρμόζει στα τόσα χρόνια διακυβέρνησης. Επομένως, η χαρισματική ηγεσία μπορεί να ιδωθεί μέσα από το πρίσμα της επιρροής που ασκείται στους υφισταμένους και ενός ισχυρού συναισθηματικού δεσμού μεταξύ των υφισταμένων και του ηγέτη. Η ένταση της συναισθηματικής εμπλοκής καθορίζεται από τον ηγέτη, τον οποίο θαυμάζουν και τον λατρεύουν. Από την άλλη, έρχεται αντιμέτωπος και με έντονα αρνητικά συναισθήματα των αντιπάλων. Για ένα σημαντικό μέρος της κοινωνίας είναι ένας αναντικατάστατος άνθρωπος και ο καλύτερος ηγέτης στην ιστορία της χώρας. Είναι σε θέση να μετατρέψει τις κρίσεις, με ένα πολύ επιδέξιο τρόπο προς όφελός του και να πείσει τους υποστηρικτές του για την άποψή του, με χαρακτηριστικότατο παράδειγμα αυτό των σεισμών, οι οποίοι θεωρούνταν από πολλούς και ιδίως από τους πολιτικούς του αντιπάλους ότι το συγκεκριμένο και μόνο γεγονός, ήταν ικανό για να καταστρέψει τον ίδιο και να χάσει τις εκλογές του 2023. Τα εκλογικά αποτελέσματα των προεδρικών εκλογών τους όμως έδειξαν ακριβώς το αντίθετο.

Από τα παραπάνω ευρήματα μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι ο Ερντογάν έχει ένα φλέγον πνεύμα να παρακινεί και να αυξάνει την εμπιστοσύνη και το πάθος στους ακροατές, ειδικά για την Τουρκία όπως άλλωστε έχει διαπιστωθεί μετά και από τα εκλογικά αποτελέσματα των τελευταίων 20 και πλέον χρόνων. Ο Ερντογάν ομιλεί γενναία για να δείξει ότι είναι μια ισχυρή δύναμη και μπορεί να αντιμετωπίσει τους αδίστακτους επίδοξους εχθρούς που θέλουν να βλάψουν και να καταστρέψουν την Τουρκία. Για αυτή τη νίκη, ο Ερντογάν έχει σκοπό να προστατεύσει την Τουρκία από την παρακμή και έχει κάνει γνωστό ότι θα αγωνιστεί για την ανεξαρτησία της Τουρκίας.

Οι ομιλίες που χρησιμοποίησα και οι οποίες είναι διαθέσιμες και σε διάφορα άλλα μέσα, πέραν της ιστοσελίδας της Τουρκικής προεδρίας (www.tccb.gov.tr),

αναμένεται ότι θα χρησιμοποιηθούν και από ορισμένους πολιτικούς ως πηγή για τις ομιλίες τους στο μέλλον καθώς επίσης και από φοιτητές ή ερευνητές για να αναλύσουν διεξοδικότερα αλλά και με άλλες μεθόδους, το περιεχόμενο τους.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

«Α» Πηγές-Βιβλιογραφία

«Β» Ομιλία Ερντογάν για την 100^η επέτειο της «Ημέρας Νίκης» της 30 Αυγ. 2022

«Γ» Ομιλία Ερντογάν για την επέτειο της «Ημέρας Νίκης» της 30 Αυγ. 2023

«Δ» Ομιλία Ερντογάν για την 100^η επέτειο της ίδρυσης της δημοκρατίας της 29 Οκτ. 2023

«Ε» Ομιλία Ερντογάν για την 100^η επέτειο της «Ημέρας Νίκης» της 30 Αυγ. 2022 (μεταφρασμένη στα Ελληνικά)

«ΣΤ» Ομιλία Ερντογάν για την επέτειο της «Ημέρας Νίκης» της 30 Αυγ. 2023 (μεταφρασμένη στα Ελληνικά)

«Ζ» Ομιλία Ερντογάν για την 100^η επέτειο της ίδρυσης της δημοκρατίας της 29 Οκτ. 2023 (μεταφρασμένη στα Ελληνικά)

«Η» Πίνακας λέξεων «κλειδιών» στις ομιλίες Ερντογάν

«Θ» Δήλωση εκπόνησης διπλωματικής εργασίας (εγκρίθηκε με αρ. πρωτοκόλλου 1480/10-7-2023)

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Α» ΣΤΗ
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΠΗΓΕΣ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Assmann, J. (2008). *Communicative and Cultural Memory*. Cultural Memory Studies: An International and Interdisciplinary Handbook

Schacter, D. L. (2001). *Seven Sins of Memory: How the Mind Forgets and Remembers*. New York, NY: Houghton Mifflin Company

Loftus, E. F. (2005). *Memories of things unseen*: Curr. Dir. Psychol. Sci.

Wells, G. L. & Olson, E. A. (2003). *Eyewitness testimony*: Annu. Rev. Psychol.

McNally, R. J. & Geraerts, E. (2009). *A new solution to the recovered memory debate*: Perspect. Psychol. Sci.

Schacter, D. L. (2012). *Constructive memory: past and future*: Dialogues Clin. Neurosci.

Assmann, J. (1995). *Collective Memory and Cultural Identity*: New German Critique

Hirst, W. & Manier, D. (2008). *Towards a psychology of collective memory*: Memory

Hoskins, A. (2001). *New Memory: mediating history*: Historical Journal of Film, Radio and Television

Assmann, J. (2011). *Communicative and cultural memory*. In Cultural Memories: Springer

Le Goff, J. (1992). *History and Memory* (translated by Steven Rendall and Elizabeth Claman). New York: Columbia University Press.

Halbwachs, M. (1950). *Collective Memory*, trans. F. J. Ditter and V. Y. Ditter, 1980. New York: Harper & Row

Confino, A. (1997). *Collective Memory and Cultural History: Problems of Method*. In The American Historical Review

Nora, P. (1989). *Between Memory and History: Les Liex de Mémoire*. Representations

Coman, A. (2019). *Predicting the decay of collective memory*. Nature Human Behaviour

Halbwachs, M. (1992). *On Collective Memory*: In The Heritage of sociology

Wertsch, J. V. (2002). *Voices of Collective Remembering*. New York: Cambridge University Press

Hirst, W. & Echterhoff, G. (2008). *Creating shared memories in conversation: toward a psychology of collective memory*: Soc. Res.

Grice, H. P. (1975). "Logic and conversation," in *Syntax and Semantics 3: Speech Acts*, eds P. Cole and J. L. Morgan. San Diego, CA: Academic

Cuc, A., Ozuru, Y., Manier, D., & Hirst, W. (2006). *On the formation of collective memories: the role of a dominant narrator*: Mem. Cognit.

Brown, A. D., Coman, A. & Hirst, W. (2009). *The role of narratorship and expertise in social remembering*: Soc. Psychol.

Coman, A. & Hirst, W. (2012). *Cognition through a social network: the propagation of induced forgetting and practice effects*: J. Exp. Psychol. Gen.

Tajfel, H. (1972). *Social categorization*. English manuscript of 'La catégorisation sociale'. In Introduction à la psychologie sociale, ed. S. Moscovici, Paris: Larousse

Jenkins, R. (2014). *Social identity*. London: Routledge

Wilson, R. (2001). *Group-level cognition*: Philosophy of Science

Wilson, R. (2005). *Collective memory, group minds, and the extended mind*: Cognitive Processing

Michaelian, K. & Sutton, J. (2017). *Memory*. In Stanford encyclopedia of philosophy, ed. N: Zalta.

Heersmink, R. (2015). *Dimensions of integration in embedded and extended cognitive systems*: Phenomenology and the Cognitive Sciences 14

Assmann, J. (1998). *Moses the Egyptian: the memory of Egypt in western monotheism*. Cambridge, MA/London: Harvard University Press

Danesi, M. (2004). *Messages, Signs, and Meanings*: University of Toronto

Odling-Smee, J., Laland, K. & Feldman M. (2003). *Niche construction: The neglected process in evolution*. Princeton: Princeton University Press.

Laland, K., Odling-Smee, J. & Feldman, M. (2000). *Niche construction, biological evolution, and cultural change*: Behavioral and Brain Sciences

Vamık, V. & Norman, I. (2002). *Türkler ve Yunanlılar, Çatışan Komsular [Turks and Greeks, Conflicting Neighbors]*, Istanbul

Dosdogru, M. (1993). *Hulusi, 6/7 Eylül Olayları [The 6/7 September Events]*, Istanbul

Theodossopoulos, D. (2006). *Introduction: The 'Turks' in the Imagination of the 'Greeks.'*: South European Society and Politics

Luecke, R. (2007). *Güç, Etki ve İkna*. (Çev: T. Parlak), İstanbul: Türkiye İş Bankası, Kültür Yayınları

Morgan, N. (2009). *Trust Me*. San Francisco: Jossey-Bass

Batı, U. (2010). *Reklamın Dili*. İstanbul: Alfa Yayınları.

Aziz, A. (2007). *Siyasal İletişim*. İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.

Kırlar Barokas, S. (2011). *Reklam ve Retorik*. İstanbul: Derin Yayınları.

Yaman, E. (2016). *Etkin İletişim ve Yetkin Liderlik*. Ankara: Yargı Yayınevi.

Üstünel Keyinci, C. (2014). *Η κατανόηση του παραδείγματος από τον Αριστοτέλη και η επιρροή του στη χρήση του Κικέρωνα στη ρητορική*. Φιλοσοφία και Κοινωνικές Επιστήμες Περιοδικό, No. 14, σελ. 289-307.

Zeybek, B. (2016). *Siyasal Reklam, İkna ve Retorik*. İstanbul: Beta Yayıncılık

Guterman, D. (2005). *Prophetic Politics. Christian Social Movements and American Democracy*. Ithaca and London: Cornell University Press.

Hawthorn, G. (1992). *Is postmodern politics politics?*. London: Newbury park and new delhi

Fairclough, N. (1998). *“Political Discourse in the Media: An Analytical Framework”*. In Allan Bell and Peter Garrett (ed.), *Approaches to Media Discourse*. Oxford: Blackwell Publishers

Ural, T. (2021). *Yerli ve Milli Sırlar-Modern Türkiye’de Edebiyat Üzerinden Bakışlar*. ALFA

Μιχαλακόπουλος, Γ. (2023). *ΤΟΥΡΚΙΑ: ΜΙΑ ΧΩΡΑ ΣΕ «ΠΑΤΙΝΑΖ»*. Αθήνα: Δίαυλος

Erdoğan (2018). *Attack on Economy Same as Attack on Call to Prayer*, August 21, 2018, Al-Jazeera, <https://www.aljazeera.com>.

Jeffrey, C. A. (2011) *The Performance of Politics: Obama’s Victory and the Democratic Struggle for Power*, USA

Gentile, E. & Mallett R. (2000) *“The Sacralisation of Politics: Definitions, Interpretations and Reflections on the Question of Secular Religion and Totalitarianism,”* Totalitarian Movements and Political Religions 1

Eissenstat, H. Miller, A. & Berger, S. (2014). *“Modernization, Imperial Nationalism, and the Ethnicization of Confessional Identity in the Late Ottoman Empire,”* Nationalizing Empires. Budapest: Central European University Press

Bora, Tanıl. (1998). *The three phases of the Turkish right*. Istanbul: İletişim

Akin, E. & Karasapan, O. (1988) *“The ‘Turkish-Islamic Synthesis,’”* Middle East Report

Calhoun, C. (1997). *Nationalism*. Open University Press.

Taggart, P. (2002). *“Populism and the Pathology of Representative Politics,”* in *Democracies and the Populist Challenge*. New York: Palgrave Macmillan

Bekdil, B. (2017), «*Why Does the Average Turk Love Erdoğan?*» BESA Center Perspectives Paper”, no. 67

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Β» ΣΤΗ
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Ομιλία Ερντογάν για την 100^η επέτειο της «Ημέρας Νίκης» της
30 Αυγ. 2022

30 Ağustos Büyük Zafer'in 100. Yılı Özel Programı'nda Yaptıkları Konuşma
30.08.2022

Aziz Milletim,

Değerli Misafirler,

Hanımfendiler, Beyefendiler,

Sizleri en kalbi duygularımla, muhabbetle selamlıyorum. Geçtiğimiz hafta Ahlat ve Malazgirt'te Anadolu'yu ebedi vatanımız yapan zaferimizin 951. yıldönümünün coşkusunu yaşamıştık. Dün de Kütahya ve Afyonkarahisar'da 26 Ağustos'ta başlayan Büyük Taarruz'un iki önemli cephesindeki zaferlerimizin gururunu milletimizle paylaştık.

Bugün ise Yunan ordusunun imhası ve kesin bir zaferle sonuçlanan Büyük Taarruz'un son aşaması olan Başkomutan Meydan Muharebesinin yıldönümü olan 30 Ağustos Zafer Bayramı'nı kutluyoruz. Anıtkabir ziyaretimizin ardından Devlet Mezarlığı'nda milli mücadele kahramanlarımızın aile efradıyla buluştuk.

Kahramanlarımızı tazimle andığımız bu buluşmada Anadolu'yu bizlere vatan yapan şehitlerimizin ve gazilerimizin tamamını da dualarımızdan eksik etmedik.

Bu yıl ilk defa 30 Ağustos Zafer Bayramı tebrikatında milli mücadele kahramanlarımızın aile efradı da yer aldı. Kendileri 30 Ağustos Konserimizde de sağ olsunlar bizlerle birlikteler.

Biz maalesef tarihine yeteri kadar sahip çıkamayan bir milletiz. Hâlbuki ordumuzun nüvesini teşkil eden Kara Kuvvetleri'nin kuruluşunun 2231. Yıl Dönümünü geride bırakan, dünyanın dört bir yanında devlet geleneğinin temellerine ilişkin her gün yeni bulgular elde edilen bir milletiz. Hepsini bir kenara bıraktım, Anadolu'daki varlığımızın kökenlerine ve devletlerimizin gücüne bile hakkıyla nüfuz edemediğimiz dönemler geçirdik. Aynı sathi yaklaşımın milli mücadelemiz konusunda da yaşandığını itiraf etmeliyiz. Anadolu'daki son devletimizin ilk asrını geride bırakmaya hazırlandığımız şu dönemde artık tarihimizi daha iyi öğrenmemizin, ecdadımızı daha iyi anlamamızın önünde hiçbir mani kalmadığına inanıyorum. Milli mücadele kahramanlarımızın aile fertleriyle buluşmamızı hem onlar için bir hak teslimi, hem de tarihimize ve ecdadımıza daha iyi sahip çıkmamıza vesile olacak bir adım olarak değerlendiriyorum. Bir kez daha tüm şehitlerimizi ve gazilerimizi rahmetle yad ediyorum.

Değerli Misafirler,

30 Ağustos Zaferi, Osmanlı'nın son döneminden beri uzunca süredir savunmada kalan Türk Ordusu'nun ilk büyük taarruzu neticesinde elde edilmiş bir başarıdır. Daha önce Sarıkamış'ta ve Kanal Harekâtında yapılan taarruzların istediğimiz sonuçlara ulaşmadığını biliyoruz. Diğer muharebelerimizde de hep savunmaya dayalıydı. Büyük Taarruz, makûs talihimizi yenerek kendimize yeni bir gelecek inşa ettiğimiz, gerçekten tarihi ve önemli bir dönüm noktasıdır.

Milli mücadeleyi vatan topraklarını pis ayaklarıyla kirleten düşmanla birlikte, onların iplerini elinde tutan yedi düvele karşı da yürüttük. Anadolu topraklarında tutunmanın pahalıya patlayacağını görenler, hep yaptığı gibi vekâlet savaşı yoluna gitmişlerdir. Tıpkı bugün olduğu gibi o dönemde de Yunanlıların sırtını sıvazlayan birileri Afyon'daki cephe hattında kurulan tahkimatı Türkler bunları 5-6 ayda aşamaz ifadesiyle tanımlamışlardır. Hâlbuki 26 Ağustos sabahı ordumuz sadece 2 gün içinde bu tahkimatın tamamını yerle bir ve düşmanın çoğunu da imha etmiştir. Bizim komutanlarımız savaşı bizzat cephenin içinde idare ederken, Yunan ordusu 330 kilometre ötedeki İzmir'den emir almaya çalışıyordu. Çünkü onlar işgalci olmanın rahatlığı içindeyken, biz vatanımızı

savunmanın inancı, haklılığı ve azmiyle mücadele ediyorduk. Bin yıl sonra tekrar Anadolu'ya hakim olma rüyası görenlerden canlarını kurtarabilenler, sadece iki hafta sonra kendilerini İzmir'den ayrılan gemilere zor atmışlardı.

Tarihe Başkomutan Meydan Muharebesi diye geçen 30 Ağustos Zaferi, Osmanlı'nın Sırlara karşı kazandığı Sırpsındığı Zaferi'ne benzetildiği için Rumsındığı diye de adlandırılmıştır. Sırpsındığı ile Osmanlı Balkanlar'daki varlığını yıkılışına kadar kalıcı hale getirmişti. Biz de Rumsındığı ile Anadolu'daki varlığımızı inşallah ebediyen kalıcı hale getirecek destansı bir zafer kazandık.

Bir asır önce kendi halklarını ve ülkelerini felakete sürükleyen Yunanistanlı siyasetçilerin maalesef bugün de aynı yanlışta ısrar ettiklerini görüyoruz. Hep söylediğimiz gibi, Yunanistan bizim ne siyasi, ne ekonomik, ne de askeri olarak dengimiz ve muhatabımız değildir. Tıpkı bir asır önce olduğu gibi, bugün de Yunanistan'ı kullanarak ülkemizin vaktini ve enerjisini boşa harcatmaya çalışanların asıl niyetlerini biliyoruz. Son günlerde yaşanan gelişmeler, bu gerçeği inkârı mümkün olmayan bir açıklıkta herkesin önüne sermiştir. Bilindiği gibi, Ege'de uluslararası hava sahasında NATO görevi icra eden F16 uçaklarımıza Yunanistan'ın Girit Adası'na konuşlandığı Rus menşeli S300 hava füze sistemleri tarafından radar kilidi atılmıştır. Bir ülke uçağına radar kilidi açılması, düşmanca bir davranıştır. Hele bu uçak NATO görevi icra ediyorsa, bu düşmanlık doğrudan tüm üyeleriyle NATO'ya yapılmış demektir. Yunanistan, hava sahamızı ihlal ve uçaklarımızı tacizle başlayan hasmane tavırlarını S300 radar kilidi atma seviyesine çıkartarak, aslında bize değil, NATO'ya ve müttefiklere meydan okumuştur o kabiliyeti ve gücü varsa. NATO'nun en büyük gücü Amerika, Türkiye'nin tamamen kendi güvenlik ihtiyaçları için olduğunu defaatle ifade ettiği S400 sistemleri almasını güya kendi uçaklarına tehdit olarak görmüştü. Bu adımımız, peşinatını ödediğimiz F35 uçaklarının verilmemesinden her alanda savunma sanayi ürünlerine ve hatta daha ötesine geçen ambargolara maruz bırakılmaya varan fiili eylemlerle karşılanmıştı. Şimdi aynı Amerika'nın Yunanistan'ın bir NATO hava gücüne karşı S300 sistemlerini harekete geçirmesine nasıl cevap vereceğini cevapla bekliyoruz. Üstelik Amerika, bize vermediği F35'leri Yunanistan'a ikram ederek, Rus hava

savunma sistemlerinin güya gözü gibi sakındıđı bu uçaklarla aynı çuvala girmesinin yolunu kendi eliyle açmıřtır. Biz tedarikçi ülkeye sözümüz geređi F35'lerle S400'leri asla aynı sistemde kullanmayacaktık, kullanmazdık. Ama hiçbir hukuki, ahlaki, insani sınır tanımayan Yunanistan'ın bu pervasızlıđı yapacađından kimsenin řüphesi olmasın.

Deđerli Misafirler,

Amerika'nın Hindistan'ın S400 tedarikini de yaptırım dıřı bıraktıđını ayrıca hatırlatmak istiyorum. Demek ki mesele, Rus hava savunma sistemleriyle Amerikan askeri ürünlerinin birlikte kullanılması deđil bizatihi ve mahsusen Türkiye'dir. Bize F35 vermiyorlarmıř, aldıđımız alternatif savunma sistemlerine tepki gösteriyorlarmıř, saçma sapan konulara kadar varan ambargolar uyguluyorlarmıř. Açıkçası, hiçbiri umurumuzda deđil. Biz, bizden esirgenen her ürünü er veya geç üretme kabiliyetine, kapasitesine, kararlılıđına sahip bir ülkeyiz, Türkiye'yiz. Kendi vizyonumuz ve hedeflerimiz dođrultusunda ihtiyaç duyduđumuz her teknolojiyi geliřtirme, her eseri inřa etme, her hizmeti sunma imknını yakalamıř bir ülkeyiz. Talep ettiđimiz uçakların verilmesinin, herhangi bir konuda destek sađlanmasının bizim için tek anlamı; ülkemize karřı gösterilen dostluđun iřareti olmasıdır.

Türkiye, geçtiđimiz 20 yılda kurduđumuz altyapının üzerinde her alanda olduđu gibi savunma sanayinde de kendi göbeđini kendi kesecek seviyeye gelmiřtir.

Bundan sonrası sadece planlama, nceliklendirme, geliřtirme ve üretme meselesidir, yani zaman meselesidir. İřte bu inanç ve kararlılıkla Cumhuriyetimizin kuruluşunun 100. yılı olan 2023' Cumhuriyetimizin ikinci asrını Türkiye yüzyılı haline getirecek yeni bir atılımın bařlangıcı haline inřallah dönüřtüreceđiz.

Ülkemizin 20 yıl önceki seviyesiyle bugnkn mukayese eden vicdan sahibi herkes aradaki asırlık farkı görecek ve kabullenecektir. Bundan 11 yıl önce 2023 hedeflerimizi ilan ettiđimizde kendi akıllarınca bizimle dalga geçenler, řimdi sahip olduđumuz üretim ve ihracat gücü karřısında öncelik edinme peřinde kořmaktadır. Elbette bununla kalmıyoruz, hatta hlihazırda sahip

olduğumuz altyapıyı sadece bir başlangıç kabul ederek hazırlıklarına başladığımız 2053 vizyonumuzla ülkemizi dünya liginin en üstüne çıkarmayı hedefliyoruz; Cumhuriyetimizin 100. yılına yakışan budur. İşte 26 Ağustos'ta

Malazgirt'teydik, Alparslan'ın Anadolu kapılarını açtığı topraklarda, otağlardaydık ve oradan Fatih ve Cumhuriyetimizin banisi Gazi Mustafa Kemal ile büyüyen bir Türkiye. Türkiye kendine yakışanı yaptı, yapıyor ve yapacaktır; bunu herkes bilsin.

Yunanistan'ın adalara üsler tesis etmesi, kurması, Türkiye için hiçbir zaman anlam teşkil etmez. Burada düşünmesi gereken, Yunanistan'a bunca desteği verenler, kendileri bundan sonra ne yaparlar onu bilemem.

Ben bir kez daha 30 Ağustos Zafer Bayramınızı tebrik ediyorum. Ordularımızın Başkomutanı, Cumhuriyetimizin banisi Gazi Mustafa Kemal Atatürk başta olmak üzere tüm milli mücadele kahramanlarımızı rahmetle yad ediyorum.

Şimdi dünyanın dört bir yanında barış ve huzurun tesisi için bayrağımızı dalgalandıran kahraman ordumuzun komutanlarına canlı bağlantılar yaparak 30 Ağustos Zafer Bayramı coşkumuzu kendileriyle paylaşacağız.

...

Çok teşekkür ediyorum. Malum bulunduğunuz yer rastgele bir yer değil, orası evlad-ı Fatihan. Ve evlad-ı Fatihanın bulunduğu yerde eserlerimizle, özellikle de Aliya İzzetbegoviç'in ölümünden bir gün önce kendisini hastanede ziyaret ettiğimde, bize bu toprakların Türkiye'ye emanet olduğunu söyledi ki daha sonra oğluyla konuştuğumuzda; o ana kadar babamın şuuru adeta kapalıydı, sizinle konuşmaya başladıktan sonra şuuru açıldı. Ve bu evlad-ı Fatihan olan toprakların özellikle de Türkiye'yle çok ciddi manada bir koordinesinin olması gerektiğini söyledi. Allah rahmet eylesin.

Ve sizler şimdi orada çok farklı bir görevi ifa ediyorsunuz, icra ediyorsunuz ve bu konuda da şahsınızda tüm diğer subay kardeşlerimize, erata aynı şekilde

Allah'tan güç, kuvvet temenni ediyorum ve inanıyorum ki siz Bosna Hersek'in bir güvencesi olarak orada görev ifa ediyorsunuz.

Ülkemizden yüzlerce, binlerce kilometre uzakta bayrağımızı, Türkiye'yi temsil eden komutanlarımıza, askerlerimize bizler de Başkentten şu anda ifade ettiğimiz şekilde sizin şahsınızda inanıyoruz, güveniyoruz ve Türkiye eman ellerde oralardaki insanlar için adeta bir yedimindir. Çok teşekkür ediyorum. Rabbim hepsini de korusun esirgesin diyorum.

Sınırlarımızda ve sınırlarımız ötesinde görev yapan kahramanlarımızın her birine şükranlarımı sunuyorum.

Sizleri bir daha sevgiyle, saygıyla selamlıyorum.

Kalın sağlıcakla.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Γ» ΣΤΗ
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Ομιλία Ερντογάν για την επέτειο της «Ημέρας Νίκης» της 30
Αυγ. 2023

30 Ağustos Zafer Bayramı Konseri'nde Yaptıkları Konuşma

30.08.2023

Aziz Milletim,

Değerli Misafirler,

Hanımfendiler, Beyefendiler,

Sizleri en kalbi duygularımla, muhabbetle selamlıyorum. Ağustos tarihimize zaferler ayı olarak giren öyle bir müstesna ay ki müstesna bir dönem. Malazgirt'ten Belgrat'a, Mohaç'tan Kıbrıs'a kadar uzanan nice başarılarla dolu olarak tarihimize ismini altın harflerle yazdıran bu özel ayın sonuna geldik. Ağustos'u Anadolu'daki son devletimiz Cumhuriyetimizin kuruluşuna giden yolu açan büyük bir zaferin yıldönümüyle kapatıyoruz.

Evet, 26 Ağustos 1922'de Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün verdiği hücum emriyle ordumuz Büyük Taarruzu başlatmıştı. Düşman hatlarını birer bire dağıtan kahraman ordumuz 30 Ağustos günü gerçekleşen Başkomutan Meydan Muharebesi'yle Yunan işgal kuvvetlerinin önemli bir bölümünü imha ederek İzmir yolunu açmıştı. Büyük Taarruzun başlamasından 15 gün sonra kaçan düşmanın yakıp-yıktığı İzmir semalarında Türk bayrakları dalgalanıyordu. Böylece ebedi vatanımız Anadolu topraklarını 3,5 yıla yakın hain emelleri ve pis çizmeleriyle kirleten düşmana karşı sahada verdiğimiz savaşı kazandık. Her zaferimiz gibi Büyük Taarruzla da istiklalimiz ve istikbalimiz için

yapamayacağımız fedakârlık, üstesinden gelemeyeceğimiz zorluk olmadığını dosta-düşmana bir kez daha gösterdik. Elbette bir asırlık Cumhuriyet dönemimizin kendi içinde ayrı bir serencamı var. Acısıyla-tatlısıyla bir asrı geride bırakarak aslında her biri diğerinin varisi ve temsilcisi devletler silsilemizin son halkası Cumhuriyetimizin dayandığı köklerin derinliğini ve sağlamlığını ispatladık. Büyük taarruzun üzerinden 101 yıl, Cumhuriyetimizin kuruluşunun üzerinden 100 yıl geçtiği şu dönem de milletçe aynı hissiyatla, aynı azimle, aynı kararlılıkla Türkiye yüzyılı vizyonu etrafından görüldüğü gibi kenetlendik.

Ülkemizi terör örgütlerinin saldırılarıyla, küresel, siyasi ve ekonomik güç aygıtlarının sinsi emelleriyle, birliğimize ve beraberliğimize yönelik nice tuzaklarla dize getirmek isteyenlere milletçe eyvallah etmedik. Cumhuriyetimizin mayasını teşkil eden milli iradenin üstünlüğü ilkesine hep birlikte bağlı kalarak tüm oyunları bozduk, tüm senaryoları yırtıp attık.

Ne diyor şair?

Emaneti taşımak yiğitlerin harcıdır.

Ve zirveye ulaşmak boynumuzun borcudur.

Gireceğiz Türkiye'm hilal hilal hizaya.

Ulaşacağız inşallah Türkiye yüzyılına.

Evet, bu milletin yiğit evlatları yeni devletler kurmak için bin yıl önce Anadolu kapılarını sonuna kadar açarken hangi ülkünün peşindeyse, 3 kıta 7 iklimle hükmeden devletini yıkmak için dört bir yandan üzerine saldıranlara karşı hangi hissiyatla karşı koyduysa, Cumhuriyetini kurarken tarihinden ve kültüründen aldığı mirası hangi yeni zirvelere taşımanın hayalini kurduysa, hamdolsun bugün de Türkiye yüzyılı vizyonu ile aynı ideal yolunda yürüyüşüne devam etmektedir.

Programımızın ikinci bölümünde tanıtımını yapacağımız 100. Yıl Marşı'nın tüm bu birikimi ve enerjiye anlatan bir eser olarak milletimizin her bir ferdi tarafından sahiplenileceğine inanıyorum. Sözünden bestesine, jürisinden icrasına kadar bu eserin ülkemize kazandırılmasında emeği geçen herkesi şimdiden tebrik ediyorum.

Aziz Milletim,

Değerli Misafirler,

Nereden geldiğimizin ve nerede bulunduğumuzun farkında olmadan nereye gideceğimizi bilemeyiz. Ülkemizde birileri ısrarla bir kısmı yalan, bir kısmı yanlış, bir kısmı çarpıtma ürünü hezeyanlarla milletimizi karamsarlık çukuruna itmeye çalışıyor. Coğrafyamızdaki bin yıllık varlığımızı yok sayarak, her şeyi sadece yaşadığımız andan itibaren göstermeye kalkanlar asla masum değildir. Küresel iletişim mecralarının da desteğiyle Türkiye hakkında hem içeride hem dışarıda sahte bir imaj inşa ediliyor. Halbuki gerçek tablo hiç de öyle değil. Elbette dün olduğu gibi bugün de sıkıntılarımız, sorunlarımız, çözmemiz gereken meselelerimiz vardır, bunlar farklı biçimlerde yarın da olacak. Ama bugün aynı zamanda altyapı ve yönetim kapasitesi bakımından son iki asrımızın en avantajlı dönemini yaşıyoruz. Günümüzde Türkiye Cumhuriyeti devleti çeyrek asır, yarım asır, bir asır önce olduğundan siyasi, ekonomik, askeri tüm imkanlarıyla çok daha güçlüdür, çok daha ileridedir. Biz Türkiye'yi dünyanın en büyük, en güçlü, en müreffeh 10 devletinden biri yapacağız derken işte bu altyapıya, işte bu seviyeye, işte bu donanımına güveniyoruz. Yıllarca bu ülkenin ve milletin enerjisini hamasetle emenlerin kendi korkaklıklarını, kendi zaaflarını devletin siyaseti gibi sunanların devri kapanmıştır. Artık yönetiminin vizyonuna, devletin gücüne, milletin irfanına ve ferasetine güvenerek Türkiye yüzyılını inşa etme yolunda ilerleyen bir ülkeyiz. Bu tespit altı boş, içi kof, temelden yoksun bir özgüven değil, hakikatin ta kendisidir. Doğudan batıya, kuzeyden güneye dünyanın neresine giderseniz gidin devlet başkanlarından strateji kuruluşlarına, sivil toplum temsilcilerinden vatandaşına kadar herkes Türkiye'nin bu yükselişini konuşuyor. Dostlarımız bu yükselişi umutla ve sevinçle anlatıyor. Hasımlarımız ise bu gerçeği kahrıyla ve öfkeyle takip ediyor. Türkiye'yi tıpkı

eskiden olduđu gibi yeniden kendi içine kapatmak, kısır çekişmelerin, anlamsız kavgaların, kimseye faydası olmayan tartışmaların içine çekmek için uğraşanlara rağmen bu başarıyı elde ettik. Onun için de kimsenin ülkenin ve milletin asırlık hayallerinin ürünü bu kazanımlara hanel getirmesine izin vermedik, vermeyeceğiz. Dünyayı okuyan, Türkiye'nin gerçek potansiyelini bilen, sahip olduklarının öneminin farkında bulunan milletimizle birlikte hedeflerimize adım adım ilerlemeyi sürdüreceğiz.

Dün 2023 demiştik Allah'a şükür mahcup olmadık. Eğitimiyle, sağlığıyla, güvenliğiyle, adaletiyle, ulaşımıyla, enerjisiyle, sanayisiyle, ticaretiyle, tarımıyla, sporuyla, sosyal destekleriyle Cumhuriyetimizin 100. Yılına yakışır bir altyapı kurduk. Bugün Türkiye yüzyılı diyoruz, inşallah yine mahcup olmayacağız. Bölgesindeki tüm krizlerin çözüm adresi, mazlumların umudu, güvenliği ve refahı konusundaki tüm tehditleri bertaraf etmiş, sahip olduğu siyasi ve askeri gücünü dostlarıyla paylaşan Türkiye'nin yükselişi devam edecektir. Yarın ne diyeceğimizi ise gençlerimize bırakıyoruz. TEKNOFEST gibi vesilelerle işte bugün 500 bine yakın genç TEKNOFEST'te bir araya geldi. Yarın inanıyorum ki daha da artacak, Cuma günü daha da artacak, çünkü Teknofest gençliği büyük bir coşkuyla yarınlara doğru yürüyüşte. Gençlerimizin ufkunu, vizyonunu, birikimini, heyecanını ve kabiliyetini, enerjisini gördükçe yarının Türkiye'sine de güvenle bakıyoruz. Maziden atıye uzanan yoldaki bu bayrak yarışında aldığımız emaneti Allah'ın nasip ettiği, gücümüzün yettiği yere kadar taşıyacak, sonra da huzuru kalple gençlere teslim edeceğiz.

Yahya Kemal ne diyordu?

Şu kopan fırtına Türk ordusudur ya Rabbi.

Senin uğrunda ölen ordu budur ya Rabbi.

Ta ki yükselsin ezanlarla müeyyed namın,

Galib et, çünkü bu son ordusudur İslam'ın.

İşte bu yıl ki 30 Ağustos Zafer Bayramı'nın bize hissettirdiği, yüreğimize düşürdüğü, dilimize getirdiği duygular bunlardır. Tabii asıl büyük kutlamayı 29 Ekim'de Cumhuriyetimizin 100. yılı törenlerinde yapacağız. Böylece 19 Mayıs 1919'un 100. Yılıyla başlayan milli mücadele döneminin ilk asrını geride bırakmamıza ilişkin kutlamalar zincirinin son halkasını da şanlı tarihimize eklemiş olacağız. Gerçi kovid-19 salgını sebebiyle Büyük Millet Meclisi'nin açılışı başta olmak üzere bazı kutlamaları arzu ettiğimiz görkemde ve kapsamda gerçekleştiremedik. Ama milletimizin gönlünde bu önemli günlerin hepsinin de hak ettiği yeri aldığına inanıyoruz. İşte 26 Ağustos'ta neredeydik? Malazgirt'te. Bir gün önce Ahlat'ta, oralardaki coşku gerçekten her şeye değer.

Ben bu duygularla 30 Ağustos Zafer Bayramınızı tebrik ediyorum. Büyük Taarruzda yer alan Gazi Mustafa Kemal'den neferine kadar ordumuzun tüm mensuplarını saygıyla, hürmetle, şükranla yâd ediyorum. Hikayelerini en güzel İstiklal Marşımızda bulacağımız milli mücadelenin bilinen, bilinmeyen kahramanlarının her birini tazimle anıyorum. Canları pahasına bu büyük mücadeleyi zafere ulaştıran yiğitler başta olmak üzere Cumhuriyet tarihi boyunca istiklal ve istikbal mücadelelerinde verdiğimiz tüm şehitlerimize Allah'tan rahmet diliyorum. Rabbimden milletimize önümüzdeki on yıllar, yüz yıllar, bin yıllar boyunca bu vatan toprakları üzerinde nice zafer kutlamaları nasip etmesini temenni ediyorum.

Hepinizi sevgiyle, saygıyla selamlıyorum.

Kalın sağlıcakla.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Δ» ΣΤΗ
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Ομιλία Ερντογάν για την 100^η επέτειο της ίδρυσης της
δημοκρατίας της 29 Οκτ. 2023

Aziz Milletim,

Kıymetli Misafirler,

Sizleri en kalbi duygularımla, hürmetle, muhabbetle selamlıyorum. Ülkemizde ve yurt dışında yaşayan insanlarımızın 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı'nı bir kez daha yürekten tebrik ediyorum. Dünyanın dört bir yanında Cumhuriyet Bayramı sevincimizi paylaşan tüm dostlarımıza, kardeşlerimize teşekkür ediyorum.

Millet olarak bugün gerçekten çok farklı bir gurur ve heyecanı yaşıyoruz. 29 Ekim 1923 yılında ilan ettiğimiz Cumhuriyetimiz bugün ilk asrını tamamlayıp, adına Türkiye yüzyılı dediğimiz ikinci asrına yelken açıyor. Şanla, şerefle, sevinçle kutladığımız Cumhuriyetimizin 100. Kuruluş Yıl Dönümünün ülkemiz ve milletimiz için hayırlı olmasını diliyorum.

Bu vesileyle, bin yıldır mübarek vatan topraklarının müdafaası için toprağa düşen aziz şehitlerimize Allah'tan rahmet niyaz ediyorum. Cumhuriyetimizin banisi, Kurtuluş Savaşımızın Muzaffer Komutanı Gazi Mustafa Kemal Atatürk başta olmak üzere tüm gazilerimizi Meclisimizin ve ordumuzun tüm kahraman mensuplarını şükranla yâd ediyorum.

Vatanımızın bekası için sınırlarımız içinde ve dışında fedakârca görev yapan güvenlik güçlerimize Mevla'dan muvaffakiyetler diliyorum. Cumhuriyetimizin ilanından bugüne Türkiye'nin gelişmesine katkı veren herkesi hayırla anıyor, Rabbim hepsinden razı olsun diyorum.

Bugün 100. yaşına ulaşan Türkiye Cumhuriyeti, kökleri derinlerde ulu bir çınar misali ihtişamıyla gözleri kamaştırmaya devam ediyor. Binlerce yıllık devlet geleneğimizin yeni bir halkası olan Cumhuriyetimiz, bu topraklarda kurduğumuz ilk değil en son devletimizdir. Milletimizin şanlı tarihinde dünyaya yön vermiş, insanlığa istikamet çizmiş, medeniyetlere öncülük etmiş pek çok devletimiz

vardır. Asya'dan Avrupa'ya uzanan, Anadolu'da önce Selçuklu'yla, sonra Osmanlı'yla 3 kıta 7 iklimde iz bırakan serencamımızın kilometre taşlarını Cumhurbaşkanlığı forsumuzdaki 16 yıldızda görüyoruz. Hepsi maziden atıye kurduğumuz köprünün birer mesabesindeki bu devletlerimiz Cumhuriyetimizin öncüsü ve müjdecisidir. Cumhuriyet, bu kutlu yolculukla bir kopuş veya kesinti değil, tam tersine yeni bir filiz vermedir.

Türkiye Cumhuriyeti, köksüz, tarihsiz, hedayinabit ve nevzuhur bir devlet değildir, hiçbir zaman da olmamıştır. Türkiye Cumhuriyeti, binlerce yıldır elden ele, gönülden gönle ve nesilden nesle aktırılan muazzez bir hazinedir. Cumhuriyetimizin 100. yaşını millet olarak işte böyle güçlü, zengin ve köklü bir birikime sahip olmanın gururuyla kutluyoruz. Reddi miras yapmıyor, şanlı mazimizin her safhasını bağrımıza basıyoruz.

Aziz milletim,

Geçmişten sadece ibret almayız, aynı zamanda kuvvet de alırız. Bugün 100. Yıl Dönümünü idrak ettiğimiz Cumhuriyetimiz bizim için hem bir iftihar vesilesi, hem de ilham kaynağıdır.

Gazi Mustafa Kemal kurucusu olduğu Cumhuriyeti bakınız nasıl anlatıyor: “Cumhuriyet, bedava kazanılmış değildir. Bunu elde etmek için kan döktük, her tarafta kırmızı kanımızı akıttık.” Evet, tıpkı Gazi'nin dediği gibi Cumhuriyet binlerce vatan evladının kanı, canı ve fedakârlığı üzerinde ilan ve inşa edilmiştir.

Esarete, istiskale ve dayatmalara rıza göstermeyen milletimiz, istiklaline ve istikbaline kasteden işgalcilere karşı başlattığı milli mücadeleyi zaferle taçlandırmış, ardından 29 Ekim 1923 tarihinde Cumhuriyeti kurmuştur.

Cumhuriyetin kuruluş gayesi, bizzat banisinin ifadesiyle, kimsesizlerin kimsesi olmaktır. Cumhuriyet bu vasfını tam manasıyla bizim dönemimizde kazanmıştır.

Bugün Türkiye Cumhuriyeti, tıpkı Gazi'nin arzu ettiği biçimde bölgesinde ve dünyada kimsesizlerin kimsesi olan bir ülkedir. Balkanlar'dan Kafkasya'ya, Asya'dan Afrika'ya, Türkistan'dan Filistin'e kadar nerede gözü yaşlı bir mazlum, mağdur ve ihtiyaç sahibi varsa yardımına koşan, elinden tutup kaldıran, derdine derman olan Türkiye'dir, bu millettir. Bu tavrımızı daha önce Kore'de, Kıbrıs'ta, Irak, Suriye, Libya, Yemen'de ve son olarak da Karabağ'da gösterdik, bugün de aynı dirayetli duruşu Gazi'nin kimse el süremez dediği Filistin ve Gazze için sergiliyor, Gazze halkına yardım etmeye çalışıyoruz.

Dün 1,5 milyonu aşkın insanımızın katılımıyla gerçekleşen Büyük Filistin Mitingi bunun bir parçasıydı. Tarih şuuru olmayan, Gazi Mustafa Kemal'in mücadelesini bilmeyen, Cumhuriyetin niçin kurulduğunu anlamayan birileri farklı niyetler arasa da, biz dün sadece Filistin'le dayanışmamızı göstermekle kalmadık, bu mitingle gönül coğrafyamızın tamamına teşmil ettiğimiz istiklalimizi ve istikbalimizi koruma kararlılığımızı bir kez daha tüm dünyaya duyurduk. Atatürk Havalimanı'ndaki o muhteşem birliktelikle Cumhuriyetimizin 100. yılında Gazi Mustafa Kemal'in ruhunu da şad ettik. İnşallah bundan sonra da hiçbir ayırım yapmadan kimsesizlerin kimsesi olmaya devam edeceğiz.

Aziz Vatandaşlarım,

Gazi Mustafa Kemal, Türk milletinin karakterine ve adetlerine en uyum olan idare, Cumhuriyet idaresidir, diyor. Gazi, Cumhuriyet ile demokrasi arasındaki bağı ise şöyle ifade ediyor: Cumhuriyet rejimi demek, demokrasi sistemiyle devlet şekli demektir. Cumhuriyetin zamanla demokrasiyle buluşturulması, Gazi'nin hayattayken en büyük ideallerinden biri olmuştur. Ancak, Türkiye'nin demokrasi yolculuğu uzun yıllardır sekteye uğradı. Özellikle Gazi'nin vefatından sonraki tek parti dönemi milletimizin hafızasında silinmesi mümkün olmayan derin acı ve yaralar bırakmıştır. Özellikle rahmetli Menderes'le başlayan demokrasi ve kalkınma hamlesi ilk olarak 27 Mayıs darbesiyle yarım kalmış, ardından her 10 yılda bir tekrarlanan müdahalelerle ülkemiz hak ettiği demokratik iklime kavuşamamıştır. Türkiye'yi içinde düştüğü bu fasit daireden Anadolu ihtilaliyle 2002'de kurtaran biz olduk. Millete efendilik yoktur, hizmet vardır inancıyla tam 21 yıldır mensubu olmaktan iftihar ettiğimiz aziz milletimize hizmet ediyoruz. Efendi değiliz, hizmetkarız, bu yola böyle devam ettik. Gerek yurt dışında yaşayan tüm vatandaşlarımız, gerekse hangi kökenden, kültürden, bölgeden olursa olsun 85 milyon insanımızın her bir ferdi günlük hayatında bu gerçeğe bizzat şahit oluyor.

Burada Cumhuriyetin ilk yıllarıyla günümüz Türkiye'si arasındaki farkı gözetmesi ve göstermesi açısından sizlerle bazı rakamları paylaşmak istiyorum.

Nüfusta 1927 yılındaki nüfus sayımız 13,6 milyon iken 2002'de 65 milyonu, 2022 yılında 85,3 milyonu buldu, inşallah belki de bu yılın sonunda 86 milyonu aşacağız. İnşallah 100 milyonluk Türkiye'yi de uzak olmayan bir gelecekte hep birlikte göreceğiz.

Eğitimde Cumhuriyetimizin kurulduğu yıl fakülte ve yüksekokul olarak sadece 9 yükseköğretim kurumu olan ülkemiz, 2002 yılında 1203, bugün 3955 yükseköğretim kurumuna sahibiz.

İlk, orta, lise ve yükseköğrenim öğrenci sayısı 1923'te 359 bini zor bulurken, 2002 yılında bu rakam 14 milyon 408 bine, bugün ise 24 milyon 200 bine ulaştı. Yüz yıl öncesinde 12 bin öğretmene sahip Türkiye, 2002 yılında 511 bin, bugün ise 1 milyon 567 bin öğretmenle evlatlarına hizmet veriyor.

Sağlıkta hastane yatak sayımız 1923'te 12 bini bulmazken, 2002 yılında 164 bine, bu yıl ise 268 bine yükseldi.

Türkiye 1928 yılında sadece bin civarında hekim sahipken, 2002 yılında 92 bin, günümüzde 194 bin hekimle vatandaşlarına hizmet veriyor.

Adalette 1923 yılında yaklaşık 2 bin hakim ve savcıyla adli hizmetler yürütülürken, 2002 yılında bu sayı 9 bini, bugün ise 24 bini buldu.

Ulaştırımda 1923'te tamamına yakını stabilize ve toprak olmak üzere toplam kara yolu uzunluğumuz 18 bin kilometre, köprü sayımız neydi biliyor musunuz? 94. Aradan geçen 70 yılın ardından kara yolu mesafemiz 2002'de yüzde 90'ı tek gidiş-gelişli 63 bin kilometreye çıkabildi. Bugün ise otoyollarla beraber yarıya yakını bölünmüş yol olmak üzere 71 bin kilometreyi bulan uzunluğa sahip bir kara yolu ağıımız var.

Demiryolu hat uzunluğumuz 4 bin kilometreyi bulmazken, bu rakam 2002 yılında ancak 8 bin 671 kilometreye çıkabilmişti. Bugün 2032 kilometresi hızlı tren hattı olmak üzere 14 bin kilometreye ulaşan modern demir yolu hatlarıyla milletimizin hizmetindeyiz.

Konutta Cumhuriyetten devraldığı birikimle birlikte 2000'li yılların başında yaklaşık 13 milyon bina sahip ülkemiz, son 21 yılda bunu 2'ye katlayarak 26 milyona yakın binaya ulaştık. Deprem bölgesinde inşa edilen yeni konutlar ve kentsel dönüşüm projeleriyle önümüzdeki dönemde 1,5 milyonu İstanbul'da olmak üzere 6 milyon yeni konutu ülkemize kazandırmayı hedefliyoruz.

Tarımda değerli kardeşlerim, İkinci Dünya Savaşı sonrası ülkemizde ekilebilir alan miktarı 14 bin hektar, ekilen alan miktarı 9 bin 500 hektardı. Bugün ise ekilebilir alan miktarı 19 bin 500 ve ekilen alan ise 16 bin 500 hektara yükseldi.

Cumhuriyetin ilk yıllarında 3 milyon tonu ancak bulan buğday üretimi, ekilen alan artışının çok üzerinde bir sıçramayla 8,5 milyon tona çıktı.

Bundan 70 yıl önce ülkemizdeki traktör ve biçerdöver sayısı 34 bin iken, 2002 yılında bu rakam 981 bine, 2022 yılında ise 1 milyon 547 bine ulaştı.

Enerjide 1923 yılında sadece 32,8 megavat olan ülkemizin toplam kurulu gücü, 2002 yılında 31 bin 846 megavata, bugün yüzde 55'i yenilenebilir enerji kaynaklarından olmak üzere toplam 106 bin megavata yükseldi; nereden nereye.

Ekonomide 1923 yılında gayrisafi yurt içi hâsıla 964 milyon lirayken, 2002 yılında 362 trilyon lira, 2022 yılında 15 katrilyon lira seviyesine geldi; nereden nereye.

Dolar bazında 1923 yılında 577 milyon dolar olan toplam milli gelirimiz, bugün 1 trilyon dolar seviyesini aştı.

Kişi başı milli gelirimiz 1923 yılında 45 dolar iken, 2002 yılında 3 bin 608 dolara, 2022 yılında 10 bin 659 dolara çıktı.

Ticarette 1923 yılındaki ihracatımız özel ticaret sistemine göre 50,8 milyon dolarken, 2002 yılında 36 milyar dolara, geçen yıl 235,2 milyar dolara yükseldi.

Bu rakamları birçok farklı başlıkta uzun uzadıya saymak mümkündür.

Sadece yakın dönemde şöyle bir hafızamızı yokladığımızda, İstanbul Havalimanı'ndan Avrasya Tüneli'ne, asrın projesi Marmaray'dan dünyada ilk 5'e giren Yusufeli Barajı'na, Türkiye'nin otomobili TOGG'dan dünyanın ilk SİHA gemisi -az önce izlediniz- TCG Anadolu'ya; inşallah İspanyollarla tekrar bir anlaşma yapacak ve bunun bir üst versiyonunu ülkemize kazandırmak suretiyle uçak gemilerimizi inşallah 2'ye çıkaracağız. İnsansız hava araçlarından Karadeniz'deki doğal gaz keşfimize, dış politikadan turizm, kültür, sanayi, teknoloji, güvenliğe kadar her alada Türkiye'yi Cumhuriyet tarihinin en büyük eser ve yatırımlarıyla buluşturduğumuzu görebiliriz. Her biri milletimizin gurur abidesi olan bu muhteşem eserlerin çoğunu Cumhuriyetimizin yıl dönemlerinde ve dönümlerinde hizmete açmaya itina gösterdik.

Altyapı ve üst yapı yatırımlarımızın yanı sıra, hak ve hürriyetler alanında da ülkemizi dünyanın devler ligine çıkardık. Halkımızın takdiriyle 16 Nisan 2017 yılında yeni yönetim sistemine geçerek cumhurla Cumhuriyeti, Cumhuriyetle demokrasiyi kucaklaştırdık. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi, ülkemizin demokrasiyi tüm kurumlarıyla tesis etme ve milli iradeyi tam anlamıyla hakim kılma mücadelesinde bir dönüm noktası olmuştur.

Aziz Milletim,

Gazi Mustafa Kemal'in hayallerini gerçekleştirmiş bir kadro olarak Türkiye yüzyılı vizyonu ile Cumhuriyetimizin ikinci asrına girmiş bulunuyoruz. Cumhuriyetimizi daha nice yıllara çok daha güçlü, çok daha müreffeh, çok daha itibarlı bir şekilde taşıma azmindeyiz.

Önümüzdeki dönemde en büyük hedefimiz, demokrasimizi darbe anayasası utancından kurtarıp Cumhuriyetimizin 100. Yaşına yakışır sivil, özgürlükçü ve kuşatıcı bir anayasa kavuşturmadır. İnşallah diğer hedeflerimiz gibi buna da muvaffak olacağız, çünkü zafer benimdir diyenlerindir zafer. Bugüne kadar hep bu anlayışla çalıştık, gayret ettik, mücadele verdik.

Asrın ihaneti 15 Temmuzdan asrın felaketi 6 Şubat depremlerine kadar karşılaştığımız tüm imtihanları anlımızın aklıyla verdik, veriyoruz. Tarihi eşsiz zaferlerle dolu büyük bir milletin evlatları olarak Türkiye yüzyılı vizyonumuzu hayata geçirmekte de kararlıyız.

Cumhuriyetimizin 100. Yaşını kutladığımız bu tarihi günde, bir kez daha tüm dünyaya Vahdettin Köşkü'nden ilan ediyoruz; Türkiye Cumhuriyeti'nin mesut, muvaffak ve muzaffer olmasının önüne hiçbir emperyalist güç geçemeyecektir.

Yeter ki biz, bir olmaya, iri olmaya, diri olmaya, kardeş olmaya, hep birlikte Türkiye olmaya devam edelim. Yeter ki biz, tek millet, tek bayrak, tek vatan, tek devlet diyerek ifade ettiğimiz duruşumuzdan taviz vermeyelim, gerisi Allah'ın izniyle gelecektir. Rabim yar ve yardımcımız olsun diyorum.

Bu ülkenin Cumhurbaşkanı olarak 40 yılı aşkın siyasi hayatımızın her safhasında olduğu gibi inşallah bundan sonra da Türkiye'ye ve Türk milletine aşkla hizmet etmeyi sürdüreceğiz.

Bu duygularla, Cumhuriyetimizin banisi Gazi Mustafa Kemal Atatürk başta olmak üzere istiklal ve istikbal mücadelemizin tüm kahramanlarını bir kez daha saygıyla yâd ediyorum. Bin yıldır bu toprakların vatanımız olması için hiçbir fedakârlıktan kaçınmayan tüm kahramanlarımıza Allah'tan rahmet diliyorum.

Farklı etkinliklerle bu önemli yıl dönümünün hak ettiği şekilde kutlanmasını sağlayan tüm arkadaşlarımıza, tüm kurumlarımıza teşekkür ediyorum, kendilerini tebrik ediyorum. Cumhuriyetimizin 100. yılı kutlu olsun, şehitlerimizin ruhu şad olsun diyorum.

Kalın sağlıcakla.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Ε» ΣΤΗ
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Ομιλία Ερντογάν για την 100^η επέτειο της «Ημέρας Νίκης» της
30 Αυγ. 2022 (μεταφρασμένη στα Ελληνικά)

Ομιλία στο Ειδικό Πρόγραμμα για την 100η Επέτειο της Μεγάλης Νίκης στις
30 Αυγούστου

30.08.2022

Αγαπητό μου Έθνος,
Αγαπητοί επισκέπτες,
Κυρίες κύριοι,

Σας χαιρετώ με τα πιο ειλικρινή μου συναισθήματα και στοργή. Την περασμένη εβδομάδα ζήσαμε τη χαρά της 951ης επετείου από τη νίκη μας στο Αχλάτ και στο Μαλαζγκίρ, που έκανε την Ανατολία αιώνια πατρίδα μας. Χθες, μοιραστήκαμε με το έθνος μας την περηφάνια για τις νίκες μας σε δύο σημαντικά μέτωπα της Μεγάλης Επίθεσης, που ξεκίνησε στις 26 Αυγούστου, στην Kütahya και στο Afyonkarahisar.

Σήμερα γιορτάζουμε την 30η Αυγούστου Ημέρα της Νίκης, την επέτειο της Μάχης του Ανώτατου Διοικητή, που ήταν το τελευταίο στάδιο της Μεγάλης Επίθεσης, που είχε ως αποτέλεσμα την καταστροφή του ελληνικού στρατού και μια αποφασιστική νίκη. Μετά την επίσκεψή μας στο Anıtkabir, συναντηθήκαμε με τα μέλη των οικογενειών των ηρώων του εθνικού μας αγώνα στο Κρατικό Νεκροταφείο. Στη συνάντηση αυτή, όπου μνημονεύσαμε με σεβασμό τους ήρωές μας, κρατήσαμε στις προσευχές μας όλους τους μάρτυρες και τους βετεράνους

μας που έκαναν την Ανατολία πατρίδα μας. Για πρώτη φορά φέτος, μέλη των οικογενειών των ηρώων του εθνικού μας αγώνα συμμετείχαν επίσης στα συγχαρητήρια της 30ής Αυγούστου για την Ημέρα της Νίκης. Σας ευχαριστούμε, είναι μαζί μας στη συναυλία μας στις 30 Αυγούστου.

Δυστυχώς, είμαστε ένα έθνος που δεν μπορεί να προστατεύσει επαρκώς την ιστορία του. Ωστόσο, είμαστε ένα έθνος που έχει συμπληρώσει την 2231η επέτειο από την ίδρυση των Χερσαίων Δυνάμεων, που αποτελούν τον πυρήνα του στρατού μας. Αφήνοντας όλα αυτά στην άκρη, περάσαμε από περιόδους όπου δεν μπορούσαμε καν να διεισδύσουμε σωστά στις ρίζες της ύπαρξής μας στην Ανατολία και στη δύναμη των κρατών μας. Πρέπει να παραδεχτούμε ότι η ίδια επιφανειακή προσέγγιση βιώνεται και για τον εθνικό μας αγώνα. Σε αυτήν την περίοδο που ετοιμαζόμαστε να αφήσουμε πίσω τον πρώτο αιώνα του τελευταίου μας κράτους στην Ανατολία, πιστεύω ότι δεν υπάρχει κανένα εμπόδιο για να μάθουμε καλύτερα την ιστορία μας και να κατανοήσουμε καλύτερα τους προγόνους μας. Θεωρώ τη συνάντησή μας με τα μέλη των οικογενειών των ηρώων του εθνικού μας αγώνα τόσο ως παράδοση δικαιωμάτων για αυτούς όσο και ως ένα βήμα που θα μας επιτρέψει να προστατεύσουμε καλύτερα την ιστορία και τους προγόνους μας. Για άλλη μια φορά θυμάμαι όλους τους μάρτυρες και τους βετεράνους μας με έλεος.

Αγαπητοί επισκέπτες,

Η Νίκη της 30ής Αυγούστου ήταν μια επιτυχία που επετεύχθη ως αποτέλεσμα της πρώτης μεγάλης επίθεσης του Τουρκικού Στρατού, ο οποίος βρισκόταν σε άμυνα για μεγάλο χρονικό διάστημα από την τελευταία περίοδο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Γνωρίζουμε ότι οι προηγούμενες επιθέσεις στο Sarikamis και στην επιχείρηση του καναλιού δεν είχαν τα αποτελέσματα που θέλαμε. Οι άλλες μάχες μας βασίζονταν πάντα στην άμυνα. Η Μεγάλη Επίθεση είναι μια πραγματικά ιστορική και σημαντική καμπή όπου ξεπεράσαμε την κακή μας τύχη και χτίσαμε ένα νέο μέλλον για τους εαυτούς μας.

Δώσαμε τον εθνικό αγώνα ενάντια στον εχθρό που μόλυνε την πατρίδα με τα βρώμικα πόδια τους, καθώς και ενάντια στις επτά δαμαλίδες που κρατούσαν τα νήματα τους. Όσοι είδαν ότι η διατήρηση των εδαφών της Ανατολίας θα ήταν δαπανηρή, κατέφυγαν σε πόλεμο με πληρεξούσια, όπως κάνουν πάντα. Ακριβώς

όπως σήμερα, κάποιοι χαϊδεύοντας τους Έλληνες στην πλάτη περιέγραψαν τις οχυρώσεις που χτίστηκαν στην πρώτη γραμμή στο Αφίον λέγοντας ότι οι Τούρκοι δεν μπορούσαν να τις ξεπεράσουν σε 5-6 μήνες. Ωστόσο, το πρωί της 26ης Αυγούστου, ο στρατός μας κατέστρεψε όλες αυτές τις οχυρώσεις και κατέστρεψε το μεγαλύτερο μέρος του εχθρού σε μόλις 2 ημέρες. Ενώ οι διοικητές μας διαχειρίζονταν προσωπικά τον πόλεμο στο εσωτερικό του μετώπου, ο ελληνικός στρατός προσπαθούσε να λάβει εντολές από τη Σμύρνη, 330 χιλιόμετρα μακριά. Γιατί ενώ αυτοί βολεύονταν να είναι εισβολείς, εμείς παλεύαμε με την πίστη, τη δικαιοσύνη και την αποφασιστικότητα να υπερασπιστούμε την πατρίδα μας. Όσοι είχαν το όνειρο να κυριαρχήσουν ξανά στην Ανατολία μετά από χίλια χρόνια και κατάφεραν να σώσουν τη ζωή τους, μετά βίας ρίχτηκαν στα πλοία που έφευγαν από τη Σμύρνη μόλις δύο εβδομάδες αργότερα.

Η Νίκη της 30ης Αυγούστου, που έμεινε στην ιστορία ως η Μάχη του Ανώτατου Διοικητή, ονομαζόταν επίσης Rumsinşiği επειδή ήταν παρόμοια με τη Νίκη του Sırısınşiği που κέρδισε η Οθωμανική Αυτοκρατορία εναντίον των Σέρβων. Χάρη στη Σερβία, η Οθωμανική Αυτοκρατορία έκανε μόνιμη την παρουσία της στα Βαλκάνια μέχρι την κατάρρευσή της. Κερδίσαμε μια επική νίκη με τους Ελληνοκύπριους που ελπίζουμε να κάνει την παρουσία μας στην Ανατολία μόνιμη για πάντα.

Δυστυχώς, βλέπουμε ότι οι Έλληνες πολιτικοί, που έσυραν τον λαό και τη χώρα τους στην καταστροφή πριν από έναν αιώνα, επιμένουν στο ίδιο λάθος και σήμερα. Όπως λέμε πάντα, η Ελλάδα δεν είναι ισότιμη ή συνομιλητής μας ούτε πολιτικά, ούτε οικονομικά ούτε στρατιωτικά. Όπως πριν από έναν αιώνα, σήμερα γνωρίζουμε τις πραγματικές προθέσεις όσων προσπαθούν να σπαταλήσουν τον χρόνο και την ενέργεια της χώρας μας χρησιμοποιώντας την Ελλάδα. Οι πρόσφατες εξελίξεις αποκάλυψαν αυτό το γεγονός σε όλους με τρόπο που είναι αδύνατο να αρνηθεί κανείς. Όπως είναι γνωστό, τα αεροσκάφη μας F16, που εκτελούσαν αποστολές του NATO σε διεθνή εναέριο χώρο στο Αιγαίο, κλειδώθηκαν με ραντάρ από τα ρωσικής προέλευσης πυραυλικά συστήματα S300 που ανέπτυξε η Ελλάδα στο νησί της Κρήτης. Το ξεκλείδωμα ραντάρ σε αεροσκάφη μιας χώρας είναι μια εχθρική πράξη. Ειδικά αν αυτό το αεροσκάφος εκτελεί αποστολή του NATO, αυτό σημαίνει ότι αυτή η εχθρότητα στρέφεται

απευθείας στο NATO με όλα τα μέλη του. Αυξάνοντας την εχθρική της στάση, που ξεκίνησε με την παραβίαση του εναέριου χώρου μας και την παρενόχληση των αεροπλάνων μας, στο επίπεδο του κλειδώματος του ραντάρ S300, η Ελλάδα αμφισβήτησε ουσιαστικά το NATO και τους συμμάχους, όχι εμάς, αν έχει αυτή την ικανότητα και τη δύναμη. Η Αμερική, η μεγαλύτερη δύναμη του NATO, υποτίθεται ότι θεώρησε την αγορά των συστημάτων S400 από την Τουρκία, τα οποία έχει επανειλημμένα δηλώσει ότι ήταν για τις δικές της ανάγκες ασφαλείας, ως απειλή για τα δικά της αεροσκάφη. Αυτό το βήμα μας αντιμετωπίστηκε με πραγματικές ενέργειες, από τη μη παραχώρηση των αεροπλάνων F35 στα οποία πληρώσαμε την προκαταβολή, έως τα εμπόργκο σε προϊόντα αμυντικής βιομηχανίας σε κάθε τομέα και ακόμη περισσότερο. Τώρα περιμένουμε απάντηση για το πώς θα απαντήσει η ίδια Αμερική στην ενεργοποίηση των συστημάτων S300 από την Ελλάδα εναντίον αεροπορίας του NATO. Επιπλέον, με την προσφορά F35 στην Ελλάδα, που δεν μας τα έδωσε, η Αμερική άνοιξε τον δρόμο στα ρωσικά συστήματα αεράμυνας να πέσουν στον ίδιο σάκο με αυτά τα αεροπλάνα, τα οποία δήθεν αποφεύγουν. Σύμφωνα με την υπόσχεσή μας στη χώρα προμηθευτή, δεν θα χρησιμοποιούσαμε ποτέ F35 και S400 στο ίδιο σύστημα. Κανείς όμως δεν πρέπει να αμφιβάλλει ότι η Ελλάδα, που δεν αναγνωρίζει κανένα νομικό, ηθικό ή ανθρωπιστικό όριο, θα διαπράξει αυτή την απερισκεψία.

Αγαπητοί επισκέπτες,

Θα ήθελα επίσης να σας υπενθυμίσω ότι η Αμερική έχει επίσης εξαιρέσει την προμήθεια S400 της Ινδίας από τις κυρώσεις. Άρα, το θέμα δεν είναι η χρήση ρωσικών συστημάτων αεράμυνας και αμερικανικών στρατιωτικών προϊόντων μαζί, αλλά η ίδια η Τουρκία. Δεν μας έδιναν F35, αντιδρούσαν στα εναλλακτικά αμυντικά συστήματα που αγοράσαμε και επέβαλλαν εμπόργκο ακόμα και σε γελοία θέματα. Ειλικρινά, δεν μας ενδιαφέρει τίποτα από αυτά. Είμαστε μια χώρα, η Τουρκία, που έχει την ικανότητα, την ικανότητα και την αποφασιστικότητα να παράγει κάθε προϊόν που αργά ή γρήγορα μας το αρνούνται. Είμαστε μια χώρα που είχαμε την ευκαιρία να αναπτύξουμε κάθε τεχνολογία, να δημιουργήσουμε κάθε έργο και να παρέχουμε κάθε υπηρεσία που χρειαζόμαστε σύμφωνα με το δικό μας όραμα και στόχους. Το μόνο νόημα για εμάς να παρέχουμε το αεροσκάφος που ζητήσαμε και να παρέχουμε υποστήριξη για οποιοδήποτε θέμα.

Η Τουρκία έχει φτάσει σε ένα επίπεδο όπου μπορεί να περιορίσει στο έδαφος της στην αμυντική βιομηχανία, όπως σε κάθε τομέα, με βάση τις υποδομές που έχουμε δημιουργήσει τα τελευταία 20 χρόνια. Από εδώ και πέρα είναι απλώς θέμα προγραμματισμού, ιεράρχησης, ανάπτυξης και παραγωγής, δηλαδή θέμα χρόνου. Με αυτήν την πεποίθηση και αποφασιστικότητα, ελπίζουμε να μετατρέψουμε το 2023, την 100ή επέτειο από την ίδρυση της Δημοκρατίας μας, στην αρχή μιας νέας σημαντικής εξέλιξης που θα κάνει τον δεύτερο αιώνα της Δημοκρατίας μας τον αιώνα της Τουρκίας.

Όποιος έχει συνείδηση συγκρίνει το επίπεδο της χώρας μας πριν από 20 χρόνια με το σημερινό, θα δει και θα αποδεχτεί την διαφορά. Όσοι, στο μυαλό τους, μας κορόιδευαν όταν ανακοινώσαμε τους στόχους μας για το 2023 πριν από 11 χρόνια, τώρα επιδιώκουν να αποκτήσουν προτεραιότητα έναντι της παραγωγικής και εξαγωγικής δύναμης που έχουμε. Φυσικά, δεν σταματάμε εκεί, στοχεύουμε ακόμη και να φέρουμε τη χώρα μας στην κορυφή του παγκόσμιου πρωταθλήματος με το όραμά μας για το 2053, για το οποίο έχουμε ξεκινήσει την προετοιμασία, θεωρώντας τις υποδομές που έχουμε αυτή τη στιγμή ως μόνο αρχή. Αυτό ταιριάζει στα 100 χρόνια της Δημοκρατίας μας. Εδώ ήμασταν στο Malazgirt στις 26 Αυγούστου, στα εδάφη όπου ο Alparslan άνοιξε τις πύλες της Ανατολίας, στις σκηνές, και από εκεί, μια Τουρκία που φύτευε με τον Fatih και τον Gazi Mustafa Kemal, τον ιδρυτή της Δημοκρατίας μας. Η Τουρκία έκανε, κάνει και θα κάνει αυτό που της ταιριάζει. Αυτό πρέπει να το γνωρίζουν όλοι.

Η εγκατάσταση βάσεων από την Ελλάδα στα νησιά δεν έχει νόημα για την Τουρκία.

Σας συγχαίρω για άλλη μια φορά για την Ημέρα της Νίκης στις 30 Αυγούστου. Θυμάμαι με δέος όλους τους ήρωες του εθνικού μας αγώνα, ιδιαίτερα τον Γκαζή Μουσταφά Κεμάλ Ατατούρκ, τον Ανώτατο Διοικητή των στρατευμάτων μας και τον ιδρυτή της Δημοκρατίας μας.

Τώρα, θα μοιραστούμε τον ενθουσιασμό μας για την Ημέρα της Νίκης στις 30 Αυγούστου κάνοντας ζωντανές συνδέσεις με τους διοικητές του ηρωικού στρατού

μας που κυματίζουν τη σημαία μας για να εδραιώσουν την ειρήνη και την ηρεμία σε όλο τον κόσμο.

Και τώρα εκτελείτε ένα πολύ διαφορετικό καθήκον εκεί, και από αυτή την άποψη, εύχομαι δύναμη από τον Θεό σε όλους τους άλλους αξιωματικούς αδελφούς και στρατιώτες μας, και πιστεύω ότι εκτελείτε το καθήκον σας εκεί.

Πιστεύουμε και εμπιστευόμαστε εσάς, τους διοικητές και τους στρατιώτες μας που εκπροσωπείτε τη σημαία μας και την Τουρκία, εκατοντάδες και χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά από τη χώρα μας, όπως έχουμε εκφράσει από την Πρωτεύουσα αυτή τη στιγμή, και η Τουρκία βρίσκεται σε ασφαλή χέρια.

Ευχαριστώ πολύ. Εύχομαι ο Θεός να τους προστατεύει και να τους ευλογεί όλους.

Θα ήθελα να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου σε κάθε ήρωά μας που υπηρετεί στα σύνορά μας και πέρα από τα σύνορά μας.

Σας χαιρετώ για άλλη μια φορά με αγάπη και σεβασμό.

Μείνετε υγιείς.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «ΣΤ» ΣΤΗ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Ομιλία Ερντογάν για την επέτειο της «Ημέρας Νίκης» της 30

Αυγ. 2023 (μεταφρασμένη στα Ελληνικά)

Ομιλία τους στη συναυλία της 30ης Αυγούστου για την Ημέρα της Νίκης

30.08.2023

Αγαπητό μου Έθνος,

Αγαπητοί επισκέπτες,

Κυρίες κύριοι,

Σας χαιρετώ με τα πιο ειλικρινή μου συναισθήματα και στοργή. Ο Αύγουστος είναι ένας τόσο εξαιρετικός μήνας που μπήκε στην ιστορία μας ως μήνας των νικών, είναι μια εξαιρετική περίοδος. Φτάσαμε στο τέλος αυτού του ξεχωριστού μήνα, ο οποίος έχει γράψει το όνομά του με χρυσά γράμματα στην ιστορία μας, γεμάτο με πολλά επιτεύγματα που κυμαίνονται από το Malazgirt έως το Βελιγράδι, από το Mohacs μέχρι την Κύπρο. Κλείνουμε τον Αύγουστο με την επέτειο μιας μεγάλης νίκης που άνοιξε τον δρόμο για την ίδρυση της Δημοκρατίας μας, του τελευταίου μας κράτους στην Ανατολία.

Ναι, στις 26 Αυγούστου 1922, ο στρατός μας εξαπέλυσε τη Μεγάλη Επίθεση με την εντολή επίθεσης που δόθηκε από τον Γαζή Μουσταφά Κεμάλ Ατατούρκ. Ο ηρωικός μας στρατός, που κατέστρεψε μία-μία τις εχθρικές γραμμές, άνοιξε το δρόμο προς τη Σμύρνη καταστρέφοντας σημαντικό μέρος των ελληνικών δυνάμεων κατοχής στη Μάχη της Πλατείας του Ανώτατου Διοικητή στις 30 Αυγούστου. 15 μέρες μετά την έναρξη της Μεγάλης Επίθεσης, τουρκικές σημαίες κυμάτιζαν στον ουρανό της Σμύρνης, η οποία κάηκε και καταστράφηκε από τον φυγόδοικο εχθρό. Έτσι, κερδίσαμε τον πόλεμο που κάναμε στο πεδίο ενάντια στον εχθρό, ο οποίος μόλυνε την αιώνια πατρίδα μας, τα εδάφη της Ανατολίας, με τις

προδοτικές του φιλοδοξίες και τις βρώμικες μπότες του για σχεδόν 3,5 χρόνια. Με τη Μεγάλη Επίθεση, όπως με κάθε νίκη, για άλλη μια φορά δείξαμε σε φίλους και εχθρούς ότι δεν υπάρχουν θυσίες που δεν μπορούμε να κάνουμε ή δυσκολίες που δεν μπορούμε να ξεπεράσουμε για την ανεξαρτησία και το μέλλον μας. Φυσικά, η αιωνόβια περίοδος της Δημοκρατίας μας έχει τη δική της ιδιαίτερη αίγλη. Αφήνοντας έναν αιώνα πίσω μας, με όλη την πίκρα και τη γλυκύτητα του, αποδείξαμε το βάθος και τη στιβαρότητα των ριζών της Δημοκρατίας μας, που είναι ο τελευταίος κρίκος στην αλυσίδα των κρατών μας, το καθένα από τα οποία είναι διάδοχος και εκπρόσωπος του άλλου. Σε αυτήν την περίοδο, όπου έχουν περάσει 101 χρόνια από τη μεγάλη επίθεση και 100 χρόνια από την ίδρυση της Δημοκρατίας μας, ενωθήκαμε ως έθνος με το ίδιο αίσθημα, την ίδια αποφασιστικότητα, όπως φαίνεται γύρω από το όραμα του Αιώνα Τουρκίας.

Ως έθνος, δεν αποχαιρετήσαμε αυτούς που ήθελαν να γονατίσουν τη χώρα μας με τις επιθέσεις τρομοκρατικών οργανώσεων, τις ύπουλες φιλοδοξίες παγκόσμιων, πολιτικών και οικονομικών μηχανισμών εξουσίας και πολλές παγίδες με στόχο την ενότητα και την αλληλεγγύη μας. Σπάσαμε όλα τα παιχνίδια και σκίσαμε όλα τα σενάρια, τηρώντας από κοινού την αρχή της ανωτερότητας της εθνικής βούλησης, που αποτελεί το θεμέλιο της Δημοκρατίας μας.

Τι λέει ο ποιητής;

Η μεταφορά της εμπιστοσύνης είναι καθήκον των γενναίων.

Και είναι καθήκον μας να φτάσουμε στην κορυφή.

Θα μπορούμε στην Τουρκία, μισοφέγγαρο, μισοφέγγαρο στη σειρά.

Ελπίζω να φτάσουμε στον τουρκικό αιώνα.

Ναι, όποιο ιδανικό κι αν κυνηγούσαν οι γενναίοι γιοι αυτού του έθνους όταν άνοιξαν μέχρι το τέλος τις πόρτες της Ανατολίας πριν από χίλια χρόνια για να ιδρύσουν νέα κράτη, όποια συναισθήματα κι αν αντιστάθηκαν σε αυτούς που τους επιτέθηκαν από όλες τις πλευρές για να καταστρέψουν το κράτος τους που κυριαρχούσε 3 ηπείρους και 7 κλίματα, όποια νέα κληρονομιά κι αν κληρονόμησαν από την ιστορία και τον πολιτισμό τους όταν ίδρυσαν τη Δημοκρατία τους. Αν ονειρευόταν να την ανεβάσει στην κορυφή, δόξα τω Θεώ,

συνεχίζει να περπατά στον ίδιο ιδανικό δρόμο με το όραμά του για τον αιώνα της Τουρκίας.

Πιστεύω ότι ο ύμνος των 100 χρόνων, που θα παρουσιάσουμε στο δεύτερο μέρος του προγράμματός μας, θα αγκαλιαστεί από κάθε άτομο του έθνους μας ως ένα έργο που αντανakλά όλη αυτή τη συσσώρευση και ενέργεια. Θα ήθελα να συγχαρώ όλους όσους συνέβαλαν στο να φέρει αυτό το έργο στη χώρα μας, από τους στίχους μέχρι τη σύνθεσή του, από την κριτική επιτροπή μέχρι την ερμηνεία του.

Αγαπητό μου Έθνος,

Αγαπητοί επισκέπτες,

Δεν μπορούμε να ξέρουμε πού πάμε αν δεν έχουμε επίγνωση από πού ερχόμαστε και πού βρισκόμαστε. Κάποιοι στη χώρα μας προσπαθούν επίμονα να σπρώξουν το έθνος μας στο λάκκο της απαισιοδοξίας με αυταπάτες, άλλες ψευδείς και άλλες διαστρεβλωμένες. Αυτοί που αγνοούν τη χιλιετή ύπαρξή μας στη γεωγραφία μας και προσπαθούν να δείξουν τα πάντα μόνο από τη στιγμή που ζούμε δεν είναι ποτέ αθώοι. Με την υποστήριξη παγκόσμιων καναλιών επικοινωνίας, χτίζεται μια ψεύτικη εικόνα για την Τουρκία τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό. Ωστόσο, η πραγματική εικόνα δεν είναι καθόλου έτσι. Φυσικά, έχουμε προβλήματα, προβλήματα και ζητήματα που πρέπει να λύσουμε σήμερα, όπως και χθες, και αυτά θα συμβούν αύριο με διαφορετικές μορφές. Σήμερα όμως βιώνουμε και την πιο καλή περίοδο των δύο τελευταίων αιώνων μας από άποψη υποδομής και ικανότητας διαχείρισης. Σήμερα, η Δημοκρατία της Τουρκίας είναι πολύ πιο ισχυρή και πολύ πιο προηγμένη με όλα τα πολιτικά, οικονομικά και στρατιωτικά μέσα της από ό,τι ήταν πριν από ένα τέταρτο, μισό αιώνα ή έναν αιώνα. Όταν λέμε ότι θα κάνουμε την Τουρκία ένα από τα 10 μεγαλύτερα, ισχυρότερα, πιο ευημερούμενα κράτη στον κόσμο, βασιζόμαστε σε αυτήν την υποδομή, σε αυτό το επίπεδο, σε αυτόν τον εξοπλισμό. Η εποχή εκείνων που απορρόφησαν με ζήλο την ενέργεια αυτής της χώρας και του έθνους για χρόνια και παρουσίασαν τη δική τους δειλία και τις αδυναμίες τους καθώς η πολιτική του κράτους είχε τελειώσει. Είμαστε τώρα μια χώρα που οδεύει προς την οικοδόμηση του τουρκικού αιώνα βασιζόμενη στο όραμα της διοίκησής της, στη δύναμη του κράτους της, στη σοφία και τη διορατικότητα του έθνους της. Αυτός ο προσδιορισμός δεν είναι μια κενή, αβάσιμη αυτοπεποίθηση, αλλά η ίδια η

αλήθεια. Όπου κι αν πάτε στον κόσμο, από ανατολή έως δύση, από βορρά έως νότο, όλοι, από αρχηγούς κρατών μέχρι οργανώσεις στρατηγικής, από εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών μέχρι πολίτες, μιλούν για την άνοδο της Τουρκίας. Οι φίλοι μας περιγράφουν αυτή την άνοδο με ελπίδα και χαρά. Οι αντίπαλοί μας ακολουθούν αυτή την αλήθεια με θλίψη και θυμό. Πετύχαμε αυτή την επιτυχία παρά εκείνους που προσπάθησαν να κλείσουν ξανά την Τουρκία στον εαυτό της, όπως πριν, σε στείρες συγκρούσεις, ανούσιους καυγάδες και συζητήσεις που δεν ωφελούν κανέναν. Γι' αυτό δεν επιτρέψαμε και δεν θα επιτρέψουμε σε κανέναν να βλάψει αυτά τα επιτεύγματα, που είναι προϊόν των αιώνων ονείρων της χώρας και του έθνους. Θα συνεχίσουμε να προχωράμε προς τους στόχους μας βήμα προς βήμα μαζί με το έθνος μας που διαβάζει τον κόσμο, γνωρίζει τις πραγματικές δυνατότητες της Τουρκίας και έχει επίγνωση της σημασίας αυτών που διαθέτει.

Χθες είπαμε 2023, δόξα τω Θεώ δεν ντρεπόμασταν. Δημιουργήσαμε μια υποδομή αντάξια της 100ης επετείου της Δημοκρατίας μας με την εκπαίδευση, την υγεία, την ασφάλεια, τη δικαιοσύνη, τις μεταφορές, την ενέργεια, τη βιομηχανία, το εμπόριο, τη γεωργία, τον αθλητισμό και την κοινωνική υποστήριξη. Σήμερα τον ονομάζουμε αιώνα Türkiye, ελπίζουμε ότι δεν θα ντραπούμε ξανά. Η άνοδος της Τουρκίας, που είναι η λύση σε όλες τις κρίσεις στην περιοχή της, έχει εξαλείψει όλες τις απειλές για την ελπίδα, την ασφάλεια και την ευημερία των καταπιεσμένων και μοιράζεται την πολιτική και στρατιωτική της δύναμη με τους φίλους της, θα συνεχιστεί. Αφήνουμε στους νέους μας να αποφασίσουν τι θα πούμε αύριο. Σήμερα, σχεδόν 500 χιλιάδες νέοι συγκεντρώθηκαν στο TEKNOFEST. Πιστεύω ότι θα αυξηθεί ακόμη περισσότερο αύριο, και ακόμη περισσότερο την Παρασκευή, γιατί η νεολαία του Teknofest βαδίζει προς το μέλλον με μεγάλο ενθουσιασμό. Καθώς βλέπουμε τους ορίζοντες, το όραμα, τη γνώση, τον ενθουσιασμό, το ταλέντο και την ενέργεια των νέων μας, κοιτάμε την Τουρκία του αύριο με σιγουριά. Θα μεταφέρουμε την εμπιστοσύνη που λάβαμε σε αυτή την σκυταλοδρομία στον δρόμο από το παρελθόν στο μέλλον, όσο ο Θεός επιτρέπει και μέσα στις δυνάμεις μας, και μετά θα παραδώσουμε την ειρήνη στους νέους ολόψυχα.

Τι έλεγε ο Γιαχιά Κεμάλ;

Αυτή η καταιγίδα που ξέσπασε είναι ο τουρκικός στρατός, Κύριε.

Αυτός είναι ο στρατός που πέθανε για σένα, Κύριε.

Για να υψωθεί το άγιο όνομά σου με το κάλεσμα για προσευχή,

Νίκη, γιατί αυτός είναι ο τελευταίος στρατός του Ισλάμ.

Αυτά είναι τα συναισθήματα που μας έκαναν να νιώσουμε, άγγιξαν τις καρδιές μας και έφεραν στη γλώσσα μας η φετινή Ημέρα της Νίκης της 30ης Αυγούστου. Φυσικά, την πραγματική μεγάλη γιορτή θα κάνουμε στις 29 Οκτωβρίου, στις τελετές των 100 χρόνων της Δημοκρατίας μας. Έτσι, θα έχουμε προσθέσει τον τελευταίο κρίκο στην αλυσίδα των εορτασμών για να αφήσουμε πίσω τον πρώτο αιώνα της περιόδου του εθνικού αγώνα, που ξεκίνησε με τα 100 χρόνια της 19ης Μαΐου 1919, στην ένδοξη ιστορία μας. Παρόλο που, λόγω της επιδημίας Covid-19, δεν μπορέσαμε να πραγματοποιήσουμε ορισμένους εορτασμούς, ειδικά τα εγκαίνια της Μεγάλης Εθνοσυνέλευσης, με τη μεγαλοπρέπεια και την εμβέλεια που επιθυμούσαμε. Αλλά πιστεύουμε ότι όλες αυτές οι σημαντικές μέρες έχουν τη θέση που τους αξίζει στις καρδιές του έθνους μας. Πού ήμασταν λοιπόν στις 26 Αυγούστου; Στο Μαντζικέρτ. Την προηγούμενη μέρα στο Ahlat, ο ενθουσιασμός εκεί αξίζει πραγματικά τα πάντα.

Με αυτά τα συναισθήματα, σας συγχαίρω για την Ημέρα της Νίκης στις 30 Αυγούστου. Θυμάμαι με σεβασμό, σεβασμό και ευγνωμοσύνη όλα τα μέλη του στρατού μας, από τον Γαζή Μουσταφά Κεμάλ μέχρι τους στρατιώτες του, που πήραν μέρος στη Μεγάλη Επίθεση. Θυμάμαι με σεβασμό κάθε έναν από τους γνωστούς και άγνωστους ήρωες του εθνικού αγώνα, των οποίων τις ιστορίες θα βρούμε στον πιο όμορφο Εθνικό μας Ύμνο. Εύχομαι το έλεος του Θεού σε όλους τους μάρτυρες μας στους αγώνες της ανεξαρτησίας και του μέλλοντος σε όλη την ιστορία της Δημοκρατίας, ιδιαίτερα στους γενναίους που έφεραν τη νίκη σε αυτόν τον μεγάλο αγώνα με κόστος τη ζωή τους. Ελπίζω ότι ο Θεός θα χαρίσει στο έθνος μας πολλές γιορτές νίκης σε αυτή την πατρίδα τις επόμενες δεκαετίες, αιώνες και χιλιετίες.

Σας χαιρετώ όλους με αγάπη και σεβασμό.

Μείνετε υγιείς.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Ζ» ΣΤΗ
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Ομιλία Ερντογάν για την 100^η επέτειο της ίδρυσης της
δημοκρατίας της 29 Οκτ. 2023 (μεταφρασμένη στα Ελληνικά)

Αγαπητό μου Έθνος,
Αγαπητοί επισκέπτες,

Σας χαιρετώ με τα πιο εγκάρδια συναισθήματα, το σεβασμό και τη στοργή μου. Για άλλη μια φορά, συγχαίρω ολόψυχα τους ανθρώπους μας που ζουν στη χώρα μας και στο εξωτερικό για την Ημέρα της Δημοκρατίας της 29ης Οκτωβρίου. Θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους φίλους και τους αδελφούς μας σε όλο τον κόσμο που μοιράστηκαν τη χαρά μας για την Ημέρα της Δημοκρατίας.

Ως έθνος, ζήσαμε και βιώνουμε μια πολύ διαφορετική υπερηφάνεια και ενθουσιασμό σήμερα. Η Δημοκρατία μας, που ανακηρύξαμε στις 29 Οκτωβρίου 1923, συμπληρώνει σήμερα τον πρώτο της αιώνα και σαλπάρει για τον δεύτερο αιώνα της, που ονομάζουμε τουρκικό αιώνα. Ελπίζω η 100ή επέτειος από την ίδρυση της Δημοκρατίας μας, την οποία γιορτάζουμε με δόξα, τιμή και χαρά, να είναι ευεργετική για τη χώρα και το έθνος μας.

Με την ευκαιρία αυτή, προσεύχομαι στον Θεό να ελεήσει τους μάρτυρες μας που έπεσαν στο έδαφος για να υπερασπιστούν την ιερή πατρίδα για χίλια χρόνια. Θυμάμαι με ευγνωμοσύνη όλους τους βετεράνους μας, ιδιαίτερα τον ιδρυτή της Δημοκρατίας μας και τον νικηφόρο Διοικητή του Πολέμου της Ανεξαρτησίας μας, Gazi Mustafa Kemal Atatürk, και όλα τα ηρωικά μέλη της Συνέλευσης και του στρατού μας.

Εύχομαι από τον Θεό επιτυχία στα σώματα ασφαλείας μας που υπηρετούν ανιδιοτελώς εντός και εκτός των συνόρων μας για την επιβίωση της χώρας μας. Εορτάζω τη μνήμη όλων όσοι συνέβαλαν στην ανάπτυξη της Τουρκίας από την ανακήρυξη της Δημοκρατίας μας και ο Θεός να τους ευλογεί όλους.

Η Δημοκρατία της Τουρκίας, που σήμερα συμπλήρωσε τα 100 της χρόνια, συνεχίζει να εκθαμβώνει με τη μεγαλοπρέπειά της, σαν ένας μεγάλος πλάτανος με βαθιές ρίζες. Η Δημοκρατία μας, ένας νέος κρίκος στην χιλιάδων ετών κρατική μας παράδοση, δεν είναι το πρώτο αλλά το τελευταίο κράτος που ιδρύσαμε σε αυτά τα εδάφη. Στην ένδοξη ιστορία του έθνους μας, έχουμε πολλά κράτη που καθοδήγησαν τον κόσμο, καθοδήγησαν την ανθρωπότητα και πρωτοστάτησαν πολιτισμούς. Βλέπουμε τα ορόσημα του serencam μας, που εκτείνεται από την Ασία μέχρι την Ευρώπη και άφησε το στίγμα του σε 3 ηπείρους και 7 κλίματα, πρώτα με τους Σελτζούκους στην Ανατολία, μετά με τους Οθωμανούς, στα 16 αστέρια στο προεδρικό μας σήμα. Αυτά τα κράτη, τα οποία είναι όλα μέρος της γέφυρας που χτίσαμε από το παρελθόν μέχρι σήμερα, είναι οι πρωτοπόροι και οι κήρυκες της Δημοκρατίας μας. Η Δημοκρατία δεν είναι ρήξη ή διακοπή με αυτό το ευλογημένο ταξίδι, αλλά αντιθέτως είναι ένα νέο βλαστάρι.

Η Δημοκρατία της Τουρκίας δεν είναι, και δεν υπήρξε ποτέ, ένα κράτος χωρίς ρίζες, χωρίς ιστορία, άμορφο και αναδυόμενο κράτος. Η Δημοκρατία της Τουρκίας είναι ένας υπέροχος θησαυρός που παραδίδεται από χέρι σε χέρι, καρδιά σε καρδιά και από γενιά σε γενιά εδώ και χιλιάδες χρόνια. Γιορτάζουμε την 100η επέτειο της Δημοκρατίας μας με την υπερηφάνεια ότι έχουμε μια τόσο ισχυρή, πλούσια και βαθιά ριζωμένη συσσώρευση ως έθνος. Η απόρριψη δεν αποτελεί κληρονομιά, αγαπάμε κάθε φάση του ένδοξου παρελθόντος μας.

Αγαπητό μου έθνος,

Όχι μόνο μαθαίνουμε από το παρελθόν, αλλά παίρνουμε και δύναμη. Η Δημοκρατία μας, της οποίας τα 100 χρόνια γιορτάζουμε σήμερα, είναι πηγή υπερηφάνειας και έμπνευσης για εμάς.

Δείτε πώς εξηγεί ο Γκαζί Μουσταφά Κεμάλ τη Δημοκρατία που ίδρυσε: «Η Δημοκρατία δεν κερδήθηκε δωρεάν. «Χύσαμε αίμα για να το πετύχουμε αυτό, χύσαμε το κόκκινο αίμα μας παντού». Ναι, όπως είπε και ο Γκάζι, η Δημοκρατία

ανακηρύχθηκε και χτίστηκε πάνω στο αίμα, τις ζωές και τις θυσίες χιλιάδων παιδιών της χώρας.

Το έθνος μας, που δεν συναινεί σε αιχμαλωσία, παραίτηση και επιβολές, έστεψε τον εθνικό αγώνα που ξεκίνησε ενάντια στους εισβολείς που σκόπευαν με νίκη την ανεξαρτησία και το μέλλον του και στη συνέχεια ίδρυσε τη Δημοκρατία στις 29 Οκτωβρίου 1923. Ο ιδρυτικός σκοπός της Δημοκρατίας, όπως δήλωσε ο ίδιος ο ιδρυτής της, είναι αρωγός των ορφανών. Η Δημοκρατία έχει αποκτήσει πλήρως αυτήν την ποιότητα στην περίοδό μας.

Σήμερα, η Δημοκρατία της Τουρκίας είναι μια χώρα που βοηθά τα ορφανά στην περιοχή της και στον κόσμο, όπως ακριβώς ήθελε ο Γκάζι. Από τα Βαλκάνια μέχρι τον Καύκασο, από την Ασία μέχρι την Αφρική, από το Τουρκεστάν μέχρι την Παλαιστίνη, όπου υπάρχει ένας καταπιεσμένος, θυματοποιημένος και άπορος που κλαίει, είναι η Τουρκία, αυτό το έθνος, που έρχεται σε βοήθεια, τους κρατά τα χέρια και τους σηκώνει, και θεραπεύει τα προβλήματά τους. Έχουμε δείξει αυτή τη στάση στο παρελθόν στην Κορέα, την Κύπρο, το Ιράκ, τη Συρία, τη Λιβύη, την Υεμένη και τέλος στο Καραμπάχ, και σήμερα δείχνουμε την ίδια οξυδερκή στάση για την Παλαιστίνη και τη Γάζα, την οποία ο Γκάζι είπε ότι κανείς δεν μπορεί να αγγίξει, και προσφέρουμε την υποστήριξή μας στον λαό της Γάζας. Προσπαθούμε να βοηθήσουμε.

Η συγκέντρωση της Μεγάλης Παλαιστίνης, που πραγματοποιήθηκε χθες με τη συμμετοχή περισσότερων από 1,5 εκατομμυρίων ανθρώπων, ήταν μέρος αυτής. Παρόλο που κάποιοι που δεν έχουν ιστορική συνείδηση, που δεν γνωρίζουν τον αγώνα του Γκαζή Μουσταφά Κεμάλ ή που δεν καταλαβαίνουν γιατί ιδρύθηκε η Δημοκρατία μπορεί να επιδιώκουν διαφορετικές προθέσεις, χθες όχι μόνο δείξαμε την αλληλεγγύη μας στην Παλαιστίνη, αλλά με αυτό το συλλαλητήριο, ανακοινώσαμε για άλλη μια φορά σε όλο τον κόσμο την αποφασιστικότητά μας να προστατεύσουμε την ανεξαρτησία και το μέλλον μας, το οποίο έχουμε επεκτείνει σε ολόκληρη τη γεωγραφία της καρδιάς μας. Με αυτή την υπέροχη ενότητα στο αεροδρόμιο Ατατούρκ, γιορτάσαμε το πνεύμα του Γκαζή Μουσταφά Κεμάλ στην 100ή επέτειο της Δημοκρατίας μας. Ας ελπίσουμε ότι από εδώ και

πέρα θα συνεχίσουμε να είμαστε κάποιος για τους άστεγους χωρίς καμία διάκριση.

Αγαπητοί μου Πολίτες,

Ο Γαζί Μουσταφά Κεμάλ λέει ότι η διοίκηση που ταιριάζει καλύτερα στον χαρακτήρα και τα έθιμα του τουρκικού έθνους είναι η διοίκηση της Δημοκρατίας. Ο Γκάζι εκφράζει τον δεσμό της Δημοκρατίας ως εξής: Ρεπουμπλικανικό καθεστώς σημαίνει μια μορφή κράτους με δημοκρατικό σύστημα. Η συνένωση της Δημοκρατίας διαχρονικά ήταν ένα από τα μεγαλύτερα ιδανικά του Γκαζή κατά τη διάρκεια της ζωής του. Ωστόσο, το ταξίδι της Τουρκίας προς τη δημοκρατία είχε διακοπεί εδώ και πολλά χρόνια. Ειδικά η μονοκομματική περίοδος μετά τον θάνατο του Γαζή άφησε βαθύ πόνο και πληγές στη μνήμη του έθνους μας που δεν μπορούν να διαγραφούν. Συγκεκριμένα, η δημοκρατική και αναπτυξιακή κίνηση που ξεκίνησε με τον αείμνηστο Μεντερές έμεινε ημιτελής αρχικά με το πραξικόπημα της 27ης Μαΐου και μετά, με τις παρεμβάσεις που επαναλαμβάνονται κάθε 10 χρόνια, η χώρα μας δεν μπόρεσε να επιτύχει το δημοκρατικό κλίμα που της άξιζε. Ήμασταν αυτοί που σώσαμε την Τουρκία από αυτόν τον φαύλο κύκλο το 2002 με την επανάσταση της Ανατολίας. Υπηρετούμε το αγαπημένο μας έθνος, του οποίου είμαστε περήφανοι που είμαστε μέλη, εδώ και 21 χρόνια, με την πεποίθηση ότι δεν υπάρχει κυριαρχία στο έθνος, υπάρχει μόνο υπηρεσία. Δεν είμαστε αφέντες, είμαστε υπηρέτες, έτσι συνεχίσαμε σε αυτόν τον δρόμο. Τόσο οι πολίτες μας που ζουν στο εξωτερικό όσο και κάθε άτομο των 85 εκατομμυρίων ανθρώπων μας, ανεξάρτητα από την καταγωγή, τον πολιτισμό ή την περιοχή, είναι μάρτυρες αυτής της πραγματικότητας στην καθημερινή τους ζωή.

Εδώ, θα ήθελα να μοιραστώ μαζί σας μερικά στοιχεία για να ξεχωρίσετε και να δείξω τη διαφορά μεταξύ των πρώτων χρόνων της Δημοκρατίας και της σημερινής Τουρκίας.

Ενώ ο πληθυσμός μας το 1927 ήταν 13,6 εκατομμύρια, έφτασε τα 65 εκατομμύρια το 2002 και τα 85,3 εκατομμύρια το 2022. Ας ελπίσουμε ότι θα ξεπεράσουμε τα 86 εκατομμύρια στο τέλος αυτού του έτους. Ας ελπίσουμε ότι θα δούμε την

Τουρκία, μια χώρα με πληθυσμό 100 εκατομμυρίων, στο όχι και τόσο μακρινό μέλλον.

Στην εκπαίδευση, η χώρα μας είχε μόνο 9 ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με σχολές και κολέγια τη χρονιά που ιδρύθηκε η Δημοκρατία μας, αλλά σήμερα έχουμε 1203 ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης το 2002 και 3955 ιδρύματα δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Ενώ ο αριθμός των μαθητών πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας, γυμνασίου και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μόλις έφτασε τις 359 χιλιάδες το 1923, ο αριθμός αυτός έφτασε τα 14 εκατομμύρια 408 χιλιάδες το 2002 και σήμερα έφτασε τα 24 εκατομμύρια 200 χιλιάδες.

Η Τουρκία, που είχε 12 χιλιάδες δασκάλους πριν από εκατό χρόνια, εξυπηρετεί τα παιδιά της με 511 χιλιάδες δασκάλους το 2002 και σήμερα με 1 εκατομμύριο 567 χιλιάδες δασκάλους.

Ενώ ο αριθμός των νοσοκομειακών κλινών στην υγειονομική περίθαλψη δεν έφτασε τις 12 χιλιάδες το 1923, αυξήθηκε σε 164 χιλιάδες το 2002 και σε 268 χιλιάδες φέτος.

Ενώ η Τουρκία είχε μόνο περίπου χίλιους γιατρούς το 1928, εξυπηρετεί τους πολίτες της με 92 χιλιάδες γιατρούς το 2002 και 194 χιλιάδες γιατρούς σήμερα. Ενώ οι δικαστικές υπηρεσίες γίνονταν με περίπου 2 χιλιάδες δικαστές και εισαγγελείς το 1923, ο αριθμός αυτός έφτασε τις 9 χιλιάδες το 2002 και σήμερα είναι 24 χιλιάδες.

Στις συγκοινωνίες, το 1923, το συνολικό μήκος των δρόμων μας ήταν 18 χιλιάδες χιλιόμετρα, σχεδόν όλα πρόχειρα και χωμάτινα, και ξέρετε πόσες γέφυρες είχαμε; 94. Μετά από 70 χρόνια, η οδική μας απόσταση αυξήθηκε σε 63 χιλιάδες χιλιόμετρα το 2002, με το 90 τοις εκατό να είναι για ταξίδι. Σήμερα, έχουμε ένα οδικό δίκτυο έως και 71 χιλιομέτρων, συμπεριλαμβανομένων των αυτοκινητοδρόμων.

Ενώ το μήκος της σιδηροδρομικής μας γραμμής δεν έφτασε τα 4 χιλιάδες χιλιόμετρα, ο αριθμός αυτός μπόρεσε να φτάσει μόνο τα 8 χιλιάδες 671 χιλιόμετρα το 2002. Σήμερα, βρίσκονται στην υπηρεσία του έθνους μας με σύγχρονες σιδηροδρομικές γραμμές που φτάνουν τα 14 χιλιάδες χιλιόμετρα, συμπεριλαμβανομένων 2032 χιλιομέτρων γραμμών τρένων υψηλής ταχύτητας. Με την εμπειρία που κληρονομήσαμε από τη Δημοκρατία στη στέγαση, η χώρα μας είχε περίπου 13 εκατομμύρια κτίρια στις αρχές της δεκαετίας του 2000 και διπλασιάσαμε τα τελευταία 21 χρόνια, φτάνοντας σχεδόν τα 26 εκατομμύρια κτίρια. Στόχος μας είναι να φέρουμε 6 εκατομμύρια νέα σπίτια στη χώρα μας το επόμενο διάστημα, 1,5 εκατομμύριο από τα οποία βρίσκονται στην Κωνσταντινούπολη, με νέα σπίτια και έργα αστικού μετασχηματισμού που κατασκευάζονται στη σεισμογενή ζώνη.

Αγαπητοί μου αδερφοί και αδερφές στη γεωργία, μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, η έκταση της καλλιεργήσιμης γης στη χώρα μας ήταν 14 χιλιάδες εκτάρια και η καλλιεργούμενη έκταση ήταν 9 χιλιάδες 500 εκτάρια. Σήμερα, η έκταση της καλλιεργήσιμης γης έχει αυξηθεί σε 19 χιλιάδες 500 και η καλλιεργούμενη έκταση σε 16 χιλιάδες 500 εκτάρια.

Η παραγωγή σιταριού, η οποία ήταν μόλις 3 εκατομμύρια τόνοι τα πρώτα χρόνια της Δημοκρατίας, αυξήθηκε σε 8,5 εκατομμύρια τόνους, ένα άλμα πολύ πάνω από την αύξηση της φυτευμένης έκτασης.

Ενώ ο αριθμός των τρακτέρ και θεριζοαλωνιστικών μηχανών στη χώρα μας ήταν 34 χιλιάδες πριν από 70 χρόνια, ο αριθμός αυτός έφτασε τις 981 χιλιάδες το 2002 και το 1 εκατομμύριο 547 χιλιάδες το 2022.

Η συνολική εγκατεστημένη ισχύς της χώρας μας, που ήταν μόλις 32,8 μεγαβάτ το 1923, αυξήθηκε σε 31 χιλιάδες 846 μεγαβάτ το 2002 και σήμερα συνολικά σε 106 χιλιάδες μεγαβάτ, το 55% των οποίων προέρχεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

Στην οικονομία, ενώ το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν ήταν 964 εκατομμύρια λίρες το 1923, έφτασε τα 362 τρισεκατομμύρια λίρες το 2002 και τα 15 τετρ. λίρες το 2022.

Το συνολικό εθνικό μας εισόδημα, που ήταν 577 εκατομμύρια δολάρια σε όρους δολαρίων το 1923, έχει ξεπεράσει σήμερα το 1 τρισεκατομμύριο δολάρια.

Ενώ το κατά κεφαλήν εθνικό μας εισόδημα ήταν 45 δολάρια το 1923, αυξήθηκε σε 3 χιλιάδες 608 δολάρια το 2002 και 10 χιλιάδες 659 δολάρια το 2022.

Ενώ οι εξαγωγές μας στο εμπόριο το 1923 ήταν 50,8 εκατ. δολάρια σύμφωνα με το ειδικό σύστημα εμπορίου, αυξήθηκαν στα 36 δισ. δολάρια το 2002 και στα 235,2 δισ. δολάρια πέρυσι. Είναι δυνατό να απαριθμηθούν εκτενώς αυτά τα στοιχεία κάτω από πολλές διαφορετικές επικεφαλίδες.

Μόλις στο πρόσφατο παρελθόν, όταν ψάχνουμε τις αναμνήσεις μας, μπορούμε να δούμε τα πάντα, από το αεροδρόμιο της Κωνσταντινούπολης μέχρι τη σήραγγα Ευρασίας, από το Marmaray, το έργο του αιώνα, μέχρι το φράγμα Yusuferli, το οποίο είναι μεταξύ των κορυφαίων 5 στον κόσμο, από την Τουρκία. Κατασκευάζουμε το πρώτο πλοίο UCAV στον κόσμο - μόλις το παρακολουθήσατε - TCG στην Ανατολία. Ας ελπίσουμε ότι θα κάνουμε ξανά συμφωνία με τους Ισπανούς και ελπίζουμε να αυξήσουμε τα αεροπλανοφόρα μας σε 2 φέρνοντας μια υψηλότερη έκδοση αυτού στη χώρα μας. Μπορούμε να δούμε ότι έχουμε συγκεντρώσει την Τουρκία με τα μεγαλύτερα έργα και επενδύσεις στην ιστορία της Δημοκρατίας σε κάθε τομέα, από τα μη επανδρωμένα αεροσκάφη μέχρι την ανακάλυψη φυσικού αερίου στη Μαύρη Θάλασσα, από την εξωτερική πολιτική μέχρι τον τουρισμό, τον πολιτισμό, τη βιομηχανία, την τεχνολογία. και ασφάλεια. Φροντίσαμε να θέσουμε σε λειτουργία τα περισσότερα από αυτά τα υπέροχα έργα, καθένα από τα οποία αποτελεί μνημείο υπερηφάνειας για το έθνος μας, κατά τις ετήσιες περιόδους και τις επετείες της Δημοκρατίας μας.

Εκτός από τις επενδύσεις μας σε υποδομές και υπερκατασκευές, έχουμε οδηγήσει τη χώρα μας στο πρωτάθλημα των γιγάντων στον κόσμο στον τομέα των δικαιωμάτων και των ελευθεριών. Με την έγκριση του λαού μας, υιοθετήσαμε

το νέο κυβερνητικό σύστημα στις 16 Απριλίου 2017, αγκαλιάζοντας τη Δημοκρατία. Το σύστημα προεδρικής διακυβέρνησης αποτέλεσε σημείο καμπής στον αγώνα της χώρας μας για την εγκαθίδρυση της δημοκρατίας με όλους τους θεσμούς και για την πλήρη κυριαρχία της εθνικής βούλησης.

Αγαπητό μου Έθνος,

Ως ομάδα που έχει πραγματοποιήσει τα όνειρα του Γκαζή Μουσταφά Κεμάλ, μπήκαμε στον δεύτερο αιώνα της Δημοκρατίας μας με το όραμα του τουρκικού αιώνα. Είμαστε αποφασισμένοι να φέρουμε τη Δημοκρατία μας πολύ πιο δυνατή, πιο ευημερούσα και με μεγαλύτερο κύρος για πολλά ακόμη χρόνια.

Ο μεγαλύτερος στόχος μας την επόμενη περίοδο είναι να σώσουμε τη δημοκρατία μας από τη ντροπή του πραξικοπηματικού συντάγματος και να δημιουργήσουμε ένα πολιτικό, φιλελεύθερο και χωρίς αποκλεισμούς σύνταγμα που αρμόζει στην 100η επέτειο της Δημοκρατίας μας. Ας ελπίσουμε ότι θα το πετύχουμε αυτό καθώς και τους άλλους στόχους μας, γιατί η νίκη ανήκει σε αυτούς που λένε ότι η νίκη είναι δική μου. Πάντα εργαζόμασταν, προσπαθούσαμε και αγωνιζόμασταν με αυτήν την άποψη μέχρι σήμερα.

Από τις 15 Ιουλίου, την προδοσία του αιώνα, μέχρι τους σεισμούς της 6ης Φεβρουαρίου, την καταστροφή του αιώνα, αντέξαμε όλες τις δοκιμασίες που αντιμετωπίσαμε με τη γνώση του μυαλού μας και συνεχίζουμε να το κάνουμε. Ως παιδιά ενός μεγάλου έθνους του οποίου η ιστορία είναι γεμάτη μοναδικές νίκες, είμαστε αποφασισμένοι να πραγματοποιήσουμε το όραμά μας για τον τουρκικό αιώνα.

Σε αυτήν την ιστορική ημέρα που γιορτάζουμε τα 100 χρόνια της Δημοκρατίας μας, ανακοινώνουμε για άλλη μια φορά σε όλο τον κόσμο από το Αρχοντικό Vahdettin· Καμία ιμπεριαλιστική δύναμη δεν θα μπορέσει να εμποδίσει τη Δημοκρατία της Τουρκίας να είναι ευτυχισμένη, επιτυχημένη και νικήτρια. Αρκεί να συνεχίσουμε να είμαστε ένα, να είμαστε μεγάλοι, να είμαστε ζωντανοί, να είμαστε αδέρφια, να είμαστε Τουρκία όλοι μαζί. Όσο δεν συμβιβάζομαστε με τη στάση μας για ένα έθνος, μια σημαία, μια πατρίδα, ένα κράτος, τα υπόλοιπα θα έρθουν με την άδεια του Θεού. Προσεύχομαι να μας βοηθήσει ο Θεός.

Ως Πρόεδρος αυτής της χώρας, θα συνεχίσουμε να υπηρετούμε την Τουρκία και το τουρκικό έθνος με αγάπη, όπως κάναμε σε κάθε φάση της πολιτικής μας ζωής για περισσότερα από 40 χρόνια.

Με αυτά τα συναισθήματα, για άλλη μια φορά μνημονεύω με σεβασμό όλους τους ήρωες της ανεξαρτησίας και του μελλοντικού μας αγώνα, ιδιαίτερα τον ιδρυτή της Δημοκρατίας μας, Gazi Mustafa Kemal Atatürk. Εύχομαι το έλεος του Θεού σε όλους τους ήρωές μας για να κάνουν αυτά τα εδάφη πατρίδα μας για χίλια χρόνια.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω και να συγχαρώ όλους τους φίλους και τους φορείς μας που φρόντισαν να γιορταστεί αυτή η σημαντική επέτειος όπως της άξιζε με διάφορες εκδηλώσεις. Σας εύχομαι χρόνια πολλά για τα 100 χρόνια της Δημοκρατίας μας και οι ψυχές των μαρτύρων μας να αναπαύονται εν ειρήνη. Μείνε υγιείς.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Η» ΣΤΗ
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Πίνακας λέξεων «κλειδιών» στις ομιλίες Ερντογάν

Λέξεις	Συχνότητα			
	30 Αυγ 2022	30 Αυγ 2023	29 Οκτ 2023	Σύνολο
Χώρα	6	10	18	34
Τουρκία	14	12	22	48
Έθνος	14	10	18	42
Κράτος	7	3	7	17
Ανατολία	4	7	3	14
Θεός	2	3	6	11
Νίκη	8	12	4	24
Στρατός	9	11	1	21
Επίθεση	8	4	0	12
Εχθρός	4	5	0	9
Ιστορία	6	5	6	17
Περίοδος	4	3	3	10
Αύγουστος	7	11	0	18
Παρελθόν	0	0	5	5
Ελλάδα	1	14	0	15
Δημοκρατία	10	5	50	65

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Θ» ΣΤΗ
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Δήλωση εκπόνησης διπλωματικής εργασίας
(Εγκρίθηκε με Αρ. Πρωτοκόλλου 1480/10-7-2023)

ΠΡΟΣ: ΤΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΠΜΣ
«ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ» ΤΞΓΜΔ

ΔΗΛΩΣΗ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΦΟΙΤΗΤΗ: ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΗΣ
ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΗΤΡΩΟΥ ΠΜΣ ΦΟΙΤΗΤΗ: flti.plic2223
ΕΞΑΜΗΝΟ ΦΟΙΤΗΤΗ: 3ο
ΤΗΛΕΦΩΝΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ: +35799414827 και 6948298510
E-MAIL : antchr31@yahoo.com

ΔΗΛΩΝΩ ότι εκπονώ διπλωματική εργασία, της οποίας το θέμα αναφέρω πλήρως παρακάτω, όπως αυτό θα εμφανιστεί στην πρώτη σελίδα της διπλωματικής μου εργασίας, αφού μελέτησα τον Κανονισμό Διπλωματικής Εργασίας και με την προϋπόθεση ότι δεν έχει εκπονηθεί ή εκπονείται η ίδια διπλωματική εργασία από άλλο φοιτητή του ΠΜΣ.

«Μύθοι, ταυτότητα και ισχύς στις επετειακές ομιλίες του Ταγίπ Ερντογάν. Υπενθυμίζοντας το μεγαλείο του παρελθόντος».

Ως μεταπτυχιακός φοιτητής του ΠΜΣ «Πολιτική, Γλώσσα και Διαπολιτισμική Επικοινωνία» του ΤΞΓΜΔ Ι.Π., δηλώνω ρητά σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1599/1986 ότι η παρούσα εργασία δεν προσβάλλει κάθε μορφής δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, προσωπικότητας και προσωπικών δεδομένων τρίτων, δεν περιέχει έργα/εισφορές τρίτων για τα οποία απαιτείται άδεια των

δημιουργών/δικαιούχων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής «συμπεριλαμβανομένων δημοσιευμένων ή ανηρτημένων στο διαδίκτυο μεταφράσεων τρίτων», οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον και πληρούν τους κανόνες της επιστημονικής παράθεσης.

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία του μεταπτυχιακού φοιτητή «συγγραφέας/δημιουργός» που θα την εκπονήσει. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης ο συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο και στο Τμήμα Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ'οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του συγγραφέα/δημιουργού.

Ο συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών του δικαιωμάτων.

Προτείνονται ως μέλη της Τριμελούς Επιτροπής Εποπτείας:

1. Αναπληρωτής Καθηγητής Δρ. Γεώργιος Μιχαλακόπουλος (Επιβλέπων).
2. Καθηγήτρια Δρ. Αναστασία Παριανού.
3. Επισκέπτης Καθηγητής Δρ. Διονύσης Αναστασόπουλος

Ημερομηνία: 10/07/23

Υπογραφή μεταπτυχιακού φοιτητή: